

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

PETRA SKOK

**ETIČNO-STILNA ANALIZA FRANOSKEGA NOVINARSKEGA
POROČANJA O PREDMESTNIH NEMIRIH JESENİ LETA 2005**

Diplomsko delo

Ljubljana 2007

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

PETRA SKOK

Mentorica: izr. prof. dr. Melita Poler-Kovačič

Somentorica: izr. prof. dr. Monika Kalin-Golob

**ETIČNO-STILNA ANALIZA FRANCOSKEGA NOVINARSKEGA
POROČANJA O PREDMESTNIH NEMIRIH JESEN LETA 2005**

Diplomsko delo

Ljubljana 2007

Zahvala:

Zahvaljujem se mentoricama, izr. prof. dr. Meliti Poler-Kovačič in somentorici, izr. prof. dr. Moniki Kalin-Golob za vse nasvete in usmerjanje pri izdelavi diplomskega dela, lektoricama Mojci Maučec in Poloni Puc za vse jeziko(slo)vne in stilne popravke, dr. Gregorju Perku s Filozofske fakultete za pomoč pri slovenjenju francoskih slovarskih kvalifikatorjev, prof. Rastku Rafaelu Kozlevčarju, ki je priskočil na pomoč pri pravni terminologiji in bibliotekarki Ines Gusel z mariborske EPF. Hvala velikima francoskima poznavalcema medijev: medijskemu sociologu, Jeanu-Marie Charonu in uredniku tednika *Zurban*, Jeanu-Fran-çoisu Morissu, da sta si vzela čas zame in mi dodobra predstavila francoski medijski prostor. Hvala vsem, ki so mi omogočili (in osmislili) enoletno bivanje v Parizu, staršem in vsem, ki so verjeli vame, me bodrili z dobrohotnimi nasveti in mi bili vedno pripravljeni pomagati.

Merci à tous!

ETIČNO-STILNA ANALIZA FRANCOSKEGA NOVINARSKEGA POROČANJA O PREDMESTNIH NEMIRIH JESENİ LETA 2005

Med urbanimi nemiri, ki so leta 2005 izbruhnili v pariških predmestjih, se je pokazal odnos, ki ga imajo francoski novinarji do predmestij. Z analizo časopisnih novinarskih besedil o nemirih je diplomsko delo z etičnega in jezikovno-stilnega vidika skušalo razložiti omenjeni odnos do predmestij. Delo je razdeljeno na 4 sklope. V prvem delu so predstavljeni: temeljne značilnosti francoskega novinarstva s tipologijo francoskih novinarskih žanrov, poglavitne medijske institucije (medijski ombudsman in *Observatoire français des medias*) in temeljni dokumenti francoske novinarske samoregulacije in francoske medijske zakonodaje. Drugi del obsega predstavitev najpomembnejših francoskih dnevnikov in tednikov. Analiza odnosa, ki ga imajo posamezni časniki oz. revialni tisk do predmestij in njihovih prebivalcev, uvaja tretji tematski sklop diplomskega dela, v katerem je obravnavana problematika tujih priseljencev v Franciji; analizirani pa so tudi potencialni vzroki za izbruh predmestnih nemirov jeseni 2005. Četrty sklop se začinja z definicijami temeljnih pojmov, kot so senzacionalizem, zasebnost mladoletnikov oz. zasebnost nasploh, nadaljuje pa z etično-stilno analizo novinarskega poročanja o predmestnih nemirih (vdiranje v zasebnost mladoletnikov, analiza poimenovanj za mlade izgreduke in analiza naslovja).

Ključne besede: francosko novinarstvo, novinarska etika, predmestja, razžalitve, časopisni naslovi.

AN ETHICAL AND STYLISTIC ANALYSIS OF THE JOURNALISTIC REPORTING ABOUT SUBURBAN RIOTS IN THE AUTUMN 2005

The attitude of French journalists to the French suburbs was once again reflected during the urban riots which broke out in the suburbs of Paris in 2005. This bachelor's thesis tries to explain their attitude from the ethical as well as linguistic stylistic point of view with the analysis of newspaper articles. The first part introduces French media scene, the most important media institution and fundamental documents of the French journalistic self-regulation and also of media legislation. It also shows the typology of French journalistic genres and the basics of French journalistic ethics. The second part presents a review of the most popular daily and weekly newspapers. The third part presents position of foreigners and immigrants in the Republic of France. It describes the problems which immigrants face on a daily basis, reasons for the riot outbreaks in the French suburbs in 2005 and the profile of a young rioter and arsonist. The third part focuses on (un)ethical journalistic reports about suburban riots in the French press with ethical and stylistic analysis of French newspaper articles on this topic. Expressions such as privacy of juveniles and unjustified invasion of privacy are defined (this is shown by an example in which French journalists used five different ways of writing the names of juvenile persons). It also defines terms such as insults in print media (these are contemptuous words used by journalists for juveniles) and sensationalism found in language and style (sentence building, sentence and rhetorical figures).

Key words: French journalism, journalistic ethics, suburbs, insults, newspapers' titles.

Kazalo

1. UVOD	6
1.1 RAZISKOVALNO VPRAŠANJE IN CILJI NALOGE	8
1.2 O GRADIVU IN METODOLOGIJI	10
2. FRANCOSKO NOVINARSTVO	12
2.1 TIPOLOGIJA FRANCOSKIH NOVINARSKIH ŽANROV IN FRANCOSKA LITERARNA TRADICIJA	12
2.2 MEDIJSKI ORGANI IN INSTITUCIJE	15
2.2.1 <i>Observatoire des médias</i>	15
2.2.2 <i>Medijski ombudsman</i>	16
3. O FRANCOSKI NOVINARSKI ETIKI	18
4. FRANCOSKI ETIČNI NOVINARSKI KODEKS IN MÜNCHENSKA DEKLARACIJA	20
4.1 LA CHARTE DES DEVOIRS PROFESSIONNELS DES JOURNALISTES FRANÇAIS	21
4.2 INTERNI NOVINARSKI ETIČNI KODEKSI (NOVINARSKI KODEKSI POSAMEZNIH MEDIJSKIH HIŠ)	23
5. FRANCOSKA MEDIJSKA ZAKONODAJA	25
6. PREGLED FRANCOSKEGA TISKA	28
6.1 FRANCOSKI TISK V BORBI ZA PREŽIVETJE	28
6.2 OSNOVNA DELITEV FRANCOSKIH TISKANIH MEDIJEV	31
6.2.1 <i>Francoski dnevniki in njihove značilnosti</i>	31
6.2.2 <i>Lokalni dnevniki in njihove značilnosti</i>	33
6.2.3 <i>Francoski tedniki</i>	34
7. PROBLEMATIKA TUJIH PRISELJENCEV V REPUBLIKI FRANCII	36
7.1 PRISELJENCI V REPUBLIKI FRANCII	36
7.1.1 <i>Profil mladega izgrednika požigalca</i>	38
7.2 TEŽAVE PRISELJENCEV V FRANCII	40
7.3 PREREZ VZROKOV, KI SO MLADE NAPELJALI H KRIMINALU	42
8. DEFINICIJE TEMELJNIH POJMOV RAZISKOVALNEGA VPRAŠANJA	47
8.1 O ZASEBNOSTI IN NEUPRAVIČENEM POSEGANJU V ZASEBNO SFERO	47
8.1.1 <i>Zasebnost otrok in mladoletnikov</i>	49
8.2 SENZACIONALIZEM	51
9. ETIČNA IN JEZIKOVNO-STILNA ANALIZA POROČANJA O JESENSKIH NEMIRIH V FRANCOSKEM TISKU	52
9.1 (NE)RAZKRIVANJE IDENTITETE MLADOLETNIKOV	52
9.1.1 <i>Temeljne ugotovitve o (ne)razkrivanju identitete mladoletnikov</i>	54
9.2 RAZŽALITVE V FRANCOSKEM TISKU?	55
9.2.1 <i>Indic namena zaničevanja</i>	56
9.2.2 <i>Ugotovitve, ki se nanašajo na posamezne razdelke stopnje indica namena zaničevanja in stopnje zaznamovanosti jezikovnega sredstva</i>	60
9.3 SENZACIONALISTIČNE PRVINE V POROČANJU O PREDMESTNIH NEMIRIH LETA 2005	62
9.3.1 <i>Senzacionalistične prvine na jezikovni ravni poročanja o nemirih</i>	64
9.4 ANALIZA NASLOVJA	70
9.4.1 <i>Funkcije naslovov</i>	71
10. UGOTOVITVE	77
11. SKLEP	80
12. SEZNAM BIBLIOGRAFIJE IN DRUGIH VIROV	83
INTERVJUJI	93

1. UVOD

Pariz ni le prestolnica, ki so si jo véliki modni kralji izbrali za vir svoje inspiracije in za svoj atelje. Niti ni le mesto romantičnih šansonov Edith Piaf in Jacquesa Brela, mesto nešteti zelenih skritih koticov, kjer ljudje, zatopljeni v svojo knjigo, lovijo sončne žarke in balinajo. Ni le mesto kabaretov in znamenitosti: Louvrška palača, Montmartre z belo, marmornato *Sacre-Coeur*, ki budno bdi nad Parizom, večni zvesti čuvaj; 320 metrov visok Eiffelov stolp. Pariz je vse to in še veliko več ... Pariz je dvomilijonsko mesto, ki počiva na bregovih Sene. »In pod mostom Mirabeau tiho teče Sena, dnevi se izgublajo, bežijo mimo, čas beži, mi ostajamo«,¹ je v svojih *Alcools* zapisal Guillaume Apollinaire. Z dvema milijonoma ljudi in z 10-milijonsko populacijo predmestij celotnega Île-de-France² znaša končno število prebivalstva 12 milijonov. 12 milijonov ljudi in mesto, kjer je drugačnost nekaj vsakdanjega. Prav tako kot ten kože. Odtenki črne in rjave, pa tudi bele, obrazi vzhoda in zahoda, severa in juga, tukaj ni pravila. Fotograf William Klein (2002: 10) je slikovito ubesedil to kulturno pestrost: »Ko sem gledal fotografije Pariza — tudi fotografije vélikih znanih fotografov — sem ugotovil eno: Pariz je bil zanje vedno romantičen, malce meglen in predvsem ... monoetničen. Zame je bil Pariz vsaj toliko, če ne še več kot New York: talilni lonec, kozmopolitsko, multikulturno in popolnoma multietnično mesto.«

In prav ta multietničnost je od časa do časa šibka točka Francije. Damoklejev meč, ki ji dnevno preti. Preveč drugačnosti vodi v diskriminacijo in preveč diskriminacije vodi v upor in revolucijo. Tako se je zgodilo konec oktobra 2005. Najstniška dečka iz predmestja Clichy-sous-Bois se na begu pred policijo, ki ju zasleduje, skrijeta v električni transformator. Policiji ubežita, svoj beg pa plačata z življenjem.

¹ Prevod Aleša Bergerja se glasi: »Pod Mirabeaujskim mostom teče Sena in te ljubezni, pa vendar se spominjati ne neham, da bridke ure veselost zamenja. Naj pride noč, naj zvon udarja, dnevi grejo, jaz ostajam « (Apollinaire 1992: 21).

² Francoska regija, pod katero spadajo prestolnica Pariz in 8 departmajev (Essonne, Hauts-de-Seine, Seine-et-Marne, Seine-Saint-Denis, Val-de-Marne, Val d'Oise in Yvelines) se razteza na površini 12.000 km² in ima 10 milijonov prebivalcev (Mevel et al. 2005: 799).

Nezadovoljstvo predmestnih *citéjev*³ in njihovih prebivalcev, ki izvira iz slabih življenjskih razmer, težav pri iskanju zaposlitve, večne stigmatiziranosti in manjvrednosti, doseže najvišjo stopnjo nasičenosti, ta dogodek le še prilije ognja na že razplamtelo situacijo. Predmestja začnejo goreti. Tukaj smetnjak, drugje avtomobili, trgovine, bes mladih ne prizanaša ničemur. In nikomur. V trenutku je cela Francija na nogah, po medijih začnejo krožiti podobe Pariza, ki se izgublja in tone v plamenih. Naslovnice tiskanih medijev polnijo podobe pepelnatih ostankov avtomobilov, skladišč ... Francijo, še posebej pa preostali svet, zajame vsesplošna panika. Le nekaj kilometrov stran, v sami prestolnici, v Parizu, pa življenje mirno teče dalje ...

Medijska odmevnost dogodkov, povezanih z nemiri, me je napeljala k misli, da bi bilo zanimivo pod drobnogled vzeti francosko medijsko poročanje. Še toliko bolj zato, ker sem bila v tem revolucionarnem obdobju praktično v žarišču samega dogajanja. Ob gledanju TV-dnevnik in prebiranju dnevnega tiska je začela ideja dobivati svojo pravo, končno podobo. Kar je takoj pritegnilo mojo pozornost, je bil način, kako so francoski mediji in francoski novinarji poročali o izgrelih. Francoski mediji (še najbolj je bilo to očitno pri tisku) so poskrbeli za spektakularno poročanje, kjer so se znašli tudi dnevni jedilnik policijskih enot, številni pogovorni izrazi, kramljajoči diskurz, tudi vulgarizmi in pejorativizmi, medijski linč ... Zmotil pa me je tudi način navajanja imen mladoletnih oseb in poseganje v njihovo zasebnost. Tako se je porodilo vprašanje, ali francoski novinarji sploh upoštevajo novinarski etični kodeks.

³ Beseda *cité* (n. f.) pomeni 1. mesto 2. utrjen del mesta 3. stanovanjsko naselje, kjer prevladujejo predvsem stanovanjski bloki, tj. blokovsko naselje, značilno za predmestna naselja (Rey-Debove, Chantreau-Razumiev et al. 1999: 172).

1.1 RAZISKOVALNO VPRAŠANJE IN CILJI NALOGE

Po natančnem pregledu novinarskih prispevkov o nemirih v predmestjih, sem ugotovila, da sta za nadaljnje analiziranje ključnega pomena tako etični kot tudi jezikovno-stilni vidik besedil. Tako sem se odločila oba vidika vključiti v nalogo in opraviti novinarskoetično in jezikovno-stilno analizo. Raziskovalni namen naloge oz. raziskovalno vprašanje naloge je: *V luči izbranih določil francoskega novinarskega kodeksa bom raziskovala, kako so francoski mediji poročali o jesenskih nemirih v pariških predmestjih. Analiza se bo osredotočila predvsem na naslednje vidike: zasebnost mladoletnikov in morebiten vdor vanjo z navajanjem njihove identitete, senzacionalistično poročanje, izbor jezikovnih sredstev v poročanju o nemirih in vpletanje (potencialno) žaljivih prvin.*

Kot je razvidno iz raziskovalnega namena naloge, se bo diplomsko delo osredotočilo na etiko poročanja francoskih novinarjev v času nemirov leta 2005 v francoskem tisku ter na jezik in stil, ki se kažeta v tem poročanju.

Cilji naloge so naslednji:

- a) splošna, pregledna predstavitev francoskega medijskega prizorišča (francoska novinarska tradicija, pomembnejše medijske institucije in organi, kot so tiskovni svet, novinarsko častno razsodišče, medijski ombudsman ipd.), predstavitev splošnega francoskega novinarskega etičnega kodeksa (*La Charte des devoirs professionnels des journalistes français* oz. t. i. *Listine o pravicah francoskih novinarjev* iz leta 1918) in nekaterih internih novinarskih etičnih kodeksov posameznih medijskih hiš; nadalje predstavitev zakonskih besedil, vezanih na medije, ki obravnavajo vidike, navedene v raziskovalnem vprašanju);
- b) ker se bo delo ukvarjalo z analizo novinarskih besedil o nemirih, ki so izbruhnili v Franciji konec oktobra 2005 in ki naj bi jih v veliki meri povzročili oz. sprožili otroci priseljencev, bo eden od ciljev naloge prikazati položaj priseljencev v Franciji (tj. prebivalska struktura predmestij, kjer so se nemiri začeli, prerez vzrokov, zaradi katerih so posredno ali neposredno izbruhnili nemiri). Pregled najpomembnejših časnikov (dnevni in tedenski tisk) in revialnega tiska v Franciji bo poskušal prikazati, kako problematiko predmestij nasploh obravnavajo posamezni tiskani mediji;

c) tretji cilj naloge bo na podlagi etične analize konkretnih primerov novinarskih besedil, objavljenih v francoskem tisku, pokazati, ali francoski novinarji upoštevajo etična načela, zapisana v svojem etičnem kodeksu, kako so poročali o priseljencih oz. še posebej o mladih izgrednikih (pri tem mislim predvsem na (ne)spoštovanje zasebnosti, še posebej mladoletnikov). Etična analiza bo tako ob predstavitvi dejstev izbranega časopisnega prispevka, na podlagi francoskega novinarskega etičnega kodeksa in tudi z jezikovno-stilno analizo poskušala utemeljiti etično (ne)spornost prispevkov in (ne)upravičenost objave;

d) zadnji od ciljev naloge se nanaša na jezik in stil francoskih časopisnih novinarskih besedil o predmestnih nemirih. Analiza bo osredotočena na analizo besedišča in poimenovanj, ki so jih za mlade izgrednike uporabili francoski novinarji. Namen te analize je ugotoviti, ali sta dramatičnost in odmevnost dogodkov in samega dogajanja ob nemirih kakorkoli vplivali na izbor jezikovnih sredstev, pri čemer imam v mislih predvsem morebitno izrazito povečano rabo stilno zaznamovanih jezikovnih prvin, ekspresivnih prvin ipd. Hkrati nameravam s pomočjo Koroščeve (2002) teorije o indicu namena zaničevanja opredeliti in analizirati izbor besed in besednih zvez, ki so jih novinarji uporabili, ko so pisali o priseljencih, in še posebej o (mladoletnih) požigalcih. S tem želim ponazoriti morebitne potencialne razžalitve v francoskih tiskanih medijih, ne glede na to, kakšna je bila povprečna starost mladoletnikov.

S funkcijsko analizo naslovja (tj. kakšno/e vlogo/e lahko imajo naslovi), ki bo prav tako del jezikovno-stilne analize, želim prikazati potencialno povezanost izbire jezikovnih sredstev v naslovih tiskanih medijev z nastalo, nadvse napeto situacijo, ki se je razvila takoj po izbruhu nemirov. Katera vrsta naslovov je bila v poročanju o izgredih prevladujoča? Zastavlja se vprašanje, ali je potemtakem celotno burno dogajanje okrog nemirov vplivalo tudi na novinarje, ali so na dogodke odreagirali čustveno? Kako se je torej nastala dramatična situacija pokazala v njihovem stilu pisanja in izbiri jezikovnih sredstev v naslovih? So naslovi delovali senzacionalistično, pritegovalno, so šokirali ali zgolj informirali?

1.2 O GRADIVU IN METODOLOGIJI

Etična in jezikovno-stilna analiza tega dela bosta osredotočeni na poročanje francoskega časopisnega in revialnega tiska, tj. dnevnikov in tednikov v obdobju od 28. 10. 2005 do 27. 11. 2005. V tem času je namreč medijsko poročanje o nemirih doseglo vrhunec. Na tiskane medije sem se osredotočila iz več razlogov. Bivanje v Franciji mi je omogočilo, da sem imela ves čas na razpolago široko paleto francoskega časniškega in revialnega tiska. To v Sloveniji pri izredno skopi ponudbi francoskega tiska na tržišču ne bi bilo mogoče. Za analizo elektronskih medijev (radijskih, televizijskih in spletnih medijev) se nisem odločila iz preprostega razloga: zaradi slabše dostopnosti (pri spletnih medijih imam v mislih predvsem plačljivost prispevkov) in pridobivanja vseh potrebnih informacij. Dnevno poročanje o nemirih je bilo namreč tudi zaradi sprotnega primerjanja in analiziranja novinarskih prispevkov z etičnega in stilnega vidika lažje spremljati v tiskanih kot v avdiovizualnih medijih.

Analizirani bodo naslednji časopisi in revije: *Le Monde*, *Le Figaro* (t. i. "vélika dnevnik"), *Libération*, *Le Point*, *Le Nouvel Observateur*, *L'Express*, *Marianne*, *Le Parisien*, *Aujourd'hui en France*, *France Soir* in *Paris Match*. V diplomski nalogi so bili uporabljeni predvsem tisti časniki, ki so prispevkom o nemirih namenili največ prostora: *Le Monde*, *Libération*, *Le Point*, *Le Nouvel Observateur*, *L'Express* in *Marianne*. Za analizo izbranega vzorca proučevanja bom uporabila kvalitativno metodo. Tako me ne bo zanimalo, *kdaj*, *kje* in *v kakšnem številu* so se pojavljale morebitne kršitve, ampak se bom osredotočila na poglobljeno analizo posameznih, naključno izbranih primerov in te obdelala podrobneje. Kvantitativni pristop bo uporabljen le v primeru analize naslovja pri jezikovno-stilnem delu, zgolj za ponazoritev, kateri tip naslovov je prevladoval. Uporabila bom naslednje metode: študije primerov (pri etični analizi), jezikovno-stilno analizo, metodo poglobljenega intervjuja ter znotraj etične in stilno-jezikovne analize tudi primerjalno metodo. Za potrebe diplomskega dela so bili posneti trije intervjuji: z urednikom nekdanjega pariškega tednika *Zurban*, z medijskim sociologom in s pariškim študentom prava maroškega porekla, ki je podal precej zanimivih opažanj glede tujcev, njihove asimilacije in njihove medijske obravnave.

Pri obravnavi (ne)spoštovanja zasebnosti bom uporabila kvalitativno metodo, in sicer študijo primera. Uporabila pa bom tudi primerjalno metodo. Namen primerjave med dnevniki in tedniki bo prikazati, katera skupina medijev je do človekovega dostojanstva pokazala največje/najmanjše spoštovanje.

Pri obravnavi senzacionalističnega poročanja, izbora jezikovnih sredstev in vpletanja potencialno žaljivih prvin bom opravila študije primerov in jezikovno-stilno analizo. Ta bo temeljila na analizi besedišča in naslovja. Z analizo besedišča oz. poimenovanj za mlade izgretnike nameravam ugotoviti in dokazati morebitno povezavo med izborom jezikovnih sredstev in dramatičnostjo situacije, hkrati pa želim prikazati nekatere najopaznejše jezikovno-stilne značilnosti poročanja o nemirih. Prav poimenovanja za mlade nemirneže in način poročanja o njih bodo stične točke med etičnim delom oz. etično analizo in jezikovnim delom naloge.

V okviru analize besedišča bom primerjala besedišče, ki so ga za mlade izgretnike uporabljali novinarji v dnevnem tisku, s tistim v tedenskem tisku. Primerjalna metoda bo v pomoč tudi pri ugotavljanju, ali se morebitni neupravičeni vdori in posegi v zasebnost mladoletnikov pojavljajo v dnevnikih in tednikih. S tem bom poskušala ugotoviti, katere so bile skupne točke in razlike v načinu poročanja obeh omenjenih skupin francoskega tiska. Kot je bilo že omenjeno, bo pri funkcijski analizi naslovja po Agnèsu (tj. informativni vs. pozivni naslovi)⁴ uporabljena tudi kvantitativna metoda; le tako bo mogoče govoriti o prevladi enega ali drugega tipa naslovov v posameznih tiskanih medijih.

⁴ Francoski medijski teoretik Yves Agnès v svojem novinarskem priročniku (2002) predlaga delitev na informativne naslove (*les titres informatifs*) in na pozivne naslove (*les titres incitatifs*). Za tipologijo francoskega avtorja sem se odločila, ker je tudi sama analiza osredotočena na francoske novinarske žanre in je zato smiselno, da se funkcijska tipologija naslovov drži francoske delitve oz. tipologije.

2. FRANCOSKO NOVINARSTVO

Kot uvod v etično analizo francoskih novinarskih besedil navajam nekaj značilnosti francoskega novinarstva. Ko govorimo o francoskem novinarstvu, je eno od temeljnih vprašanj, ki se poraja, kakšna je tipologija francoskih novinarskih žanrov. Ali se francoska tipologija razlikuje od anglosaksonske delitve žanrov, ali obstajajo v obeh omenjenih tipologijah razlike, podobnosti oz. skupne točke? Prvo podpoglavje bo poskušalo predstaviti pojmovanje novinarskih žanrov v francoskem novinarstvu in njihovo povezanost z literarnimi težnjami. Drugo podpoglavje bo posvečeno predstavitvi pomembnejših medijskih institucij, kot sta tiskovni svet, ki v Franciji deluje v obliki t. i. *Francoske opazovalnice medijev* (*Observatoire français des médias*), in medijski ombudsman.

2.1 TIPOLOGIJA FRANCOSKIH NOVINARSKIH ŽANROV IN FRANCOSKA LITERARNA TRADICIJA

Po Koširjevi (1988: 57) anglosaksonska novinarska tradicija stalne oblike novinarskega sporočanja deli na *views* (različna mnenja in vrednotenja, ki predstavljajo subjektivni pristop k določeni problematiki oz. tematiki), in na *news*, (te imajo zgolj obveščevalno funkcijo in naj bi odražale objektivnost obveščanja, če to sploh lahko kdaj dosežemo). Po Morissu (2006) »objektivnost sploh ne obstaja, lahko se ji le približamo, nikoli pa je ne moremo dejansko doseči. Besede imajo vrednost same po sebi in se v njih odraža tudi subjektivnost. Upoštevati je treba tudi relativnost dogodkov in dejstvo, da ljudje različno dojemamo dogodke«. Agnès (2002: 63) je prepričan, da »novinar objektivnosti ne more doseči, saj ta od novinarja zahteva maksimalno distanciranje od predmeta upovedovanja ter neosebno hladnost. Novinar je od objektivnosti vse preveč oddaljen, /.../ zato pa predstavlja resnica ideal, h kateremu mora novinar stremeti. /.../«. Omenjeni obliki novinarskega sporočanja naj bi bili v tiskanih medijih grafično ločeni, da bi bralec lahko takoj zaznal razliko. Nadalje Koširjeva (1988: prav tam) razlikuje med dvema velikima kategorijama novinarskega upovedovanja: *informativno zvrstjo*

(vestičarska, poročevalska, reportažna in pogovorna vrsta) in *interpretativno zvrstjo* (komentatorska, člankarska in portretna vrsta).

Številni avtorji in strokovnjaki, ki se ukvarjajo s proučevanjem evropskega in svetovnega novinarstva, poudarjajo, da francosko novinarstvo ni prevzelo modela anglosaksonskega novinarstva, ki temelji na strogem ločevanju informativnih in interpretativnih žanrov. Francoski medijski teoretik Neveu (2001/04: 9–10) našteva naslednje značilnosti anglosaksonskega in francoskega novinarstva: anglo-ameriški model temelji na zbiranju informacij (t. i. *news gathering*), uporablja strogo ločevanje dejstev in komentarjev ter hladno neosebno opisovanje. Temu modelu nasprotuje francoski model novinarstva, t. i. *novinarstvo na francoski način* (*le journalisme à la française*, gl. Agnès 2002: 15), v katerem so novinarji že od prvih časnikov v svojih prispevkih kazali literarne težnje, dar za polemiziranje in retorične sposobnosti (Neveu 2001/04: prav tam). Francosko novinarstvo, predvsem tisk, je bilo, kot ugotavljajo Lacan, Palmer in Ruellan (1994: 152–53), vse od svojih začetkov močno zaznamovano z literarno in politično tradicijo. *News gathering*, ki je v anglosaksonskem modelu nadvse pomemben, v francoskem novinarstvu ostaja slabo razvit. Literarno-političnega vpliva se je francosko novinarstvo otreslo šele v 20. stoletju. Pri tem sta ključno vlogo imeli instituciji, ki izobražujeta novinarje: *Visoka šola za novinarstvo v Lillu* (*ESJ⁵, École supérieure de journalisme de Lille*) in *Center za šolanje in izpopolnjevanje novinarjev v Parizu* (*Centre de formation et de perfectionnement des journalistes à Paris*) (Agnès 2002: 15).

Charon (2006a) poudarja, da je francoska novinarska tradicija zasnovana na literarnih temeljih in tudi zato vsebuje veliko literarnih prvin. Te se pojavljajo tudi v informativnih žanrih. Omeniti je treba še, da se je francoska novinarska tradicija vedno raje nagibala h komentatorskim prispevkom kot k prispevkom, polnih dejstev. Pod vplivom vdora anglosaksonskega ločevanja novinarskih žanrov se je francosko novinarstvo začelo počasi oddaljevati od literarnih temeljev; komentar in interpretativni žanri so bili potisnjeni v ozadje (Agnès 2002: 15). Agnès (2002: prav tam) ugotavlja tudi, da ima bralec rad jasno razločevanje informativnih in interpretativnih žanrov, vendar je francosko novinarstvo kot naslednik politično-polemične tradicije veliko raje kot čiste forme uporabljalo »amalgame obeh

⁵ Visoka novinarska šola v Lillu je (pri) znana visoka šola, ki izobražuje bodoče novinarje.

žanrov« (Agnès 2002: 61–62). Rezultat te "mešanice" so besedila, ki žanrsko niso čista. Strogo ločevanje informativnih in interpretativnih žanrov se je v francoski novinarski praksi dokončno uveljavilo šele po letu 1995: komentarji in druga interpretativna besedila se morajo tako po obliki in tipografiji razlikovati od informativnih novinarskih besedil (Agnès 2002: 61).

Francosko novinarstvo razlikuje med 27 novinarskimi žanri, ki jih Agnès (2002: 190–93) deli na 5 velikih kategorij: novinarska besedila izključno informativnega značaja (*les articles d'information stricte*), poročevalska besedila (*les récits*), študije (*les études*), zunanja mnenja (*les opinions exterieures*) in komentarji (*les commentaires*).

Osnovne razlike med obema modeloma ločevanja novinarskih žanrov (tj. anglosaksonskim in francoskim modelom) so za lažjo ponazoritev predstavljene v tabelarni obliki (gl. tabelo 2.1.1).

Tabela 2.1.1: Dva modela novinarstva

	Anglosaksonski model novinarstva	Francoski model novinarstva (imenovan tudi južnoevropski model)
Osnovna načela	Dejstva so dejstva.	Objektivnost je nemogoče doseči.
Dogme	Objektivnost pomeni ločevanje dejstev od komentarjev.	Novinarjeva poštenost in resnicoljubnost se kažeta tudi v priznavanju subjektivnosti.
Najpomembnejši predstavniki	novinar poročevalec	pisec kronike
Politično-	avtonomija	tesne vezi s

literarne težnje		politiko in literarnimi tokovi
Viri informacij	nepogrešljivi, previdni	manj pogosti, zanesljivejši
Organiziranost dela	skupinsko delo	individualno delo
Poglavitne karakterne lastnosti novinarja	nevtralnost, solidarnost	pogum, vztrajnost individualizem ipd.

Vir: Lacan, Palmer in Ruellan 1994: 60.

2.2 MEDIJSKI ORGANI IN INSTITUCIJE

2.2.1 *Observatoire des médias*

Tiskovni svet, ki bi ustrežal Bertrandovi definiciji, v Franciji ne obstaja. Bertrand definira tiskovni svet kot:

[N]evladno združenje ljudi, ki želijo zaščititi svobodo in kakovost informativnih medijev, da bi bili ti bolj odgovorni do javnosti. To počnejo predvsem (a ne samo) s sprejemanjem pritožb javnosti in podajanjem mnenj o pritožbah. Pri tem nimajo moči kaznovanja /.../, razen javne izpostavitve, tj. objave. Dandanes tiskovni svet običajno vključuje lastnike medijev, novinarje in člane javnosti (Bertrand 1999b: 15).

V Franciji ni torej nikakršne institucije, ki bi se »[b]orila za svobodo izražanja, za svobodo in pravico biti informiran, proti omejevanju informacij in njihovi manipulaciji, ter za izboljšanje medijske kakovosti« (Bertrand 1995/99: 100).

V 80. letih 20. stoletja so se v francoskem novinarstvu sicer pojavile ideje in težnje za ustanovitev tovrstne institucije, vendar so jo novinarji zaradi dveh razlogov

zavrnil. Tovrstni organ bi namreč začel omejevati svobodo tiska, hkrati pa bi lahko povzročil, da bi bili posamezniki javno zaznamovani kot »grešni kozli« (Charon 2006a).

Obstajata pa dva posebna "medijska organa", ki se ukvarjata z analizo medijev in kritičnim pogledom nanje. Prvi je *Francoska opazovalnica medijev* (*Observatoire français des médias*), ustanovljena v Parizu, 24. 9. 2003, ki deluje pod okriljem organizacije Acrimed⁶ (Acrimed| Action Critique Médias). Drugi organ se imenuje *Pomenki o informaciji* (*Les entretiens de l' information*⁷) in je bil ustanovljen s pomočjo Jeana-Maria Charona (Charon 2003). *Observatoire français des médias* je sestavni del *Mednarodne opazovalnice medijev* (*Observatoire international des médias*), ustanovljene na družbenem forumu v Porto Alegru januarja 2002. *Francosko opazovalnico medijev* sestavljajo tri vrste predstavnikov: poklicni novinarji in vsi, ki se z novinarstvom ukvarjajo priložnostno, predstavniki univerz, medijski strokovnjaki in navadni državljani, uporabniki medijev. Njena poglavitna vloga je »zaščititi družbo pred zlorabami, manipulacijami in lažmi, s katerimi jo veliki mediji, ki kopičijo ekonomsko moč in ideološko hegemonijo, skušajo zastrupiti; nadalje varovati informacijo kot javno dobro in zahtevati pravico državljanov do védenja« (Acrimed| Action Critique Médias).

2.2.2 Medijski ombudsman

Izraz za varuha človekovih pravic (tj. *ombudsman*) je nastal na Švedskem v začetku 19. stoletja. V Franciji t. i. *médiateur* (poleg angleškega izraza *ombudsman* je v Franciji v rabi tudi francoska inačica za medijskega varuha človekovih pravic)

⁶ *Action Critique Médias*, institucijo za kritiko medijev (deluje podobno kot revija *Medijska preža* v Sloveniji), so 1996. leta ustanovili novinarji in drugi intelektualci. Njen poglavitni cilj je, da podvrže konstruktivni kritiki tako medije kakor tudi razmere, v katerih delajo novinarji. Acrimed ima svojo internetno stran, kjer objavlja analize in kritične presoje. Je ustanovni član *Observatoire français des médias* (Acrimed|Action Critique Médias).

⁷ Sprva je bila ta organizacija sestavljena iz posameznikov, ki so prihajali iz vrst novinarjev, raziskovalcev, univerzitetnih profesorjev ipd., šele kasneje so se združili v pravo organizacijo. Organizacija je prepričana, da »zagotovilo za kvalitete informacije izhaja iz odgovornosti novinarjev, tako novinarjev posameznikov kot tudi celotne novinarske srenje«. Organizacija izdaja tudi posebne zbornike, v katerih strokovnjaki obravnavajo aktualne dogodke, povezane z mediji (Acrimed|Action Critique Médias).

deluje kot posrednik med mediji in njihovim občinstvom. Sprejema pritožbe občinstva množičnih medijev o objavljanju informacij, o njih razpravlja, jih komentira in tovrstne komentarje redno predstavlja javnosti bodisi v posebnih oddajah bodisi v posebnih časopisnih rubrikah. Skrbi pa tudi, da novinarski kodeksi delujejo v praksi (Mathien 1992: 298, Bertrand 1995/99: 230 in Bertrand 1999a). Največkrat je medijski ombudsman izkušen novinar z dolgoletno prakso, v nekaterih uredništvih celo glavni in odgovorni urednik (kot npr. v primeru francoske javne TV-postaje, *France 3*).

V Franciji se je prvi medijski ombudsman pojavil šele v začetku 90. let 20. stoletja. Uredništvo dnevnika *Libération* je bilo prvo, ki je v začetku leta 1991 uvedlo medijskega varuha; tri leta kasneje ga je dobilo tudi uredništvo dnevnika *Le Monde*. Leta 1998 so medijskega varuha človekovih pravic dobili *Radio France International (RFI)* in posamezna uredništva francoske javne televizije *France Télévisions (France 2 in France 3)*. Medijskega ombudsmana imajo uredništva nekaterih regionalnih dnevnikov, pa tudi véliki nacionalni dnevniki (npr. že omenjeni *Le Monde*). Rubrika *Kronika medijskega ombudsmana (La Chronique du médiateur)* je stalnica nedeljske izdaje časnika *Le Monde*. V rubriki "hišni" medijski varuh človekovih pravic odgovarja na vprašanja bralcev. Ta se največkrat nanašajo na organizacijo in delovanje uredništva dnevnika (npr. pravica do odgovora, število žensk, zaposlenih v redakciji ipd.), na novinarjevo delo, pa tudi na morebitne slovnične in pravopisne napake novinarjev, ki jih bralci opazijo.

Na *Radio France Internationale (RFI)* ima ombudsman enkrat na mesec oddajo, kamor povabi novinarja ali predstavnika vodstva določene medijske hiše, da odgovarjata na vprašanja oz. kritike poslušalcev o obravnavi aktualnih dogodkov. V primeru medijskega pokrivanja vélikega, odmevnega dogodka (vojna ipd.), si radijski medijski ombudsman pridržuje pravico, da odgovarja na vprašanja več kot le enkrat mesečno. Na javni francoski televiziji je način posredovanja in delovanja medijskega posrednika odvisen od same televizijske postaje. Redni tedenski oddaji medijskega ombudsmana na *France 2*, *Tednik medijskega ombudsmana (L'Hebdo du médiateur)*, je vsako soboto v drugi polovici popoldanskih dnevni poročil namenjene pol ure. Na *France 3* medijski ombudsman posreduje zgolj takrat, kadar je to res nujno potrebno. Zaznamke in pisma gledalcev, ki se mu naberejo čez leto,

namreč objavlja v svojem letnem poročilu. Medijski varuhi na RTV so imenovani za obdobje treh let in neposredno povezani z direktorjem *Francoske televizije* (*France Télévisions*). Tako radijski kot tudi televizijski ombudsmani so na svojih delovnih mestih popolnoma neodvisni. Pri svojem delu se opirajo na specifične novinarske etične kodekse, t. i. interne etične kodekse, npr. *Listino Francoske televizije* (*La charte de l'antenne pour les chaînes de France Télévisions*), *Deontološko listino RFI* (*La charte de déontologie de RFI*) ipd. (Civard-Racinais 2003: 43–52 in Charon 2006a).

3. O FRANCOSKI NOVINARSKI ETIKI

»Nekateri uredniki, pa tudi nekateri novinarji, so za etiko bodisi popolnoma 'imuni', bodisi izražajo do nje neke vrste skepticizem ali pa preprosto o njej sploh nočejo razpravljati« (Alix 1997: 95).

22. maja 1936 je bila ustanovljena *Komisija za podeljevanje in izdajo novinarskih identifikacijskih izkaznic* (*Commission de la carte d'identité des journalistes professionnels*, v nadaljevanju *CCIJP*). Takoj po ustanovitvi si je za cilj zadala, da bo nadzirala novinarsko spoštovanje splošnega etičnega novinarskega kodeksa iz leta 1918. Leta 1964 je deontološka komisija *Zveze francoskih novinarskih društev* podala idejo o nujnosti novinarskega častnega kodeksa, ki bi temeljil na dveh temeljnih načelih: resničnosti oz. verodostojnosti informacije in novinarski neodvisnosti. Novinarji bi za obdržanje novinarske izkaznice tako morali spoštovati ti dve načeli. Na področju novinarske etike je skušalo veliko storiti *Nacionalno združenje francoskega tiska* (*Fédération nationale de la Presse française*, v nadaljevanju *FNPF*). Leta 1945 je predlagalo nov etični kodeks oz. listino, ki mu je bil dodan osnutek *Deklaracije pravic in nalog svobodnega tiska* (*Déclaration des devoirs et des droits de la presse*). Oboje je ostalo nerealizirano. Zveza FNPF je sodelovala tudi pri dveh odmevnejših projektih, ki pa sta prav tako ostala mrtva črka na papirju. Septembra 1946 je *Nacionalno združenje* priporočalo ustanovitev novinarskega častnega razsodišča, ki naj bi ga sestavljali le ljudje iz novinarskih vrst, ne pa tudi predstavniki sodstva. Razsodišče naj bi obravnavalo kršitve verodostojnosti informacij. Istega leta je *Nacionalno združenje* predlagalo tudi

ustanovitev *Nacionalne/državne novinarske zbornice* (*Chambre nationale oz. Ordre national de la Presse*), za ustanovitev katere se je leta 1918 zavzemal že *Sindikatski francoskih novinarjev*. Kot meni Valentin (v Civard-Racinais 2003: 15), »novinarska zbornica predstavlja poštenost, disciplino, kontrolo in varstvo profesionalnih vrednot oz. kreposti«. Kasneje je bila ideja o tovrstni instituciji popolnoma opuščena, vse do leta 1945, ko je njeno nujnost ponovno izpostavila zveza FNPF. Slednja je tako želela, da bi *Novinarska zbornica* bdela nad odgovornostmi novinarjev in pomagala pri vzpostavitvi novinarskih razsodišč, t. i. *juryjs de presse*. Tovrstna razsodišča naj bi sankcionirala morebitne kršitve omenjene deklaracije o pravicah in nalogah tiska. Oktobra leta 1949 je FNPF neuspešno predlagala, da bi bilo treba sestaviti »kodeks pravil, ki bi veljala za tiskane medije« (Civard-Racinais 2003: 16). Francosko novinarstvo je tako še danes brez pravega organa, ki bi nadziral novinarsko delo in sankcioniral morebitne kršitve etičnega kodeksa. Edini tovrstni organ na področju francoske novinarske deontologije je *Visoki svet za avdiovizualne medije* (*Conseil supérieur de l'Audiovisuel*). Vendar, kot pove že njegovo ime, so njegove naloge omejene na avdiovizualne medije (Civard-Racinais 2003: 15–17).

Zalivska vojna je v Franciji sprožila veliko vprašanj, povezanih z etiko, in v ospredje postavila razlike glede vojnega poročevalstva v tiskanih in avdiovizualnih medijih. Vprašanju "*kam gre novinarstvo?*" sta se pridružili še vprašanji, čemu in komu sploh ta semiprofesija služi (Mathien 1992: 285). Nekateri mediji so se takrat začeli zavedati, da je etika osnovni in poglobitveni člen v poročanju, ki medije povezuje z njihovim občinstvom. Po rezultatih ankete, ki jo je ob koncu leta 1989 izvedel *Državni inštitut za raziskavo javnega mnenja* (SOFRES)⁸, je ločnica med zasebnostjo in javnim življenjem med francoskim prebivalstvom zelo ostro načrtana. 80 % Francozov je takrat menilo, da je popolnoma nedopustno, če mediji razkrivajo zasebnost politikov. Odstotek tistih, za katere je bilo popolnoma sprejemljivo, če televizijska hiša objavi intervju z žensko, ki je bila kot otrok zlorabljen, je bil precej nižji od zgoraj navedenega (zgolj 51 %). Kdo je torej dolžan postaviti in načrtati smernice novinarske etike? Največ vprašanih je menilo,

⁸ SOFRES (*Société française d'études par sondages*) danes bolj poznan kot TNS SOFRES (*Francoski inštitut za raziskave javnega mnenja*) je vodilna francoska družba za marketinške in mnenjske študije, predvsem na področju politike in tržnih raziskav (Mével 2005: 1507).

da je to stvar zakona, medtem ko je bilo 22 % vprašanih prepričanih, da bi se mediji morali bolj potruditi in prevzeti odgovornost do javnosti (Mathien 1992: 287–89).

Charon (2006a) ugotavlja, da francoski novinarji med svojo formalno univerzitetno izobrazbo ne pridobijo poglobljenega teoretičnega znanja o etiki. Po Charonu (prav tam) predmet novinarske etike kot tak na francoskih fakultetah in visokih šolah, kjer poučujejo novinarstvo, sploh ne obstaja, ali pa vsaj ne pod takšnim imenom: »Prvič zato, ker **ni prave motivacije oz. motiviranosti za obstoj tovrstnega predmeta; in drugič, ker velja prepričanje, da je teoretiziranje o etiki preveč abstraktno.** Redka svetla izjema, ki zagotavlja seminarje na temo etike, je Visoka šola za novinarstvo v Lillu (*ESJ, École supérieure de journalisme de Lille*)« (Charon 2006a) (poudarila P. S.).

4. FRANCOSKI ETIČNI NOVINARSKI KODEKS IN MÜNCHENSKA DEKLARACIJA

*To, kar nujno potrebujemo, /.../ ni samoregulacija, ampak predvsem **odgovornost.** Novinarji se na ta način najprej prepričajo, da jih javnost potrebuje, nato pa preverijo, ali njihov medij zadovoljuje potrebe in želje javnosti. Zato sodim, da so tiskovni sveti in sistemi medijske odgovornosti življenjskega pomena, saj so /.../ bistveni za preživetje demokracije, ta pa je bistvena za preživetje človeštva* (Bertrand 2000: 18) (poudarila P. S.).

Francoski novinarji naj bi pri svojem delu spoštovali pomembna dokumenta: *Listino poklicnih nalog francoskih novinarjev* (*La Charte⁹ des devoirs professionnels des journalistes français*, tj. francoski novinarski etični kodeks), ki pa je nespremenjena že več kot 70 let, in dopolnjen dokument imenovanega kodeksa, *La déclaration des devoirs et des droits des journalistes*, ki so jo leta 1971 v Münchenu podpisali predstavniki novinarskih združenj Evropske unije (gre torej

⁹ Civard-Racinais (2003: 26) predlaga strogo ločevanje med pojmom *"code"* (gre za pragmatično besedilo, ki naj bi vsebovalo etične rešitve, te pa bi se dalo aplicirati na prakso), in *"charte"* (besedilo splošnega značaja, ki predpostavlja temeljne etične principe novinarskega delovanja). Vendar avtorica nadalje ugotavlja, da razločevanje med *charte* in *code* med snovalci tovrstnih dokumentov ne obstaja več.

za Münchensko deklaracijo, op. P. S.). Oba dokumenta novinarske etike pa sta za današnji čas precej nepopolna in zastarela (Civard-Racinais 2003: 85–87).

4.1 LA CHARTE DES DEVOIRS PROFESSIONNELS DES JOURNALISTES FRANÇAIS

Listina poklicnih nalog francoskih novinarjev (La Charte des devoirs professionnels des journalistes français) je najstarejši, osnovni in temeljni etični dokument francoskega novinarstva. Julija 1918 jo je sprejel *Sindikat francoskih novinarjev* (v nadaljevanju *SNJ*), ustanovljen 10. 3. 1918. Sprva je ta etična listina vsebovala le 10 točk; decembra istega leta je bila dopolnjena in preimenovana v *Poklicne naloge in pravice (Les devoirs et les droits professionnels)*.

Dvajset let kasneje je bila listina predlagana v ponovno branje (revidirana je bila januarja 1938) in preimenovana v *La Charte des devoirs professionnels des journalistes français*. Ta dokument oz. etična listina predstavlja temeljno besedilo novinarske samoregulacije in obvezuje vse tiste, ki opravljajo novinarski poklic, je torej nekakšna »novinarska Hipokratova prisega« (Almeida in Delport 2003: 55). Leta 1991 je organizacija *Médias 92* predlagala projekt, znotraj katerega bi sestavili nov etični kodeks. Ideja je vse do danes ostala nerealizirana (Civard-Racinais 2003: 25). Različni sodobni avtorji imajo glede tega novinarskega kodeksa deljena mnenja. Nekateri (kot npr. Neveu 2001/04: 15) ga pojmujejo zgolj kot »instrument moralne rehabilitacije novinarske profesije«; drugi, npr. Delecourt (1995: 124), pa kot »moralno zapoved in ne nujo ali obvezo«. Francoski novinarski kodeks je sestavljen iz 14 členov. Prave preambule, kot jo vsebuje slovenski novinarski kodeks, francoski nima. Na začetku je zapisan le naslednji neglagolski stavek *Novinar, vreden svojega imena*, nato sledijo po alinejah zapisani členi, ki omenjeni stavek smiselno dopolnjujejo.

Charte des devoirs professionnels des journalistes français (1918) (gl. Civard-Racinais 2003: 105)

Novinar, vreden svojega imena:

1) prevzema odgovornost za vse svoje prispevke, tudi anonimne;

- 2) se izogiba obrekovanju, neosnovanim obtožbam, ponarejanju dokumentov in dejstev;
- 3) priznava le neizpodbitno mnenje sebi enakih oseb, ko gre za njegovo poklicno čast;
- 4) sprejema le naloge, ki so v skladu z njegovim poklicem;
- 5) ne uporablja nepoštenih sredstev za pridobivanje informacij;
- 6) ne sprejema denarja v podjetjih javnega sektorja ali privatnega značaja, kjer bi lahko bil morebitna žrtev konflikta interesov;
- 7) ne podpisuje s svojim imenom prispevkov tržnega ali finančnega značaja;
- 8) se izogiba plagiatom, skrbno in pazljivo citira oz. navaja vire informacij;
- 9) ne izziva odpustitve svojega poklicnega kolega in ne kandidira na mesto, ki mu ne pripada;
- 10) varuje poklicne skrivnosti;
- 11) ne izrablja svobode tiska v lastno dobrobit;
- 12) zahteva svobodo, da lahko objavi informacije na pošten način;
- 13) se zaveda, da sta vestnost in pravičnost poglavitni pravili novinarskega delovanja;
- 14) ne zamenjuje vloge novinarja in policista.

Deklaracijo o dolžnostih in pravicah novinarjev (Déclaration des devoirs et des droits des journalistes; francoska inačica Münchenske deklaracije, hkrati pa dopolnjena izdaja imenovane Charte) so leta 1971 v Münchenu podpisali sindikati novinarjev Evropske unije, Avstrije in Švice. Sprejeli pa sta jo tudi pomembni novinarski organizaciji svetovnega merila: *Mednarodna zveza novinarjev (Fédération Internationale des journalistes, s francosko kratico FIJ, oz. bolj poznano angl. IFJ)* in *Mednarodno združenje novinarjev (Organisation internationale des journalistes, s francosko kratico OIJ)*. V deklaraciji je zapisano, da mora novinar spoštovati resnico, braniti svobodo informacije, komentarja in kritike, **objaviti zgolj informacije, katerih izvor je znan, in nadalje, da se novinar obvezuje k spoštovanju zasebnosti oz. zasebnega življenja ljudi.**¹⁰ (poudarila P. S.) Ostale točke se ne razlikujejo bistveno od že predstavljene *Charte*. Pravice novinarja so tako naslednje:

¹⁰ Odstavek, ki obravnava naloge novinarja, tj. t. i. *Devoirs des journalistes*.

- 1) novinarju mora biti omogočen prost pristop do vseh virov informacij. Novinar mora imeti pravico, da svobodno sprašuje ljudi o vsem, kar spada v javno sfero. Imeti mora dostop do posameznih informacij, ki zadevajo javno ali zasebno življenje, razen, če niso jasno podani razlogi, ki to preprečujejo;
- 2) novinar ima pravico zavrniti vsakršno delo, ki ni v skladu z njegovimi načeli ali načeli njegove medijske hiše;
- 3) nihče ne more novinarja prisiliti, da bi izrazil mnenje ali sprejel delo, ki ne bi bilo v skladu z njegovimi prepričanji;
- 4) uredništvo mora biti obveščeno o vseh odločitvah novinarja, ki bi lahko kakorkoli vplivale na nadaljnje delo uredništva;
- 5) novinar ima v skladu s svojo funkcijo in odgovornostmi pravico do kolektivne pogodbe, do materialne in moralne varnosti ter do plačila, ki mu pripada glede na opravljeno delo, in mu omogoča finančno neodvisnost (Civard-Racinais 2003: 105).

4.2 INTERNI NOVINARSKI ETIČNI KODEKSI (NOVINARSKI KODEKSI POSAMEZNIH MEDIJSKIH HIŠ)

Prvi časnik, ki je postavil temelje internih etičnih kodeksov (*code d'entreprise de presse*), je bil *Ouest-France*, veliki regionalni dnevnik, ki je leta 2002 med dnevnim časopisjem dosegel najvišjo naklado. Kasneje so mu sledili tudi drugi regionalni oz. lokalni dnevnik (La *Dauphine Libérée*, la *Voix du Nord* in drugi). Leta 1995 je *Sindikat francoskega dnevnega regionalnega tiska* (*La Presse Quotidienne Régionale*) izdal kodeks oz. etično listino, imenovano *Pravila in raba* (*Règles et usages*), ki sodi med etične listine različnih družin oz. vrst tiska¹¹ (tj. *Charte de familles de presse*). Tri leta kasneje, leta 1998, je *Sindikat tedenskega regionalnega tiska* (*La Presse Hebdomadaire régionale*) izdal svoj interni etični kodeks *Deontologija in poklicna pravila* (*Déontologie et les règles professionnelles*). Med dnevnik na nacionalni ravni so leta 2003 svoje interne etične kodekse imeli le naslednji časniki: *Libération* (*Interna pravila Libération*, tj. *Règlement intérieur de Libération*, sestavljena leta 1987 in dopolnjena 5 let kasneje), *Le Monde* (t. i. *Le Mondova Knjiga stila*, *Le Livre de Style du Monde*, za katero je Civard-Racinais

¹¹ Kot družine tiska pojmujeemo različne tipe časnikov, ki bodo natančneje predstavljeni v podpoglavju 6.2. Gre za delitev tiskanih medijev na dnevni, regionalni, tedenski, specializirani in revialni tisk.

(2003: 31) prepričana, da je veliko bolj praktična in uporabna kot etični kodeks, ki ga ima *Libération*), in brezplačni dnevnik *20 minutes* (Civard-Racinais 2003: 25).

Splošni francoski novinarski kodeks tako ne vsebuje nekaterih pomembnih točk, kot sta spoštovanje zasebnosti in izogibanje senzacionalizmu. Francoski etični kodeks tudi ne vsebuje člena, ki bi opozarjal na posebno pozornost pri poročanju o »otrocih, mladoletnikih, tistih, ki jih je doletela nesreča ali družinska tragedija, osebah z motnjami v telesnem in duševnem razvoju, huje prizadetih in bolnih«, kot je zapisano v razdelku o splošnih etičnih normah *Kodeksa slovenskih novinarjev* iz leta 2002 (Društvo novinarjev Slovenije). Prav tako ne vsebuje niti določila o izogibanju vsakovrstnim stereotipom. Tovrstna določila opredeljujejo nekateri izmed številnih novinarskih etičnih kodeksov posameznih medijskih hiš, t. i. interni etični kodeksi¹². Zasnovani so na enakih deontoloških temeljih kot osnovni francoski novinarski etični kodeks, vendar vsebujejo nekatera določila, ki jih omenjeni kodeks nima. *Pravila in raba v regionalnem dnevnem tisku* (*Règles et usages de la Presse Quotidienne Régionale* v Civard-Racinais 2003: 88–91) iz leta 1995 tako med drugim vsebujejo tudi določilo, da »morajo dnevniki skrbeti, da ne objavljajo žaljivih ali neprimernih izrazov, s katerimi bi žalili ljudi« in nadalje pod odstavkom o spoštovanju človeka in njegovega dostojanstva še:

Regionalni dnevniki ne smejo objavljati prispevkov, ki bi ljudi napeljevali k diskriminaciji, sovraštvu ali nasilju proti posameznikom ali skupinam ljudi, bodisi zaradi njihovega porekla ali narodnosti oz. rasne, etnične ali verske pripadnosti. Dnevniki naj bi se izogibali tako neposrednim izzivalnostim kakor tudi prikritim opazkam žaljivega značaja (Civard-Racinais 2003: 89).

V sklopu istega odstavka so pomembna še tri določila:

- **spoštovanje človekovega dostojanstva:** »Časopis ne objavlja fotografij, ki bi lahko kakorkoli škodile človekovemu dostojanstvu« (gl. Civard- Racinais 2003: 90).
- **spoštovanje zasebnosti:** »Časopis skrbi za spoštovanje zasebnosti kakor tudi za spoštovanje pravice do fotografije in upodabljanja. **Objavlja le informacije, ki so z**

¹² Treba je poudariti, da je za potrebe tega dela skorajda nemogoče predstaviti vse interne etične novinarske kodekse posameznih medijskih hiš, predvsem zaradi njihove številčnosti in raznovrstnosti.

vidika javnega interesa ključnega pomena« (gl. Civard-Racinais 2003: 90) (poudarila P. S.).

- **previdnost pri razkrivanju identitete posameznikov, vpletenih v kriminalna dejanja:** »Kadar informacija o identiteti nekega posameznika, vpletenega v zločin, za bralčovo poznavanje zgodbe ni ključnega pomena, se mora časopis objavi tovrstne informacije izogniti« (gl. Civard-Racinais 2003: prav tam) (poudarila P. S.).

V t. i. 21 poklicnih pravilih tedenskega regionalnega tiska (*Les 21 règles professionnelles de la Presse Hebdomadaire Régionale*), sestavljenih junija leta 1988, je v 12. točki zapisano, da morajo novinarji posebno pozornost in spoštovanje izkazati osebam, ki so pravkar doživele oz. preživele dramatično situacijo, tragedijo ipd. Predvsem tako, da jih ne nadlegujejo z (nepotrebnimi) vprašanji. 16. točka se dotika senzacionalizma: »novinarji morajo informacije in dejstva v rubriki "razno", **podajati brez senzacionalizma**« (Civard-Racinais 2003: 92) (poudarila P. S.). 20. točka obravnava ločevanje subjektivnih in objektivnih novinarskih besedil: »novinar mora strogo in vestno ločevati med infomacijami, ki vsebujejo dejstva, med analizo in osebnim mnenjem« (Civard-Racinais 2003: prav tam). Ločevanje med informativnimi in interpretativnimi novinarskimi žanri vsebuje tudi interni etični kodeks uredništva dnevnika *Libération* (*Règlement intérieur de Libération, 1987* v Civard-Racinais 2003: 94), ki pa v razdelku o deontologiji informacije (*Déontologie de l'information*) o omenjenem ločevanju ne podaja nič konkretnega: »Ločevanje dejstev in komentarjev je v Franciji rezultat novinarske tradicije, kjer način pisanja — kakor tudi duhovitost in subjektivnost — prispevajo k oblikovanju časopisnega stila« (Civard-Racinais 2003: 94).

5. FRANCOSKA MEDIJSKA ZAKONODAJA

Poglavja in podpoglavja pod naslovom *Francoska medijska zakonodaja* bodo namenjena kratki predstavitvi francoske medijske zakonodaje (tj. predstavljeni bodo splošni dokumenti in zakoni, ki zadevajo medije in so v veljavi v Republiki Franciji).¹³ Po trditvah Chastagnola (1999: 11) se Francija vse bolj sooča z zaostrovanjem medijske zakonodaje in omejitvami, ki se nanašajo na svobodo

¹³ Na kratko bodo predstavljeni najpomembnejši zakoni in členi, ki se nanašajo na medije.

izražanja. Francoska sodišča so prišla do zaključka, da tisk nima pravice poročati o dejanjih in dogodkih, ki ne zadevajo sfere javnega življenja. Sodišča lahko tiskanim medijem zaradi kršitev zakonodaje naložijo denarno odškodnino oz. denarno kazen ali pa z zahtevkom za objavo razsodbe zasežejo naslovnico.

V Franciji bi bilo potrebno reformirati predvsem kazenski postopek, v katerem bi morali večjo težo dati zaslišanju prič pred samo obtožnico, kar bi tisku omogočilo večjo objektivnost. /.../ Kaže, da je /.../ za Francijo rešitev, da dobi svojo pritožno komisijo za tisk. /.../ Nujno je, da oblikujemo enotna pravila poklica in ponovno pregledamo staro listino (listina o novinarski etiki, spisana pred prvo svetovno vojno tj. francoski novinarski etični kodeks, op. P. S.), da bi lahko oblikovali sodoben kodeks po vzoru angleškega (Chastagnol 1999: prav tam).

Kot je prepričan Morisse (2006), glavni in odgovorni urednik nekdanjega pariškega tednika *Zurban*¹⁴, je francoski medijski prostor »veliko bolj omejen z Zakonom o svobodi tiska kakor pa s samim novinarskim etičnim kodeksom.« *Zakon o svobodi tiska (Loi Du 29 juillet 1881 sur la liberté de la presse)*, sprejet 29. 7. 1881, je bil prvotno namenjen izključno tiskanim medijem. Kasneje je bil večkrat spremenjen in dopolnjen; danes je veljaven za vse tiskane in avdiovizualne medije v Franciji. Zakon je sestavljen iz treh delov: **temelji svobode, novinarska odgovornost in sodni postopki za kršilce zakona**. Opredeljuje predvsem načela svobode oz. svoboščin tiska in drugih tiskanih besedil (kamor sodijo tudi oglasi, ipd.). Spremenjen in dopolnjen je bil 29. 7. 1982 z *Zakonom o avdiovizualni komunikaciji (La loi du 29 juillet 1982 sur la communication audiovisuelle)* in z zakonom iz leta 1986 (1. 8. 1986), ki je natančno opredelil položaj časopisnih medijskih hiš (Charon 1996/2005: 15–20, 24–33). *Zakon o svobodi tiska* vsebuje določila, ki se v francoskem novinarskem etičnem kodeksu in Münchenski deklaraciji ne pojavljajo, tako ju na nek način vsebinsko dopolnjuje. Prav v tem zakonu je namreč definirana prepoved zaničevanja, kakor tudi prepoved objave krivde obtoženca pred uradno razsodbo (domneva nedolžnosti v členu 38), ki ju ne vsebujeta niti etična listina iz

¹⁴ Tednik *Zurban* je prvič izšel septembra 2000 pod imenom *Zurban.com*, kasneje kot *Zurban Paris*. Izhajal je ob sredah, zasnovan pa je bil kot vodnik skozi sodoben slog življenja in urbano kulturo, nekakšen *city magazine* torej. Zadnja številka je izšla junija 2006 (Le Goff 2007).

leta 1918 niti Münchenska deklaracija. Člen 39a¹⁵ prepoveduje razkrivanje identitete mladoletne osebe v naslednjih primerih: »Objavljanje kakršnihkoli informacij, ki bi se nanašale na **razkrivanje identitete mladoletne osebe**, še posebej, če gre za mladoletnika, ki je zapustil svoje starše oz. skrbnike, /.../ mladoletnika, ki je storil samomor, in **mladoletnika, ki je bil žrtev kaznivega dejanja**, je kaznovano z denarno globo v višini 100.000 frankov¹⁶« (Loi Du 29 juillet 1881 sur la liberté de la presse)(poudarila P. S.).

In nadalje v členu 39c¹⁷, ki obravnava objavo informacij o identiteti žrtev nasilja: **»Objava informacij, podrobnosti ali fotografij oz. podob, ki se nanašajo na identiteto osebe, žrtve nasilja ali spolnega nadlegovanja oz. poskusa posilstva, se kaznuje z globo 100.000 FRF«** (Loi Du 29 juillet 1881 sur la liberté de la presse) (poudarila P. S.).

Leta po drugi svetovni vojni so bila zaznamovana s sprejemanjem različnih zakonov oz. sodnih sklepov (t. i. *ordonnances*), ki bi definirali položaj medijskih hiš. Znan je t. i. sklep oz. *ordonnance*, sprejet 26. 8. 1946. Zastavil je temelje transparentnosti¹⁸, neodvisnosti in pluralizma. Številni predlogi zakona za ureditev položaja medijskih hiš, so bili poslani v *Assemblée nationale*¹⁹ vse do leta 1957. Noben izmed predlogov do danes ni bil sprejet. *Zakon o tisku* je tako končno izglasovala politična levica leta 1984, vendar je natančneje definiral le ekonomsko plat (pravilo lastništva medijev) in koncentracijo lastništva medijev. Dve leti po sprejetju je politično levico na oblasti zamenjala desnica, ki je zakon revidirala, spremenila in zastavila na milejši način kot njena predhodnica, levica, leta 1984.

Omeniti je treba še nekaj zakonov (Charon 1996/2005: 15–20 in 24–33), ki se nanašajo na tematiko diplomskega dela:

¹⁵ V izvirniku člen 39 bis (Kozlevčar 2006).

¹⁶ V času III. republike, konec 19. stoletja, ko je zakonsko besedilo nastalo, je bil v veljavi še francoski frank. Danes, ko je evro zamenjal nekdanje franke, bi globa znašala okrog 15.300 evrov; pretvorbena razmerja evro – frank: 1 evro = 6, 55957 FRF.

¹⁷ V izvirniku člen 39 quinquies (Kozlevčar 2006).

¹⁸ Transparentnost pomeni, da imajo bralci, poslušalci ipd. pravico vedeti, kdo je lastnik medijske hiše, ali je lastništvo razdeljeno med posamezne delničarje ali je v lasti enega samega človeka ipd. Načela transparentnosti so v tiskanih medijih zapisana v *kolofonu* (franc. *l'ourse*), vsebovati pa morajo naslednje informacije: podatke o lastniku/ih oz. lastništvu medija, ime direktorja podjetja oz. medijske hiše, ime glavnega in odgovornega direktorja in tudi imena novinarjev, ki pokrivajo določena interesna področja (politika, gospodarstvo, kultura ipd.) (Charon 2006a).

¹⁹ Francoska skupščina, ki šteje 577 poslancev in skupaj s senatom sestavlja francoski parlament (Denay, Casalis, Garnier et al. 1996: 492–94).

- *Zakon iz leta 1970* (17. 7. 1970) obravnava oz. ščiti posameznikovo zasebnost; vplival pa je tudi na francoski *Kazenski zakonik (Code Penal)*, ki v 9. členu navaja spoštovanje zasebnosti;
- *Sodni sklep iz leta 1945* (2. 2. 1945) je pomemben predvsem z vidika sodnega obravnavanja mladoletnikov oz. poročanja o njih v medijih. Sklep prepoveduje vsakršno objavljane povzetkov sojenj mladoletnikom in vsakršno objavo imen mladoletnih oseb, ki so bile bodisi žrtve zločina bodisi storilke kriminalnega dejanja. Tako varuje identiteto in osebnost mladoletnega prestopnika. Velikokrat se je namreč izkazalo, da so mladi prestopniki, katerih imena so bila javno omenjena ali objavljena, pri iskanju zaposlitve imeli nemalo težav. Njihove družine so se bile v nekaterih primerih celo prisiljene preseliti, da so se izognile stigmatiziranosti okolja (Jehel 2003: 16).
- *Zakon iz leta 1993* (4. 1. 1993) in *Zakon iz leta 2000* (15. 6. 2000), ki se dotikata domneve nedolžnosti.

6. PREGLED FRANCOSKEGA TISKA

Pregled francoskega medijskega prizorišča tiskanih medijev bo sestavljen iz dveh tematsko povezanih sklopov: v prvem bo predstavljena krizna situacija, v kateri se je konec 20. stoletja znašla večina francoskih, pa tudi svetovnih medijev; drugi sklop bo namenjen pregledu temeljnega dnevnega in tedenskega francoskega tiska²⁰, ki sta bila predmet etično-stilno analize, in njunim osnovnim značilnostim.

6.1 FRANCOSKI TISK V BORBI ZA PREŽIVETJE

»Bralec ni več zgolj *homo politicus*, navdušen nad pomembnimi dejstvi, ki pretresajo politične sfere. Bralec želi, da novinar govori o njem, da se zanima zanj in za vsa področja njegovega življenja« (Agnès 2002: 33).

Kot ugotavlja Balle (2003), je bilo zlato obdobje velikih dnevnikov predvsem v 90. letih 19. stoletja in 20. letih 20. stoletja, tj. od leta 1890 do leta 1920. Prav v tem

²⁰ Odločitev za predstavitev zgolj tiskanih medijev je bila navedena v poglavju o metodologiji.

obdobju se je v ameriškem novinarstvu rodil žanr reportaže. Tudi v 20. letih 20. stoletja in po letu 1920, ko se je začel pojavljati nov medij, radio, so veliki časniki obdržali svoj sloves in pomembno vlogo. V 30. letih 20. stoletja so se postopoma začeli pojavljati ilustrirani tedniki, t. i. *magazini*. Vsebovali so številne tematsko raznovrstne rubrike, namenjeni pa so bili najširšemu profilu bralcev. Veliki dnevnikarji so svoj monopol na medijskem tržišču obdržali vse do začetka 60. let 20. stoletja, ko sta začela radio in televizija predstavljati resno konkurenco tisku. Zlato pravilo v tem času je bilo, da se različni mediji medsebojno dopolnjujejo. Tako je ustanovitelj *Le Monde* zapisal: »Radio napove dogodek, televizija ga pokaže, tisk ga razloži« (Balle 2003: 51). Po letu 1960 so tiskani mediji začeli vse bolj izgubljati svojo vlogo in monopol, ki so ju do tedaj imeli. Kot še meni Balle (2003: 53), je tisk na stranski tir potisnila prav televizija. V tem obdobju so se začeli pojavljati tudi t. i. *newsmagazines* — splošnoinformativni tedniki, kot sta ameriški *Time* ali *Newsweek* oz. francoski *L'Express* (Balle 2003: 50–54).

V začetku 80. let so se francoski tiskani mediji znašli v krizni situaciji: mnogi časniki so zaradi zmanjšane števila naklad imeli milijonske izgube (v nič je tako šlo med 70.000 in 300.000 izvodov). V tem kriznem obdobju so določeni časniki nehali izhajati. Izgube so imeli tako nacionalni časopisi, t. i. "*les quotidiens populaires*"²¹ (Charon 1996/2005: 20–23) (npr. *Paris Jour* leta 1972 in osem let kasneje še *Aurore*) kot tudi mnenjski časopisi, t. i. "*les quotidiens d'opinion*"²² (npr. *Combat* leta 1972). Pojav televizije je odločilno vplival na dnevne naklade tiskanih medijev. Ti kmalu niso mogli več konkurirati novo nastajajočim "*people magazine*"²³ revijam in ženskemu revialnemu tisku, pa tudi brezplačnim časopisom, ki so se začeli pojavljati na javnih mestih (v kavarnah, restavracijah, pa tudi na ulicah in metrojskih postajah). Prvi brezplačni dnevnik je bil pariški *Metro* (prvič je

²¹ Tako imenovani *popularni/ljudski dnevnikarji* so v domeni francoskega tiska prevladovali vse do II. svetovne vojne. Danes sta ostala le še dva časnika, ki si zaslužita to ime: *Le Parisien- Aujourd' hui en France* in *France Soir* (Charon 1996/2005: 20–23).

²² *Mnenjski dnevnikarji* so dnevnikarji, ki dnevno dogajanje podajajo ne samo s faktografskega, informativnega vidika, ampak aktualne dogodke analizirajo tudi s poglobljenimi komentarji, analizami ali celo lastno idelologijo, bodisi gre za versko domeno (*La Croix*) bodisi za politično stranko (npr. *L'Humanité* je bila dolga leta tesno povezana s francosko komunistično partijo *Parti communiste français*) (Charon 1996/2005: 37).

²³ "*People magazine*", imenovani tudi "*magazine people*", so tabloidni časniki oz. revije, ki obravnavajo življenje zvezdnikov, znanih medijskih osebnosti ipd. Starejši časniki, ki spadajo v to kategorijo (*Ici Paris*, *France Dimanche*), so znane osebnosti obravnavali na precej romantičen, romaneskni način. Zadnje čase se tovrstni, velikokrat precej "rumeni" in tabloidni časopisi, vse bolj nagibajo k indiskretnosti, norčevanju iz zvezdnikov in njihovemu smešenju (Charon 2006b).

izšel 18. 2. 2002), sledili so mu *20 Minutes*, *Réseau Plus* in drugi. Vsi ti časniki so postajali vse nevarnejši konkurenti resnemu dnevnemu tisku (Charon 1996/2005: 20–23, 37).

Leto 2005 je bilo za francoski medijski prostor eno izmed precej "črnih let", ki so ga zaznamovala vpletanje velikih industrialcev in finančnikov v kapital velikih nacionalnih dnevnikov, zmanjšanje naklad in ukinitve časnikov. Uredništva so se kmalu odzvala na vzpostavljeno stanje, kar dokazuje, da veliko novinarjev želi informirati ljudi drugače, kot se je to počelo do zdaj, hkrati pa osvoboditi informacijo finančne odvisnosti. Novinarji so v boju za pluralistično obveščanje nemočni. Organizacija SNJ-CGT²⁴ je pozvala novinarje, da bi se ji pridružili v boju za ustalitev pluralističnih informacij in zavrnili vsakršno enostransko obravnavo dogodkov in dejstev. Omenjena organizacija si tako prizadeva, da novinarji ne bi sprejemali "povelj" marketinga ali oglaševalcev in obravnavali dogodkov zgolj po načelu »ponuditi občinstvu samo tisto, kar hoče« (Boissarie 2005).

Charon (2006a) je mnenja, da so se predvsem dnevniki, t. i. "*quotidiens populaires*", znašli v nezavidljivem kriznem položaju:

*V Franciji lahko govorimo o več različnih vidikih krize medijev. Najprej je tukaj kriza razširjenosti velikih dnevnikov, kot so Libération, Le Monde ali Le Figaro. Ljudje vedno manj posegajo po tovrstnih časnikih tudi zaradi razširjenosti brezplačnih časopisov. Slaba branost vpliva na slabo oglaševanje. Pri tem gre torej za **ekonomski vidik krize**. Drugi vidik krize medijev je **kriza zaupanja medijem**. Bralci jim očitajo, da obravnavajo le določene tematike, drugih pa se sploh ne dotaknejo, ali bolje, da prednost in pozornost posvečajo le določenim temam (Charon 2006a) (poudarila P. S.).*

²⁴ Organizacijo SNJ-CGT (*Syndicat national des journalistes*) so 10. 3. 1918 v Parizu ustanovili predstavniki socialistov, pacifistov in radikalcev. Ob ustanovitvi je imela 5 ciljev: omogočiti spoštovanje novinarske profesije, povečati njeno veljavo, izpolniti podobno moralno nalogo, kot jo je imela francoska *Odvetniška zbornica* (*Conseil de l'ordre des avocats*), omogočiti varovanje poklicnih pravic in ustanoviti novinarski klub (Boissarie 2005).

6.2 OSNOVNA DELITEV FRANCOSEKIH TISKANIH MEDIJEV

6.2.1 Francoski dnevnik in njihove značilnosti

Že nekaj desetletij v Franciji izhaja 80 časnikov; od tega je 10 časnikov (vse)nacionalnega značaja z veliko bralsko publiko (t. i. *quotidiens nationaux grand public*); okrog 60 dnevnikov izhaja na lokalni, regionalni ali departmjski ravni, 10 dnevnikov je namenjenih zgolj določenim skupinam bralcev (gre za specializirane dnevnike, namenjene strokovnjakom s področja medicine, financ, pravosodja, ipd.). Od leta 2002 izhajata tudi brezplačna dnevnika: *Métro* in *20 Minutes*.

Osrednji nacionalni dnevniki na območju Republike Francije so: *La Croix*, *Le Figaro*, *L'Humanité*, *Libération*, *Le Monde*, *Présent*, *Aujourd' hui en France* oz. *Le Parisien*, *France-Soir*, *L'Équipe* in *Mon Quotidien*.²⁵ Delijo se v 4 velike skupine: **ugledni veliki dnevniki** (*les quotidiens "haute de gamme"*), **mnenjski dnevniki** (*les quotidiens d'opinion*), **"popularni/ljudski dnevniki"** (*les quotidiens populaires*) in **specializirani dnevniki** (*les quotidiens spécialisés*).

1) ugledni veliki dnevniki (*les quotidiens "haute de gamme"*)

Zanje je značilno, da je rubrika *Mednarodno* oz. *Zunanja politika* prisotna v večji meri kot v drugih dnevnikih. Ostale teme, ki jim veliki dnevniki namenijo veliko prostora in pozornosti, so politika, kultura in gospodarstvo; rubrika *Razno* (*Les faits divers*) je zelo slabo zastopana (Charon 1996/2005: 35–36).

a) ***Le Figaro***: najstarejši francoski in pariški dnevnik, desno in desnosredinsko usmerjen, je bil ustanovljen leta 1826 kot naslednik satiričnega časopisa. Sprva je izhajal kot tednik; šele 40 let po ustanovitvi je postal dnevnik.

***Le Figaro* in (pred)mestni nemiri**: predmestja in njihovo problematiko v sklopu splošnih novic pokrivajo mladi, specializirani novinarji. *Figaro* si prizadeva čim podrobneje predstaviti situacijo v predmestjih in zanjo okriviti politike in oblast

²⁵ Podatki o francoskem dnevnem tisku so povzeti po: Agnès (2002), Balle (1998), Charon (1996/2005) in spletnem viru Liste des journaux et magazines; France: quotidiens d'information national. Podatki o tem, kako posamezni dnevniki predstavljajo predmestja in njihovo problematiko, so povzeti po Peralva in Macé (2002).

(predvsem levico), ki v predmestjih vidijo le »nekaj ponesrečenih poskusov integracije priseljencev« (Peralva in Macé 2002: 90–94).

b) **Libération**: nacionalni dnevnik splošnoinformativnega značaja; prva številka je izšla leta 1973. Sprva je bil dnevnik usmerjen k ekstremistični levici, od 80. let dalje se nagiba k socialdemokratski levici (t. i. kaviarski levici).

Libération in (pred)mestni nemiri: od 90. let dalje, po usodnih nemirih v Vaulx-en-Velin, dnevnik predmestja predstavlja v luči mladoletnega prestopništva (Peralva in Macé 2002: 86–90).

c) **Le Monde**: imenovan tudi "*journal de référence*"²⁶ je danes véliki dnevnik, ki simpatizira z levosredinsko usmerjeno vlado. Od leta 1997 je najpomembnejši dnevnik med t. i. "referenčnimi časniki" (*journal de référence*).

Le Monde in (pred)mestni nemiri: uredništvo pojmuje predmestja kot posebno temo in jih obravnava kot izključno politične probleme (npr. integracija tujcev ipd.) (Peralva in Macé 2002: 82–86).

2) mnenjski dnevniki (*les quotidiens d'opinion*)

(*La Croix*, *L'Humanité*, *Présent* idr.): mnenjski dnevniki so bili vedno podvrženi politični (*L'Humanité*, *Présent*) ali verski ideologiji (*La Croix*) (Charon 1996/2005: 37–38).

3) popularni/ljudski dnevniki (*les quotidiens populaires*)

a) **Le Parisien**: dnevnik je bil v povojnem obdobju po višini naklade na prvem mestu med dnevnim tiskom. Močno zastopana je rubrika *Razno* (*Les Faits divers*) (Charon 1996/2005: 39–40).

Le Parisien in (pred)mestni nemiri: tematika predmestij se — v skladu z vsenacionalno in regionalno izdajo — obravnava na dveh ravneh: departmajske izdaje predmestja obravnavajo kot »slabo strukturiran in organiziran svet« (Peralva in Macé 2002: 80). Vsenacionalna izdaja nasilju v mestih posveča malo pozornosti in prostora (Peralva in Macé 2002: 78–82).

²⁶ *Journals de référence* so dnevniki, ki so med najbolj verodostojnimi na ozemlju neke države. To so časniki, ki za intelektualce predstavljajo "reference". Po koncu II. svetovne vojne je v Franciji tak časnik *Le Monde*, v ZDA pa *New York Times* ali *Washington Post* (Charon 2006b).

b) *France Soir*: splošnoinformativni francoski dnevnik je na medijskem prizorišču vse od leta 1944, ko je nasledil véliki dnevnik *Défense de la France*.

4) specializirani dnevniki (*les quotidiens spécialisés*)

(*L'Équipe*, *Les Échos* ...) Do 80. let 20. stoletja sta bila časopisa edina na področju ekonomskih in športnih dnevnikov v francoskem novinarstvu; nikoli pa jima ni uspelo doseči ali celo preseči naklade angleškega *Financial Times* ali italijanskega športnega časopisa, *Gazzetta dello Sport*²⁷ (Charon 1996/2005: 41–42).

6.2.2 Lokalni dnevniki in njihove značilnosti²⁸

Nekateri naslovi lokalnih dnevnikov so se pojavili že v 19. stoletju (npr. *Les dernières nouvelles d'Alsace* leta 1877), večina pa je začela izhajati šele po koncu druge svetovne vojne (npr. *Nice-Matin*, *Paris-Normandie*, *La Voix du Nord*). Regionalni tisk obsega približno 60 naslovov dnevnega tiska in 40 naslovov ostalega periodičnega tiska (tj. tedniki, mesečniki, trimesečniki ipd.). Med najbolj znanimi regionalnimi dnevniki so: *L'Alsace*, *Le Courrier de L'Ouest*, *Corse-Matin*, *Le Havre Presse*, *Le Journal de La Haute Marne*, *La Dépêche du Midi* idr.

Regionalni dnevniki in (pred)mestni nemiri: osnovno načelo, ki se ga držijo novinarji regionalnega tiska — Peralve in Macé (2002) kot zgled navajata *La dépêche du Midi*, ki izhaja na območju francoskih Pirenejev — je, da priseljencev nikoli ne stigmatizirajo zaradi njihove nacionalne pripadnosti. Novinarji regionalnih dnevnikov skušajo predmetja predstaviti v karseda pozitivni luči in jim tako posredno pomagati, da bi se lažje razvijala na vseh področjih (Peralve in Macé 2002: 60–65).

²⁷ Po podatkih italijanske družbe za evidentiranje medijev, ADS (*Accertamenti Diffusione Stampa*), je *Gazzetta dello sport* v letu 2005 dosegla dnevno naklado 391.000 izvodov. (La *Gazzetta dello sport* – Descrizione). Naklada francoske *L'Équipe* je zadnjih nekaj let (med leti 2000 in 2004) zelo nihala. V letu 2000 je tako dosegla naklado 386.000 izvodov, leta 2002 je naklada upadla, nato pa spet narasla v letih 2003/04 (najvišja naklada je obsegala 369.428 izvodov) (Observatoire français des médias).

²⁸ Podatki o lokalnih dnevnikih so povzeti po Charon (1996/2005, 2003), Guillaumea (1988) in spletni strani: Liste des journaux et magazines; France: quotidiens d'information régionaux.

6.2.3 Francoski tedniki

Francoski periodični oz. revialni tisk se je razvil hkrati s pojavom časopisov (prvi časopisi, npr. *Gazette*, so bili najpogostejše tedniki). Kmalu so se prvi tedniki usmerili k točno določenim skupinam bralcev. V 19. stoletju se je tako začela postopna specializacija tedenske periodike, danes je številčno obsežna in tematsko zelo raznolika. Charon (1991: 141–152) našteva naslednje vrste tednikov: "*newsmagazines tedniki*", tabloidni tedniki, ženski revialni tisk, tedenski tisk, namenjen mladim, osebam v tretjem življenjskem obdobju, prostočasnim aktivnostim, in specializirani, ozkotematski tedniki (finance, računalništvo ipd.). Osredotočila se bom le na tedensko periodiko, ki tudi s stališča poročanja o nemirih ponuja veliko gradiva za analizo:

a) ***L'Express***: ob izidu prve številke (leta 1953) so si ustvarjalci za nalogo zadali zadovoljiti potrebe bralca, ki med tednom ne utegne prebrati dnevnega časopisja. Leta 1964 je izšla prva prenovljena številka in *L'Express* je postal prva francoska revija informativnega značaja.

b) ***Le Nouvel Observateur***: francoski tednik splošnoinformativne narave se je sprva imenoval *France-Observateur*. 20 let po ustanovitvi (prva številka je izšla leta 1950) se je tednik začel vse bolj približevati stilu t. i. "*news magazine*"²⁹. Leta 1995 je tudi uradno postal prvi francoski "*news magazine*" (Charon 2006b in Guillaume 1988: 76).

c) ***Le Point***: francoski splošnoinformativni tednik revialnega formata, ustanovljen leta 1972. Ena njegovih značilnosti je rdeče uokvirjena naslovnica.

²⁹ *News magazine* (*Le Nouvel Observateur*, *Le Point*, *L'Express*, *Marianne*) so tedniki, ki obravnavajo aktualne dogodke. Veliko prostora je namenjenega fotografijam oz. slikovnemu gradivu, novinarski prispevki so kratki, komentarji so redki. Teme, kot so gospodarstvo, kultura, problemi vsakdana ipd., zasedajo vsaj tako pomembno vlogo kot politika ali dogodki mednarodnega merila. Bralci, ki posegajo po tovrstnem tipu časnikov, so večinoma mlajši izobraženi moški iz večjih mest, redko ljudje iz predmestnih okolišev. Poglavitna značilnost *news magazine tednikov* je, da z malo besedami povedo bistvo in da bralcu, ki živi pod vsakdanjim stresom in ki ga pretirana količina informacij v dnevnem tisku ne zadovolji, ponudijo hitro in "prečiščeno" informacijo o kulturnih, socioloških, političnih in drugih vprašanjih (Charon 2006b in Guillaume 1988: 76).

d) **Marianne**: francoski tednik informativne narave (ustanovljen leta 1997), znan po svojih številnih (žaljivih in provokatvnih) karikaturah oz. ilustracijah, sarkazmu, (pretirani) uporabi rdeče barve v naslovih, podnaslovih, ostro napisanih novinarskih prispevkih ipd.

e) **Paris Match**: francoski tabloidni oz. bulvarski tednik je bil ustanovljen leta 1949 in je nastal iz nekdanjega športnega časnika *Match*. Po svoji vsebinski podobi se zgleduje po ameriški reviji *Life* (številne reportaže, ekskluzivne fotografije, navajanje (pikantnih) podrobnosti iz življenja bogatih in slavnih ipd.), od drugih francoskih tednikov pa se razlikuje tudi po večjem formatu.

Tedniki in (pred)mestni nemiri: omenjeni tedniki so imeli pri poročanju o predmestnih nemirih nekaj skupnih značilnosti:

- nemirom so posamezne izdaje tednikov namenile od 16 do 25 (tudi do 35) strani reportaž, analiz, komentarjev, intervjujev ipd.;
- bralce so na problematiko opozarjali vpadljivi, ogromni senzacionalistični naslovi živih barv (rdeča, rumena) v krepkem tisku, pojavljali so se tudi interpunkcijski naslovi³⁰, t. i. nevprašajni naslovi (gre za vprašajne naslove brez končnega ločila vprašaja);
- veliko število celostranskih fotografij in zelo malo besedila (tipični primer je tednik *Paris Match*);
- novinarski prispevki o nemirih so bili sestavljeni "mozaično", tj. posamezen prispevek je bil sestavljen iz več krajših, vsebinsko povezanih prispevkov različnih novinarjev, pa tudi drugih avtorjev – sociologov, predstavnikov policije ipd. (npr. *Le Nouvel Observateur* in *Marianne*);
- prispevki o neredih in izgredih v predmestjih so se pojavljali bodisi v že uveljavljenih časopisnih rubrikah (npr. rubrika *Dogodek (Événement)* v *Marianne*) bodisi v rubrikah, ki so jih uredništva tednikov uvedla le v času nemirov (npr. rubrika *Nenavadno/izjemno (Spécial)* v *L'Express*).

³⁰ Ločila so ena od sredstev, s katerimi besede, besedne zveze, stavčne ali celo /.../dvostavčne povedi lahko opravljajo posebno sporočanje vlogo, biti časopisni naslov /.../. **Stilnost časopisnih naslovov je /.../ tudi v tem, da se v njih pravila za nastopanje nekaterih ločil bodisi upoštevajo bodisi ne. /.../ Ločila imajo v naslovih poleg interpunkcijske vloge, recimo pravopisnega "standarda", še drugotno naslovno vlogo, kamor spada tudi to, da so lahko v naslovih opuščena** (Korošec 1998: 105–106) (poudarila P. S.).

7. PROBLEMATIKA TUJIH PRISELJENCEV V REPUBLIKI FRANCIJI

Poglavje je sestavljeno iz dveh vsebinsko povezanih delov: v prvem delu bodo podani podatki o številčnosti tujcev in njihovem položaju v Franciji; predstavljene bodo tudi poglobitve težave, s katerimi se priseljenci dnevno srečujejo (stanovanjska stiska in stigmatizacija, ki so je deležna predmestja in njihovo prebivalstvo, revščina, brezposelnost, šolski neuspeh, delinkventnost, rasizem, diskriminacija ipd.). Drugi del poglavja bo namenjen prikazu značilnega profila mladih izgrednikov, ki so požigali avtomobile, in poglobitnim vzrokom oz. povodom, sprožilcem jesenskih nemirov v francoskih predmestjih.

7.1 PRISELJENCI V REPUBLIKI FRANCIJI

Prvi val priseljencev je Francijo zajel že v 2. polovici 19. stoletja, v času prvih industrijskih revolucij. V tem obdobju so med priseljenci prednjačili prebivalci držav, ki so mejile na Francijo, tj. predvsem Belgijci in Italijani, ki so bili po jeziku in kulturi blizu Francozom. Belgijci in Italijani so skupaj s Poljaki številčno prednjačili tudi v drugem valu priseljencev (leta po I. svetovni vojni). V 30. letih 20. stoletja, se je število priseljencev v Franciji s prvotnega 1 milijona povzpelo na 3 milijone. V tretjem valu priseljencev, tj. po letu 1930, so vse bolj številčni postajali tudi neevropski, predvsem azijski (JV Azija) in afriški priseljenci (države Magreba³¹). Konec 40. let in v začetku 50. let 20. stoletja je bilo priseljevanje nekoliko upočasnjeno, nato pa je spet naraslo v času gospodarskega razcveta, med leti 1953 in 1973, ko je naraščalo povpraševanje po delovni sili. Priseljevanje se je ponovno upočasnilo po letu 1973, v obdobju gospodarske recesije. Danes so najbolj zastopane narodnosti priseljencev v Franciji t. i. "sredozemski narodi": Portugalci, Maročani, Alžirci, Turki, Italijani, Španci in Tunizijci (namenoma navedeni v tem vrstnem redu, gre namreč za

³¹ V arab. Al-Maghrib ("zahajajoč, ki zahaja"): skupnost držav S Afrike: Tunizija, Alžirija, Maroko. Nekateri geografi k državam Magreba prištevajo tudi Mavretanijo in Libijo (Mevel et al. 2005: 972).

razvrstitev glede na število priseljencev, op. P. S.) (Noin in Chauviré 2002: 163–65).

Priseljenci so zelo neenakomerno porazdeljeni po celotnem francoskem ozemlju. Največ jih je tako v naslednjih gospodarsko in ekonomsko pomembnih regijah: Île-de-France, Alzacija, Provansa in Azurna obala; najmanj pa na zahodu države. Populacija priseljencev živi predvsem v predmestjih in urbanih območjih (od 50 do 85 %); v ruralnih področjih države je njihov delež zanemarljiv (Noin in Chauviré 2002: 166–68). Severna pariška predmestja so območja, kjer je skoncentrirana populacija Afričanov in prebivalcev Antilov. Avtohtono francosko prebivalstvo predmestne četrti zaradi velikega odstotka tujcev in priseljencev, ki tam živijo, imenuje "geto ali geto četrti". Vendar Viellard in Baron (v Merlin 1999: 73) opozarjata, da je tovrstno poimenovanje sporno: gre namreč za »prezirane in stigmatizirane mestne četrti, katerih prebivalci so tarča diskriminacije, nikakor pa ne moremo govoriti o getih«.

Ključno vlogo pri grajenju (ne)ugleda predmestij so imeli tudi mediji³², ki so podajali negativno podobo in predmestja povezovali z uniformiranostjo, nasiljem in izoliranostjo. K temu je treba dodati še filme, književnost ipd., ki so bili sprva predmestjem zelo naklonjeni. Konec 19. stoletja so se začela širiti industrijska predmestja. Suburbana področja od takrat predstavljajo vse, kar je grdo, dolgočasno in tudi nemoralno: domnevna povečana stopnja nasilja, prisotnost drog in kriminala, rasizem, revščina, brezposelnost (Viellard in Baron v Merlin 1999: prav tam). Pellegrini (2005) ugotavlja, da si mediji, civilna družba in oblast, ko gre za vprašanje predmestij, že več kot 20 let zatiskajo oči. Mediji so namreč dolgo časa podcenjevali razsežnosti nasilja, s katerim se spopadajo predmestja. Nasilje je bilo največkrat obravnavano kot politična manipulacija, predmestja pa prikazana v karseda pozitivni luči. To naj bi namreč prebivalstvo odvrnilo od morebitne panike in strahu in ga prepričalo, da predmestja niso nevarni okoliši. »Javnost so skušali pripraviti /mediji, op. P. S./ do tega, da bi nehala verjeti v obstoj tolpe; te dejansko ne obstajajo, so le mladi, ki se zabavajo ... Pariz ni Chicago! In nazadnje so želeli predmestja prikazati kot področja, kjer je nadvse

³² Kako posamezni nacionalni in regionalni dnevniki ter tedniki obravnavajo predmestja, je bilo predstavljeno od poglavja 6.2 dalje.

prijetno živeti in kjer mir le redko zmotijo posamezniki, ki z željo, da bi postali videni, netijo nemire« (Pellegrini 2005: 35).

7.1.1 Profil mladega izgrednika požigalca

»Nasprotnika in sovražnika lahko premagamo le tako, da ga dobro poznamo, da poznamo njegove šibke točke /.../. V primeru teh mladih izgrednikov pa se zdi, kot da bi se znašli iz oči v oči z Al-Kaido, sovražnikom brez obraza« (besede srednješolskega profesorja iz okrožja Noisy-le-Grand (93), v Cordelier in Sgherri 2005: 46).

Predvsem v predmestjih, ki so znana kot "občutljiva predmestja" (*banlieues/quartiers sensibles*, op. P. S.), 18 % celotnega prebivalstva predstavljajo priseljenci. Leta 2004 je bilo takšnih "težavnih predmestij" 615, od tega je bilo 150 takšnih, ki so "izrazito težavna", predvsem zaradi pojavljanja pocestnih tolp, visoke stopnje nasilja in kriminala. Nasilje je ena od značilnosti predmestij, kjer so naseljeni tujci oz. priseljenci. Najbolj radikalno obliko nasilje doseže med mestnimi nemiri in izgredi (npr. nemiri, ki so v pariških in drugih francoskih predmestjih izbruhnili jeseni 2005) (gl. podrobneje: Pellegrini 2005).

Po Mermieru (2000: 230) so urbano nasilje, nesocializirano vedenje, naveličanost, agresivnost, žaljivke/žaljivo obnašanje in vandalizem ene od osnovnih značilnosti nekaterih francoskih mest in predmestnih okolišev. Mermier (2000: prav tam) nadalje ugotavlja, da so med povzročitelji kriminalnih dejanj tudi 10-letni otroci. V zadnjem času pa naj bi bilo v francoski družbi moč opaziti tudi vse več mladoletnikov in mladostnikov, ki postajajo delinkventi. Do podobnih zaključkov prihaja tudi Pellegrini (2005): mladi prestopniki so vse mlajši, nasilnejši, terorizirajo celotne predmestne četrti in vse teže jih je nadzorovati. Pellegrini nadalje ugotavlja tudi, da je mladina, ki živi v t. i. HLM-naseljih³³, veliko bolj podvržena prestopništvu in kriminalu kot mladina izven tovrstnih blokovskih oz. stanovanjskih naselij.

³³ HLM: Habitation à loyer modéré: blokovska nizkoprorračunska stanovanja (Rey-Debove et al. 1999: 499).

Po letu 1994, ko je število fizičnih napadov na osebe začelo močno presegati delikte zoper materialne dobrine, je začela vzbujati vznemirjenje tudi delinkventnost. Največkrat so ji podvrženi prav otroci priseljencev. Varuhom javnega reda in miru oblasti odsvetujejo posredovanje v suburbanih območjih, čeprav se je stopnja mladoletnega kriminala med letoma 1996 in 2003 izredno povišala. Kot pojasnjuje Pellegrini (2005: 43), je tudi policija naveličana, da so mladi delinkventi kmalu po aretaciji ponovno na prostosti.

Šolski neuspeh, brezposelnost in revščina naj bi bili med poglavitnimi dejavniki, s katerimi je mogoče razložiti vse višjo stopnjo nasilnega vedenja pri predmestni mladini (Pellegrini 2005: 33, 53). Omenjeni dejavniki naj bi namreč vsaj deloma povečevali občutek izključenosti, ki mlade potisne v prestopništvo. Kot še opaza Pellegrini, se (skrajne) islamistične organizacije v predmestjih vedno bolj širijo in v obupani predmestni mladini, naveličani diskriminacije in življenja v svoji četrti, najdejo izvrstne sodelavce za svoje teroristične akcije. Mladi, ki se v tem svetu počutijo odveč, so hitro dojemljivi za ideje o enakopravnosti in solidarnosti, pa tudi za islamistična fundamentalistična sporočila o zanikanju in uničenju Zahoda. Nekdanji prestopniki naj bi s spreobrnitvijo v islam spremenili svoje vedenjske vzorce in postali uspešnejši v šoli. To sta tudi poglavitna razloga, zakaj starši "podpirajo" tovrstno novačenje v islamske združbe (Pellegrini 2005: 123–25).

Mladi požigalci avtomobilov in povzročitelji nemirov prihajajo iz blokovskih naselij (t. i. *cités*). Takih mladih je med 5 in 10 %; polovica ima svoje korenine v Magrebu (50 %), na drugem mestu s 30 % so temnopolti mladi (v izvirniku imenovani Noirs, tj. Črnci; pri prevodu sem se odločila za temnopolte, op. P. S.) in le 20 % predstavlja avtohtona francoska mladina (Sitbon, Chercheve et al. 2005: 17; prim. tudi Pellegrini 2005: 22–26, 58–60). Po Pellegriniju (2005: 53–54) gre predvsem za obupane mlade ljudi, naveličane diskriminacije in življenja v svoji predmestni četrti, mlade, ki so polni sovraštva in se nočejo integrirati v družbo, ker bi to zanje pomenilo »zanikanje samega sebe« (Pellegrini 2005: 54).

Mladi iz Aulnay-sous-Bois³⁴ opisujejo dva prototipa izgrednikov. Najpogostejši tip so t. i. »**občasni, priložnostni izgredniki**, ki se zatekajo h kriminalu zgolj zato, da bi jim družba prisluhnila« (Gabizon 2005: 5) (poudarila P. S.). To so mladi ljudje, ki imajo občutek, da pripadajo neki izgubljeni generaciji. Drugi tip izgrednikov so **dejanski izgredniki**, ki se lotevajo resnejših prekrškov in kaznivih dejanj, v svoji objestnosti pa ne izbirajo sredstev (požigajo avtomobile, se zalagajo z bencinom in vnetljivimi sredstvi, razbijajo vetrobranska stekla avtomobilov, s kovinskimi vzvodi vlamljajo v vozila ipd.) (Gabizon 2005: prav tam) (poudarila P. S.).

7.2 TEŽAVE PRISELJENCEV V FRANCII

Eno od poglavitnih težav priseljencev vsekakor predstavlja njihova integracija v francosko družbo. Pri tem imajo namreč nemalo težav: drugačna kultura in mentaliteta, drugačen jezik ipd. – vsi ti dejavniki predstavljajo oviro pri vključevanju v družbo (Saulnier 2005: 2). Priseljenci iz držav JV Azije, Maroka, Subsaharske Afrike so načeloma bolj naturalizirani kot imigranti iz Alžirije ali Turčije. Za t. i. oddaljene imigrante (tj. vzhodnoevropske, azijske in afriške priseljence) je Mauco (v Le Bras 2003: 96) prepričan, da jih je »**zaradi etničnih in civilizacijskih razlik skorajda /nemogoče/ asimilirati**« (poudarila P. S.).

Integracija tujcev poteka na dveh ravneh: na ekonomski ravni (iskanje zaposlitve) in na kulturni ravni, katere glavne nosilke so šola oz. izobraževalne ustanove; oba vidika sta tesno povezana. Šolski neuspeh je pogosto posledica slabih življenjskih razmer, v katerih živijo priseljenci. Priseljenske prebivalce omenjenih stanovanjskih področij razen minimalnih denarnih zmožnosti in neprimernih premajhnih stanovanj (večinoma živijo v t. i. socialnih stanovanjih oz. HLM) v veliki meri prizadeneta tudi visoka stopnja brezposelnosti in neuspeh v šoli, dva izmed poglavitnih razlogov socio-ekonomskega značaja za izključenost iz družbe (Merlin 1999: 92–95). Po Merlinu (1999: prav tam) se mladi, ki se »soočijo s

³⁴ Pariško predmestje, tretje največje mesto departmaja Seine Saint Denis (poštna številka 93), ki je bilo ob drugih predmestjih tarča novembrskih izgredov (Ville d' Aulnay-sous-Bois, Une Ville aux multiples facettes).

spiralo izključenosti in neuspeha, na vse to odzovejo s provakacijo, izzivanjem in zavračanjem družbenih pravil, vrednot in norm, ki se jim zdijo nepravilna».

Omenila sem že asimilacijo tujcev in odpor avtohtonega francoskega prebivalstva do predmestij, s tem pa tudi do priseljencev, ki za svojo drugo domovino priznavajo prav Francijo. Navedla sem, da so mediji igrali (in igrajo) pomembno, celo ključno vlogo v javni reprezentaciji predmestij in njihovega (ne)ugleda. Opozoriti je treba, da mediji niso odigrali ključne vloge zgolj v času predmestnih nemirov. V medijskem diskurzu so se neposredno znašli tudi priseljenci sami. Kapferer (1990: 178–79) opaza, da so bila 80. leta 20. stoletja v Franciji zaznamovana s spremenjenimi pojmovanji glede tujcev (gre predvsem za magrebske priseljence), tako glede imigracij kot tudi načinov vključevanja priseljencev v francosko družbo. Priseljenci in njihovi potomci so postajali zaradi svojega pojavljanja na javnih krajih in v določenih institucijah (šole, uradi ipd.) ter medijskega poročanja v javnem življenju vse bolj opazni. Njihovo obnašanje, navade in osebnostne lastnosti so tako prek medijskega diskurza postali znani širši javnosti. Številni bolj ali manj odmevni dogodki (npr. antirasistični koncerti (SOS Racisme), afera (ne)nošenja islamskih naglavnih rut v šolah ipd.), ki jim je omenjena populacija prisostvovala, so povzročili, da so se pričeli vse pogosteje pojavljati v medijih. Pellegrini (2005: 35, 157) opozarja, da so tako v medijskem diskurzu kot v družbi priseljenci, še posebej pa njihovi otroci, še vedno tabu. Vendar pa naj bi mediji med mestnimi izgrede in nemiri odigrali ključno vlogo za mlade izgrede; bili so namreč pomemben dejavnik avtopromocije teh mladih ljudi, ki zavračajo vrednote: »Pojavljanje v medijih je zanje /mlade izgrede, op. P. S./ kot posvečeno dejanje, ki okrepi njihov občutek moči. Z njihovo vsemogočnostjo so tako seznanjene množice ljudi« (Pellegrini 2005: 61).

Medijskemu poročanju o priseljenicah neobjektivnost očita tudi Abdelrani Boualime, Maročan, ki že vse življenje živi v Parizu, sicer pa je študent prava na pariški fakulteti *Université Panthéon-Assas, Paris II*³⁵. Po Boualimejevem mnenju (Boualime 2006) »francoski tisk nikakor ni objektivni, medijsko poročanje (o priseljenicah) pa je dvomljivo«. Še posebej naj bi se to izkazalo med nemiri, ki so izbruhnili konec oktobra 2005 in so bili tesno povezani z manjšinami

³⁵ Pariška fakulteta, kjer se šolajo bodoči pravniki, novinarji in družboslovci.

in priseljenci v Franciji. Po njegovem mnenju naj bi zanimanje za Arabce naraslo po letu 1998, ko je etnično zelo mešana francoska nogometna ekipa zmagala na svetovnem nogometnem prvenstvu. Arabski priseljenci so tako naenkrat postali tarča povečanega medijskega zanimanja. Za to naj bi bil največ zaslužen francoski nogometaš alžirskega porekla, Zinedine Zidane. Prav slednji je Franciji prinesel zmago. Druga stvar, ki jo Boualime (2006) prav tako očita francoskim medijem, je, da v času jesenskih nemirov 2005 niso v zadostni meri predstavljali vzrokov za tovrstne izgrede. Mediji naj bi tako po njegovem mnenju preveliko pozornost posvečali le posledicam izgrediv (storjeni škodi, požganim stavbam, avtomobilom ipd.), predmestne nemire pa neposredno povezovali tudi z islamisti in raznimi islamističnimi gibanji.

7.3 PREREZ VZROKOV, KI SO MLADE NAPELJALI H KRIMINALU

Poglavitni vzroki, ki so najverjetneje sprožili nemire ali pa vsaj prispevali k izbruhu izgrediv, in zaradi katerih je tedanji francoski premier Dominique de Villepin razglasil izredno stanje in policijsko uro, nazadnje uvedena leta 1955, so:

I. Diskriminacija in rasizem

Avtohtono francosko prebivalstvo se boji, da jih bodo tujci izpodrinili. Največja preteča nevarnost Francije naj bi bil prav fenomen talilnega lonca in poplave različnih tujih ras in kultur, še posebej tistih iz t. i. tretjega sveta. Vse te rase naj bi namreč avtohtonim Francozom grozile z dokončnim propadom. Priseljenci iz afriških in azijskih držav, so večinoma tisti, ki so najbolj izpostavljeni medijskemu linču (Kapferer 1990: 178–79). Zaïr Kédadouche, nekdanji sudanski nogometaš in predsednik *Organizacije za integracijo tujcev v Franciji* (*Association intégration en France*), ugotavlja, da številke francoske *Državne komisije za človekove pravice* (*Commission Nationale des Droits de L'Homme*) iz leta 2000 kažejo, da je po prepričanju 63 % Francozov v Franciji naseljenih preveč Arabcev (Kédadouche 2002: 65). Še posebej so na udaru francoski muslimani, ki jih družba označuje za islamiste, potencialne teroriste ipd. Zanimanje za Arabce je po terorističnem napadu 11. 9. 2001 sunkovito upadlo. Od tega odločilnega trenutka se je začela (še bolj) odkrita islamofobija. Prebivalec

arabskega porekla je (bil) tako obravnavan kot (potencialni) terorist. To potrjuje tudi Boualime (2006):

Prvi vtis, ki ga imajo Francozi o priseljencih, je /.../, da s(m)o priseljenci ..."grešni kozli". Še največ stereotipov so deležne t. i. vidne manjšine, kot so Arabci, črnci ipd. Kar zadeva stereotipe o Arabcih: Arabec, ki bere koran, lahko hitro podleže skrajnemu fundamentalizmu. Arabec je tat. To je stereotip, ki je dodobra zasidran v francoski kulturi. Sicer pa so tudi mediji podpihovali islamofobijo: dobri smo, da tepemo in posiljujemo ženske, smo potencialni psevdoteroristi, "mačoti" oz. mačisti ipd. V bistvu je precej stereotipov, ki se nanašajo na Arabce: ne spoštujej(m)o žensk, nič ne delaj(m)o, s(m)o lenobe, hinavci itd.

Kot ugotavlja Tarrova (2005: 7–8), so bombni napadi Khaleda Kelkala, fundamentalističnega islamista iz predmestja francoskega Lyona leta 1995, še dodatno okrepili idejo, da so predmestja »teritorij za urjenje in rekrutiranje islamističnih teroristov« (Tarr 2005: prav tam). Do podobnih zaključkov prihaja tudi Pellegrini. Razširjevalcem islama, t. i. islamističnim predmestnim "pridigarjem" (npr. eden takih je znameniti Tariq Ramadan, ki postaja ikona in idol mladih), očita, da predvsem v predmestjih širijo islamsko versko ideologijo in novačijo nove privrženice. Pri tem naj jih ne bi zanimalo, kateri veri pripada človek, ki ga želijo spreobrniti. Tovrstni razširjevalci in oznanjevalci islama naj ne bi imeli nikakršnih pomislekov v islam spreobrniti Francoze, vzgojene v katoliškem duhu (Pellegrini 2005: 131).

Po Mermieru (2000: 229) francoska vlada po eni strani skuša omejiti ilegalno priseljevanje, ki dolgoročno gledano vodi v rasizem. Hkrati pa se vlada trudi upoštevati dolgoletno francosko izročilo o varovanju in spoštovanju tujcev, ki zakonito živijo na ozemlju Republike Francije.

Diskriminacija tujcev oz. priseljencev se v Franciji tako odraža na treh nivojih:

1. Rasna diskriminacija: »Naša barva kože je naša bolečina!« (izjava mladega Maročana na TV *France 3*, 9.11. 2005 v Baudet 2005: II). Manjšine arabskega in

afriškega izvora so stigmatizirane, tudi zaradi svoje barve kože. Že 1923. leta je dolgoletni predsednik *Zveze za prebivalstvo in natalistični poligraf* (*L'Alliance nationale contre la dépopulation*) Fernand Boverat zapisal, da je »[z]elo malo narodov, ki Franciji lahko priskrbijo dobre priseljence« (Boverat v Le Bras 2003: 91). Edini narodi, ki jih je Francija "dolžna" sprejeti, so tako Italijani, Španci, Čehi, Poljaki in Romuni. Levantinci (Židje iz V Evrope), Grki in nebelci so »**brez izjeme drugorazredni državljani, po katerih ne povprašuje nobena dežela in tudi mi /tj. Francozi, op. P. S./ nimamo prav nobenega namena vabiti jih k sebi.** Kljub nevarnosti upadanja prebivalstva se moramo **skrbno izogibati njihovem množičnemu priseljevanju /.../«** (Boverat v Le Bras 2003: prav tam) (poudarila P. S.).

2. Poklicna in družbena oz. socialna diskriminacija: Po Le Brasu (2003: 87) ima priseljenec dvojno podobo: podobo delavca in podobo prebivalca. V času gospodarskega razcveta naj bi tako videli le delavca, v času gospodarske krize le prebivalca. Priseljenci so zaposleni v sektorjih, ki so najbolj podvrženi spremembam (gre predvsem za sekundarni in terciarni sektor); tako je en aktivni priseljenec od sedmih brez zaposlitve. Brezposelnost priseljencev se je začela višati z množično dezindustrializacijo, zlasti po letu 1970. Danes je brezposelnost v veliki meri odvisna tudi od nacionalnosti priseljencev. Evropske priseljence prizadene v manjši meri kot magrebske ali azijske. Tako je 20,7 % prebivalcev iz t. i. "občutljivih" predmestij (*ZUS, Zones Urbaines sensibles*, kjer živi skupno 1,7 milijona ljudi) brezposelnih, kar je približno tri- do štirikrat višja vrednost v primerjavi s številom brezposelnih na državni ravni. Brezposelnost prizadene predvsem mlade, potomce priseljencev (40 % brezposelnost) (Noin in Chauviré 2002: 169).

Javne (funkcionarske) službe ostajajo za neevropske priseljence v veliki meri nedosegljive. Le 0,6 % magrebskih priseljencev je na visokih družbenih oz. funkcionarskih položajih. Neevropski priseljenci imajo v primerjavi s Francozi petkrat manjše možnosti dobiti zaposlitev v javnem sektorju (Merlin 1999: 90–92 in Reverchon 2005a: II in 2005b: II). Priseljenci v Franciji so večinoma zaposleni v sekundarnem sektorju; opravljajo pa tudi težaška fizična dela (gradbeništvo, izkopi kanalizacij, pobiranje smeti in druga javna dela), četrtnina jih dela v

industrijskih obratih (metalurgija, kemična, avtomobilska industrija ipd.). Nekaj več kot polovica se jih zaposli v komercialnih dejavnostih, od koder počasi prehajajo v terciarni sektor, kjer se ukvarjajo predvsem s prodajo prehrabnenih izdelkov ali z vzdrževalnimi deli (Noin in Chauviré 2002: 166).

Znotraj diskriminacije do tujcev, ki se odraža na ravni družbe, je smiselno omeniti tudi diskriminacijo, ki se kaže na nivoju kulture in civilizacije. Pri tovrstni diskriminaciji gre predvsem za drugačne kulturne navade, jezikovne ovire in drugačne lestvice vrednot. Za ponazoritev: avtohtoni Francozi na prvo mesto vrednot postavljajo delo in službo, nato sledi denar in šele daleč zadaj družina. Pri arabski (konkretno maroški) kulturi je lestvica vrednot popolnoma drugačna: na prvem mestu sta družina in družinsko življenje, šele nato sledijo delo, denar idr. (Boualime 2006). Kot piše Le Bras (2003: 88): »Za delavcem odkrijemo človeka z vsemi njegovimi navezanostmi, pravicami, družino in kulturo. Vsa sreča, da je tudi ta zadnja zraven; kultura namreč postane argument, s katerim se priseljenci zavrne: **če hoče ostati, se ji mora odpovedati in se asimilirati z narodom, ki ga pogosto sodi kot vsiljivca, čeprav ga je prej privabil**« (poudarila P. S.).

II. Rasistične izjave notranjega ministra Nicolasa Sarkozyja

Politiki se zelo različno lotevajo problematike predmestij. Leta 2002 je tedanji aktualni minister za notranje zadeve Nicolas Sarkozy skušal napraviti karseda dober vtis na francoske muslimane. V skrbi, da bi islam v Franciji imel enake pravice kot ostale religije, je leta 2002 ustanovil *Svèt francoskih muslimanov* (*Conseil français du culte musulman*) (Pellegrini 2005: 100). Že pred izbruhom predmestnih nemirov leta 2005 pa je omenjeni francoski notranji minister spremenil taktiko. Obljubljal je namreč, da bo predmestje La Courneuve počistil s *Kärcherjem*³⁶ (»Nettoyer les cités au Kärcher«) (gl. Pellegrini 2005: 9 ter Pégard in Meeus 2005: 32). Nekaj dni pred izbruhom nemirov (ti so se začeli 27. oktobra 2005) je ob svojem obisku v mestu Argenteuil izjavil naslednje: »Ste siti te **'drhali'**? Pomagali vam bomo, da se je znebite!« (gl. podrobneje Askolovitch

³⁶ Kärcher je znamka čistilnih strojev oz. čistilnih vozil za globinsko čiščenje, ki s pomočjo pritiska vode čistijo ulice in druge površine. (Kärcher — Matériel nettoyage professionnel et grand public (nettoyeur haute pression, aspirateur, ...)). Ko je Sarkozy govoril o Kärcherju, je imel v mislih sistematično "čistko" tujcev oz. tujih priseljencev v predmestnih okoliših (konkretno predmestje La Courneuve).

2005: 62–63 ter Pégard in Meeus 2005: prav tam). In prav zaradi besede "*drhal*, *golazen*" (*la racaille*), ki jo je izrekel Sarkozy, so mu nasprotniki, še posebej pa pripadniki priseljencev³⁷, očitali, da uporablja "*vojaško besedišče*" (*la sémantique guerrière*) (Pégard in Meeus 2005: prav tam). Urednik *Le Nouvel Observateurja* Laurent Joffrin (2005: 65) je Sarkozyju celo javno pripisal krivdo za nastalo situacijo v predmestjih.³⁸ Kmalu po začetku nemirov je Sarkozy za glavne krivce izgrediv označil prav arabske priseljence, ki jih je poimenoval »bradači in sunitski fundamentalisti«³⁹ (*les barbus et les salafistes*) (Askolovitch 2005: 67). Zaradi odklonilnega nestrpnega stališča, t. i. *ničte oz. ničelne strpnosti* (*la tolérance zéro*), ki ga ima in ga je imel do tujcev Nicolas Sarkozy, se ga je prijelo tudi ime »drugi Pasqua«⁴⁰ (gl. podrobneje Tarr 2005: 7). Pellegrini (2005: 9) meni, da je vsa ta sovražna Sarkozyjeva politika, odkrito usmerjena proti priseljencem, le del skrbno načrtovanega političnega programa, kako pritegniti volilce stranke *Le Front National*.⁴¹

III. Smrt najstniških dečkov Boune in Zyeda v električnem transformatorju EDF

27. oktobra 2005 sta mladoletna črnska dečka Bouna in Zyed iz predmestja Clichy-sous-Bois bežala pred policijo, misleč, da lovi njiju. Iz strahu pred policijo

³⁷ Med priseljenci, ki so se odločno uprli Sarkozyjevemu negativnemu odnosu do priseljencev, velja omeniti Azouza Begaga, ministrskega delegata, ki se zavzema, da bi tujci v Franciji pri napredovanju na družbeni lestvici imeli enake možnosti kot avtohtoni Francozi (tj. *Vzpodbujanje enakih možnosti za vse*, *Ministère délégué la Promotion de l'égalité des chances*; gre za posebno obliko ministrstva, ki deluje pod okriljem kabineta predsednika francoske vlade) (Pégard in Meeus 2005: 32 in Archives - Ministère délégué la Promotion de l'Égalité des Chances).

³⁸ »Je Sarkozy kriv za nastalo situacijo? Očitno, da je. Minister za notranje zadeve pač ne more uporabljati tovrstnih izrazov. Ko uporabimo besedi '*drhal*' in '*Kärcher*', strahovito tvegamo, da bodo vsi priseljenki prebivalci predmestnih četrti, tudi tisti najbolj nedolžni in pošteni, to dvoje vzeli zelo osebno. Tako prilivamo ogenj na žerjavico. V nekaterih okoliščinah namesto besed govorijo topovske krogle. Ali molotovke« (Joffrin 2005: 65).

³⁹ TV 5 Dictionnaire Médiatico za besedo *salafiste* podaja naslednjo razlago: "*privrženec salafizma*, tj. *islamske sunitske fundamentalistične doktrine*" (TV5 Dictionnaire Médiatico, Le dictionnaire Multifonctions). V slovenskem prevodu se navaja beseda *salafiya* (puritanska stranka, ki je nastala v 19. stol. in je sprejemala samo avtoriteto korana in sune) (Beaver, Bergman et al. 1987: 43).

⁴⁰ Charles Pasqua je bil nekdanji minister za notranje zadeve v Chiracovi vladi, znan predvsem po svoji ostri politiki do tujcev. Leta 1993 je sprejel zakon, ki je tujcem in priseljencem otežil pridobitev francoskega državljanstva (Tarr 2005: 7).

⁴¹ *Le Front National* je francoska politična stranka skrajne desnice, ki si je za svoje geslo izbrala "*Francozi na prvem mestu!*". S svojim gorečnostnim nacionalizmom želi Francijo očistiti vseh tujih prvin. Stranka velja za neofašistično, rasistično in antisemitistično in predstavlja po mnenju mnogih Francozov in politologov pretečo nevarnost za francosko demokracijo. O tedanjem aktualnem notranjem ministru Sarkozyju so se v javnosti pojavila namigovanja, da naj bi odkrito prijateljeval z omenjeno stranko (Mermier 2000: 146, Sidwell, Benitez, Kavanagh 1994/1999: 55 in Pellegrini 2005: 9).

sta preskočila ograjo iz bodeče žice in se skrila v električni transformator, kjer ju je do smrti stresla elektrika. Policija je bila kasneje deležna očitkov, zakaj ni bežeča dečka posvarila pred pretečo nevarnostjo, tj. transformatorjem (gl. podrobneje: Mandonnet, Pelletier et al. 2005: 48 ter Davet in Lhomme 2005: 3). V znak protesta proti nadzoru policije v predmestjih, nestrinjanja z besedami tedanjega francoskega notranjega ministra in slabih življenjskih razmer v predmestjih so izbruhnili nemiri. Mladi iz pariških, pa tudi drugih francoskih predmestij in mest, so začeli razbijati in požigati avtomobile, stavbe, metati molotovke ipd.

8. DEFINICIJE TEMELJNIH POJMOV RAZISKOVALNEGA VPRAŠANJA

Prehajam na teoretsko-analitični del naloge, kjer bodo predstavljeni temeljni pojmi, ključnega pomena za etično in jezikovno-stilno analizo (tj. zasebnost, zasebnost mladoletnikov in senzacionalizem); sledila bo analiza posameznih novinarskih prispevkov.

8.1 O ZASEBNOSTI IN NEUPRAVIČENEM POSEGANJU V ZASEBNO SFERO

Skupaj z osebnostnimi pravicami, kamor uvrščamo osebno nedotakljivost, svobodo misli, pravico do imena ipd., se je v razvoju varstva posameznika izoblikovala tudi pravica do zasebnosti. Sprva je sodila v skupino osebnostnih pravic. Kot ugotavlja Križaj (1989: 20–21), pa danes vse bolj postaja »samostojna kategorija človekovih pravic«. Gre za pravico, ki posamezniku omogoča svoboden razvoj osebnosti, hkrati pa ga varuje pred nedopustnimi posegi v njegovo zasebno življenje oz. zasebnost (Polajnar-Pavčnik 1994: 605). Po Lampetu (2004: 42) je pravica do zasebnosti »elementarna človekova pravica /.../, ena izmed nepogrešljivih elementov človekove eksistence /.../, pravica biti sam z **minimumom posegov v odločitveno, duševno, prostorsko in informacijsko zasebnost**«. V 20. stoletju je pravica do zasebnosti postala del mednarodnega prava (gl. tudi 8. člen *Evropske konvencije o varovanju človekovih pravic in*

temeljnih svoboščin iz leta 1950 ter 17. člen *Mednarodnega pakta o državljanskih in političnih pravicah* iz leta 1966) (Vodinelić v Lampe 2004: 32).

Solal in Gatineau (v Moline 1989: 143) podajata naslednjo definicijo zasebnosti: »Vse, kar v obstoju posameznika ne more imeti učinka ali rezultata na skupnost, naj bi sodilo v sfero zasebnega. Nasprotno je vse, kar bi lahko škodilo skupnosti, iz te sfere zasebnosti izključeno.«

Balle (1998: 258) v svojem *Dictionnaire des médias* našteva naslednje elemente, ki sodijo v okvir zasebne sfere: družinsko življenje, prijateljski in čustveni odnosi, spolnost, zdravje, bogastvo/premoženje, verovanje/veroizpoved ipd. Moline (1989: 141–43) ugotavlja, da je šele 35. člen Zakona iz leta 1881 zasebnosti in zasebnemu življenju namenil posebno obravnavo. Do tega leta je bila zasebnost omenjena le v sklopu popravila storjene škode v členu 1382 francoskega *Civilnega zakonika (Code Civil)*. Člen 368 francoskega *Kazenskega zakonika (Code Pénal)* in členi, ki mu sledijo, določajo kazenske sankcije (tj. zaporno kazen od dveh mesecev do enega leta oz. globo v višini od 2.000 do 5.000 FRF) za vse, ki bi kršili posameznikovo pravico do zasebnosti ali celo vdiral v posameznikovo intimnost. Moline (1989: prav tam) opozarja še, da zakonodaja ne definira dejanj, ki bi se nanašala na zasebnost in zahtevala posebno varstvo.

V francoskem pravu je po zakonu iz leta 1970 zasebnost dvojno zaščitena: s strani civilnega in kazenskega prava. V 9. členu *Civilnega zakonika* je tako zapisano, da »ima vsakdo pravico do svoje zasebnosti in zasebnega življenja« (Balle 1998: 259). Enako velja tudi za intimnost: neupravičeno poseganje vanjo je kazensko sankcionirano po že omenjenem julijskem zakonu iz leta 1970. Člena 226-1 in 226-9 *Novega kazenskega zakonika (Nouveau Code pénal)* kot dejanja vdora v zasebnost določata naslednje: »1. vsakršno snemanje in razširjanje oz. objavljanje besed, ki so bile izrečene kot zaupne ali namenjene zgolj določeni osebi, brez privoljenja osebe, ki jih je izrekla. 2. snemanje ali objavljanje podob in fotografij (oz. vsakovrstnega slikovnega gradiva) osebe, ki se nahaja na nejavnem mestu, brez privoljenja te osebe« (Balle 1998: prav tam).

Kazensko se sankcionira tudi vsakršno shranjevanje in posredovanje fotografij, zvočnih posnetkov ipd. tretji osebi. To velja tudi za objavljane zmontiranih (zvočnih ali slikovnih posnetkov) brez privoljenja osebe, na katero se posnetki nanašajo, če ni jasno poudarjeno, da gre za zmontirano gradivo. Tako zakon št. 78-17 (1978), imenovan *Informatika in svoboda (Informatique et liberté)*, v 4. členu določa zelo stroga pravila za zbiranje in shranjevanje osebnih in imenskih podatkov. Imenski podatki so vsi podatki, ki posredno ali neposredno omogočajo identifikacijo posameznika, na katerega se nanašajo (gl. podrobneje: De Faultrier-Travers 1980).

Po Finžgarju (1985: 121) gre za kršitev pravice do zasebnosti takrat, ko se »brez privolitve prizadetega raznašajo dogodki in dejstva osebnega in družinskega življenja, ne glede na to, ali to lahko škodi njegovemu ugledu in časti /.../ Posameznik ima namreč pravico, da sam odloča, kaj se lahko objavi iz njegovega osebnega življenja, in tudi okoliščine in pogoje, pod katerimi se to lahko objavi.«

8.1.1. Zasebnost otrok in mladoletnikov

Pravni položaj otrok se je začel oblikovati šele v drugi polovici prejšnjega stoletja: takrat so odrasli želeli otroke predvsem zavarovati pred različnimi oblikami izkoriščanja. Zagovorniki otrokovih pravic so zahtevali pravico otroka, da ga odrasli upoštevajo kot osebo z lastnimi pravicami. Kot meni Klopčičeva (1992: 50), otroci predstavljajo družbeno kategorijo, katere pravice je treba opredeliti ločeno od ostalih pravic in jim dati »pravno zavezujočo obliko« (Klopčič 1992: prav tam).

V *Konvenciji o otrokovih pravicah* (Konvencija o otrokovih pravicah OZN) je v 1. določilu 16. člena zapisano: »Noben otrok ne sme biti izpostavljen samovoljnemu ali nezakonitemu vmešavanju v njegovo zasebno življenje, družino, dom ali dopisovanje, niti nezakonitem napadom na njegovo čast in ugled.« Šelihova (1992) je tako prepričana, da je Konvencija o otrokovih pravicah pomemben dokument: otroka namreč obravnava kot posameznika in osebo, ki ji pripadajo določene pravice.

Na področju novinarskega obravnavanja otrok in mladostnikov v množičnih medijih (predvsem na televiziji) je v francoskem medijskem prostoru veliko storil francoski *Visoki svet za avdiovizualne medije* (*Conseil supérieur de l'Audiovisuel*, v nadaljevanju *CSA*). Velikokrat je posredoval pri televizijskih programih z zahtevo, da je treba zaščititi identiteto mladostnikov vsakič, ko bi razkrivanje njihovih imen lahko bilo usodnega pomena zanje in za njihove družine oz. jim zmanjšalo možnosti dobiti delo pri iskanju zaposlitve (Jehel 2003: 15).

Z etično dilemo imenovati ali ne mladostnika, ki je zagrešil kaznivo dejanje, se srečujejo tudi novinarji. Posebna skrb je tako namenjena omembi starosti mladostnega storilca. Do leta 1980, ko se je stopnja mladostniškega kriminala izredno povišala, so imena mladostnih storilcev ostajala javnosti nerazkrita (Goodwin in Smith 1994: 262). Goodwin in Smith (1994: prav tam) nadalje menita, da v novinarstvu ni enotnih pravil, ali naj se mladostnega storilca kaznivega dejanja identificira z imenom ali ne. Tovrstna "stigmatizacija" (tj. omemba imena mladostnega storilca kaznivega dejanja) bo pustila posledice le na mladostnikih, pri katerih kazniva dejanja niso zgolj rezultat delinkvence. Day (1991/2000: 134) priporoča, da se pri omembi imen mladostnih storilcev kaznivih dejanj upoštevajo naslednji elementi: narava kriminalnega dejanja, starost storilca kaznivega dejanja in morebitne okoliščine kaznivega oz. kriminalnega dejanja.

Drouetova (2003: 9) ugotavlja, da v Franciji niso samo mladi tisti, katerih imena ostanejo javnosti skrita, ampak ostanejo tudi imena odraslih, polnoletnih oseb večkrat nerazkrita, anonimna. V tem primeru gre največkrat za varuhe javnega reda in miru, torej policiste, in žrtve raznih kaznivih dejanj. Osnovna razlika v medijskem predstavljanju enih in drugih (mladostnikov na eni in odraslih na drugi strani) je v tem, da naj bi besede odraslih, opremljene tudi s slikovnim gradivom, nekako omilile morebitno podobo krivde, ki jo te odrasle osebe nosijo. Nasprotno, ko gre za mladostnike, ni vedno tako (Drouet 2003: prav tam).

8.2 SENZACIONALIZEM

Po Emery in Emery (1988) so se prvi zametki senzacionalizma pojavili že leta 1620 (gre za pojav preprostih biltenov, *corantos*, izrazito nerazvitih predhodnikov modernega časopisa) (Emery in Emery 1988: 9–10), nato pa so sledili vali senzacionalizma v letih 1833, 1890 in 1920. Časopisi so tako poleg resničnih dogodkov objavljali tudi precej neizpričanih, nepreverjenih, celo izmišljenih novic o zločinih, epidemijah različnih bolezni, nadnaravnih pojavih, poplavam, atentatih na prince, vladarje ipd. Tovrstna poročila so imela na nižje sloje prebivalstva veliko večje učinke kakor t. i. "resni" časopisi. Senzacionalizem je tako nekakšen »izvirni greh, ki označuje rojstvo modernega tiska in modernih množičnih medijev« (Awad 1995: 159–60). Vendar o senzacionalizmu v pravem pomenu besede lahko govorimo šele od 30. let 19. stoletja, ko so se pojavili časopisi za en peni, t. i. *penny press*, namenjeni širšim množicam povprečnih, napol pismenih ljudi; temu sta bili prilagojeni cena (tj. en peni) in vsebina (tj. poudarek na poročanju o lokalnih zadevah, novice o nasilju, trači ipd.) (Emery in Emery 1988: 115). Sestavni elementi senzacionalizma danes so: nasilje, smrt, neupoštevanje norm in odklon od normalnosti (Awad 1995: 160).

Od 70. let 20. stoletja je postalo geslo urednikov »Dajmo bralcem to, česar si najbolj želijo!«. Uredniki so začeli krajšati novinarske prispevke, zahtevali so obilico fotografij in slikovnega gradiva, barvni tisk, več novic iz sveta športa in kriminala, več škandalov, razvedrila in uporabnih novic (Erjavec 1998: 5). Eden poglobitnih ciljev množičnih medijev je ne samo obveščati in izobraževati, ampak tudi pritegniti in obdržati čim večje število članov občinstva. Lutharjeva (1998: 29–30) ugotavlja, da sta senzacionalizem in senzacija osnovna kriterija tabloidov, ki sta nadomestila »[k]riterij politične ali družbene pomembnosti novic, njihove verjetnosti in aktualnosti«.

K senzacionalizmu je treba uvrstiti tudi dramatiziranje oz. dramatizacijo dogodkov, kot to dramatično "napihovanje" dogodkov imenuje Babin (1991: 44): »Z dramatizacijo razumemo posebno uporabo jezikovnih sredstev, katerih osnovni namen sta provokacija in šokiranje. To dvojje pri naslovnikih povzroči stanje čustvene napetosti, ki ji sledi olajšanje« (Babin 1991: prav tam). Babin

(1991) ugotavlja tudi, da mora vsaka komunikacija vsebovati prvine dramatičnosti, če želi pritegniti zanimanje občinstva, pri čemer sta osnovna pogoja za dramatizacijo (prekomerni) čustveni naboj in nenavadnost. Ostali vizualno prepoznavni elementi senzacionalizma so: kratki, ostri, udarni, s čustvenostjo nabiti stavki, polni pretiravanja in veliki, pritegovalno uspešni naslovi, ki so največkrat kar »obnovitve zgodb, povabilo k branju« (Luthar 1998: 25). Prav z naslovi se dosega dramatični učinek, tako značilen za tabloide. Vizualizacija tako zadeva povečanje naslovov, umestitev glavne novice na prvo stran časopisa, zmanjševanje števila besed na stran, povečanje števila ilustracij (Luthar 1998: 30).

9. ETIČNA IN JEZIKOVNO-STILNA ANALIZA POROČANJA O JESENSKIH NEMIRIH V FRANCOSKEM TISKU

Pred etično-stilno analizo naj ponovim še enkrat raziskovalno vprašanje: V luči izbranih določil francoskega novinarskega kodeksa bom raziskovala, kako so francoski mediji poročali o jesenskih nemirih v pariških predmestjih. Analiza se bo osredotočila predvsem na naslednje vidike: zasebnost mladoletnikov in morebiten vdor vanjo z navajanjem njihove identitete, senzacionalistično poročanje, izbor jezikovnih sredstev v poročanju o nemirih in vpletanje (potencialno) žaljivih prvin.

9.1 (NE)RAZKRIVANJE IDENTITETE MLADOLETNIKOV

Omenila sem že, da mora biti novinar pozoren pri objavi imen tako mladoletnih žrtev kot tudi mladoletnih (domnevnih) storilcev kaznivih dejanj. Francoski tiskani mediji so pri navajanju imen mladoletnih (morebitnih) storilcev, ki jih je policija zaslišala, žrtev ali prič (ki še niso dopolnila 18 let), uporabili 5 različnih načinov zapisa. Prva dva primera zapisa sta se pojavila v tedenskem tisku (tj. *Le Nouvel Observateur* in *L'Express*), zadnji trije primeri so iz dnevnega tiska (tj. *Le Monde*):

- a) navedena je začetnica imena: S., eden izmed mladih, ki jih je policija pridržala v bližini EDF, se po svoje strinja /.../ (Toscer 2005: 70) (poudarila P. S.).
- b) za mlade prestopnike in priče(valce) avtor uporabi generične samostalnike: fant, deček, fantič, mladoletnik ipd., navede pa tudi njihovo starost:
- »Ali sem sodeloval? To je poslovna skrivnost«, se baha **fantiček**, star 13 let;
 - /.../ nek drug **deček**, ki ima komajda 16 let, čepico na glavi in nasmešek otroka;
 - nekega **16-letnika** policija opomnila v noči s 4. na 5. november 2005 /.../ (vse Chabrun in Rosso 2005: 62) (poudarila P. S.).
- c) navedeno je celotno ime, začetnica priimka in starost, vendar so imena zaradi "varnostnih" razlogov spremenjena (bralci so na to opozorjeni): Eddy S. **[imena in priimki so spremenjeni]**, 16 let, je že stari znanec policije (Guibert 2005: 12) (poudarila P. S.).
- d) navedeni so celotno ime, začetnica priimka in starost: »Igrali smo /nogomet, op. P. S./, nato pa je bil čas, da se vrnemo domov in zaključimo praznovanje ramadana«, se je spominjal **Sofiane C, 16 let** (Davet in Lhomme 2005: 3) (poudarila P. S.).
- e) navedena so imena in priimki, starost, celo konjički in navade umrlih dečkov:
- /.../ **Bouna Traoré** /.../, **15 let**, otrok mavritanske družine, ki se je naselila v Franciji. Rad lovi ravnotežje na svojem kolesu, kožo si vlaži z niveo. /.../ (Askolovitch 2005: 64) (poudarila P. S.).
 - **Muhittina Altuna, 17 let**, ki je zaradi skrivanja v transformatorju težko ranjen, je policija zaslišala 28. 10. 2005 ob 10h15 (Askolovitch 2005: 64) (poudarila P. S.).
 - Teh nekaj stavkov predstavlja žarišče spornega vprašanja, povezanega z okoliščinami smrti dvojice mladih iz Clichy-sous-Bois, **Boune Traoréja, 15 let, in Zyeda Benne, 17 let**. Usodnega 27. oktobra, ob 18h12 ju je

ubila elektrika v električnem transformatorju EDF, kamor sta se zatekla skupaj s prijateljem, **17-letnim Muhittinom Altunom**, ki je težje ranjen. (Davet in Lhomme 2005: 3) (poudarila P. S.).

Med navedenimi dokumenti novinarske samoregulacije, ki so v veljavi v francoskem novinarstvu, le *Münchenska deklaracija* in *Pravila in raba v regionalnem dnevnem tisku* vsebujejo člena, ki se sicer dotikata varovanja zasebnosti in novinarju nalagata, da mora spoštovati zasebnost. Nikjer v omenjenih dokumentih pa ni mogoče zaslediti pravila o (ne)navajanju imen mladoletnikov.

9.1.1 Temeljne ugotovitve o (ne)razkrivanju identitete mladoletnikov

Če na kratko povzamem: prvi trije primeri navajanja imen (gre za navajanje inicialk imen, generične oznake in celotna imena, vendar namenoma in zavestno spremenjena), ki so jih uporabili francoski novinarji, so z vidika spoštovanja pravice do zasebnosti etično nesporni. Nasprotno pa zadnja dva primera, kjer gre za popolno identifikacijo mladoletne osebe, predstavljata kršenje pravice do zasebnosti mladoletnikov.

V analiziranih novinarskih časopisnih besedilih o nemirih leta 2005 je bilo mogoče zaslediti, da so se imena dečkov, ki ju je stresla elektrika v električnem transformatorju, razlikovala od časnika do časnika. Nekateri novinarji so pisali o dečkih Bouni in Zyedu, drugi o Banou in Zyedu ali celo Ziadu. Enako velja tudi za tretjega, preživelega dečka: gre za Muhittina ali Muttina? Pri tem se zastavlja vprašanje, katera od različic imen je bila potemtakem točna.

Primerjala sem upoštevanje pravice do zasebnosti mladoletnikov v poročanju dnevnega in tedenskega tiska. Namen te primerjave je pokazati, da načelo o spoštovanju pravice mladoletnikov do zasebnosti vsaka medijska hiša pojmuje drugače. Časniki so tako navajali imena prič in umrlih mladoletnikov na naslednje načine:

A) Dnevniki:

1) *Le Monde* je identiteto mladoletnih prič podajal s **celotnim imenom in priimkom**, medtem ko je bila identiteta v transformatorju umrlih dečkov navedena z **imenom, inicialko priimka in starostjo** (gl. podrobneje npr. Guibert 2005: 6 in Bronner 2005: 7).

2) dnevnik *Libération* je ravnal prav nasprotno kot *Le Monde*: navedena so bila **celotna imena umrlih dečkov** (gl. podrobneje npr. Laske 2005a: 5 in Laske 2005b: 7). Za **priče** je, ne glede na njihovo starost (mladoletnost, polnoletnost), dnevnik navajal le **ime in starost** (gl. podrobneje npr. Gros 2005: 4).

B) Tedniki

Tedniki so imeli popolnoma svojo politiko navajanja imen: *L'Express* in *Le Point* sta za mladoletne priče navajala le **ime in (približno) starost**, enako je ravnal tudi *Paris Match*. *Marianne* je navajala **imena v celoti, inicialke priimkov in starosti**. *Le Nouvel Observateur* je podajal bodisi **imena in priimke v celoti, vključno s starostjo, bodisi le inicialke imena in priimka ter starost**.

9.2 RAZŽALITVE V FRANCOSKEM TISKU?

Navedla sem primere navajanja imen, ki so jih francoski novinarji uporabili, ko so pisali o mladoletnih žrtvah in pričah nemirov. V raziskovalnem vprašanju sem izrazila zanimanje tudi za poimenovanja oz. izraze, ki so jih za mlade izgretnike uporabili francoski novinarji. Od predstavljenih dokumentov francoske novinarske samoregulacije le *Pravila in raba v regionalnem dnevnem tisku* navajajo, da se mora novinar izogibati žaljivim izrazom. V naslednjem poglavju želim pokazati, kako so francoski novinarji imenovali mlade nemirneže oz. izgretnike. Ugotoviti nameravam tudi, ali so bila analizirana (po)imenovanja (potencialno) žaljiva. Potencialne razžalitve so dokazljive z uporabo slovarskih kvalifikatorjev, kot so *nizko*, *pogovorno*, *slabšalno* ipd. Podpoglavje bo poskušalo prikazati, ali je v novinarskih poimenovanjih za mlade prestopnike indic namena zaničevanja jasno razviden in ali je možno govoriti celo o morebitnih razžalitvah v tiskanih medijih. V nadaljevanju bo tako predstavljeno izrazje, ki se je nanašalo

na mlade izgrednike in je bilo v novinarskih prispevkih o nemirih najpogosteje uporabljeno.

9.2.1 Indic namena zaničevanja

Požar (1997: 14) namen opredeljuje kot »'notranje' psihično dejstvo, dokazljivo z indici, zato so indici v funkciji dejstev, ki se dajo dokazati«. Kot trdi Korošec (2002: 14): »/.../ [Č]e se **razpozna indic, je dokazan namen zaničevanja**. /.../ [Z] jezikoslovno razčlenbo /se/ razpoznajo in opišejo jezikovna sredstva, ki so uporabljena tako, da je njihov nastop v pisanem ali govorjenem besedilu mogoče razumeti kot indic in s tem kot dokaz namena zaničevanja, ne glede na to, da storilec takega namena ne priznava« (poudarila P. S.).

Poimenovanja, ki so jih za mlade nemirneže uporabili novinarji, je smiselno razdeliti na dve veliki skupini: v prvi skupini so generična poimenovanja, ki ne vsebujejo žaljivih prvin. Indic namena zaničevanja tako posledično ne obstaja. V drugi skupini so poimenovanja, ki mlade prikažejo v izrazito negativni luči. Za slovenskimi pomeni besed so v oklepajih navedeni izrazi izvirnega francoskega besedila, francoski in slovenski slovarski kvalifikatorji⁴². V zavutih oklepajih ({})) so zapisani slovenski pomeni, ki za analizo niso relevantni. Opozoriti je treba, da nekatere besede oz. besedne zveze v francoskem jeziku niso imele kvalifikatorja, zato ta pri nekaterih primerih v oklepaju tudi ni naveden :

1) poimenovanja so bodisi stilno zaznamovana bodisi stilno nevtralna, v nobenem primeru pa ne vsebujejo žaljivih prvin; indic namena zaničevanja ne obstaja:

- **izgredniki** (*les émeutiers*)
- **delinkventi** (*les délinquants*)
- **mladostniki** (*les ados*⁴³ (*Fam.*) (skrajšan oz. pogovorni izraz za *adolescent*))

⁴² Pri slovenjenju francoskih slovarskih kvalifikatorjev so bili uporabljeni naslednji slovarji: Dictionnaire du français, Le Petit Robert (knjižna in elektronska verzija), Trésor de la langue française informatisé in Gradov Francosko-slovenski slovar; z nasveti pa je pomagal tudi dr. Gregor Perko s Filozofske fakultete.

⁴³ Besedica "ado" je rezultat besedotvornega postopka, tj. krnitve (fr. *la troncation*) besede "adolescent".

- **mladi** (*les jeunes*)
- **mladi iz mestnih četrti/predmestij** (*les jeunes des quartiers/des banlieues*)
- **dečki, fantiči** (*les gamins*)
 - ↳ Vx. (star.: deček, ki je pomagal različnim obrtnikom, vajenec, pomočnik)
 - ↳ Fam. (pog.: majhen deček, fantiček)
 - ↳ Fam. {(pog.: sin)}
- **otroci blokovskega naselja/{iz} blokovskih naselij** (*les enfants de la cité*)
- **mlajši delinkventi** (*des primodélinquents*)
- **požigalci** (*les incendiaires*)
 - ↳ **A** (*kdor premišljeno podtika požare, nalašč požiga, piroman*)
 - ↳ **B** Au fig. {(v prenes. pomenu: kdor vnema duhove, širi revolucionarne težnje in ideje)}
- **črnski mladostniki** (*des adolescents noirs*)
- **resnični akterji mestnega nasilja** (*de vrais activistes des violences urbaines*)
- **mladi akterji požigalci oz. mladi akterji požigov** (*les jeunes acteurs des incendies*)

2) poimenovanja, ki vsebujejo žaljive prvine; indic namena zaničevanja je mogoče dokazati (gl. tudi kvalificiranje besed v skupine in stopnjo indica namena zaničevanja v nadaljevanju):

- **tolpe, bande mladih** (*les bandes des jeunes*)
 - ↳ **A** Courant (nav. skupina ljudi, ki se zbere z določenim namenom)
 - ↳ **B** En partic. **a)** Vx. et souvent péj. (spec., star. in pogosto slabš.: skupina oboroženih ljudi, ki se borijo pod isto zastavo) **b)** Péj. (slabš. kot prvi izraz besednih zvez izraža žaljivko, namenjeno skupini ljudi: tolpa norcev, svetohlincev, bedakov, barab, ipd.)
- **lomilci/razbijači in požigalci/piromani** (*les casseurs /les pyromanes*)
 - ↳ (*Kdor razbija*)
 - ↳ **a)** [Par profession] {(strok., tudi petr. lomilec kamnov, kamnosek)}
 - ↳ **b)** Arg. P. ext. (pop., žarg.: vlomilec; s širšim pomenskim obsegom: kdor je predrzen, objesten, nesramen ipd.)

- **tolpe, bande črncev/črnuhov** (*des bandes des Blacks*) (gl. tudi razlago *bande des jeunes* zgoraj)
- **pobalini, lopovčki, nepridipravi** (*des voyous*)
 - └ **A** (*mlad moški neotesanega, provokativnega, nemoralnega vedenja in dvomljivih navad*)
 - └ En partic. (*še posebej.: slabo vzgojen deček, pobalinček, ki večino časa preživi na ulici, "gavroche" (po Zolajevih Nesrečnikih), otrok, mladoletnik, ki se neprimerno, slabo in grdo obnaša*)
 - └ Gén. en apostrophe [*Avec une connotation injurieuse*] (*nav. v nagovoru, kot psovka, zmerljivka, kletvica.: lopov (espèce (n. f.) sicer pomeni vrsto, sorto, zvrst, vendar se v tej besedni zvezi pri prevodu v slovenski jezik opušča in se tako prevaja samo drugi del zveze, tj. voyou)*)
 - └ [*Avec une connotation fam. ou affectueuse*] (*čustv., ekspr., lopovček, barabinček etc.*)
 - └ **B** P. anal. {(po analogiji: *človek brez predsodkov in morale*)}
- **trdosrčni, nepoboljšljivi, zakrknjeni zlikovci, huligani** ipd. (*des voyous endurcis*),
 - └ **A** Rare {(red.: *ki postane fizično trši, trden, neobčutljiv, odporen*)}
 - └ **B** (*kdor je zaradi navade ali vaje postal odpornejši, manj občutljiv na različne moralne ali fizične preizkušnje*)
 - └ P. méton. [*Avec un subst. abstr.*] {(po metonimiji: [*z abstraktnim sam.*] *robusten, trdnejši*)}
 - └ **C** (*kdor je postal trodsrčen, nečloveški, komur so dobrota, nežnost, usmiljenje tuji*)
 - └ P. ext. (*s širšim pomenskim obsegom: kdor izkazuje neobčutljivost, trdosrčnost*)
- **stopniščni poglavarčki, banditi** (*les caïds (fam.) de cage d'escalier*)
 - └ **A** {v S Afriki pomembnež, mož, ki opravlja administrativne, pravne in politične funkcije; poglavar plemena}
 - └ **B** P. ext. a) Arg. Chef. (*s širšim pomenskim obsegom, sleng.: med mladimi, ki se v določenih okoljih zbirajo v tolpe, beseda označuje poglavarja, šefa, vodjo, poveljnika*) b) (*družbeno pomembna osebnost*) c) Pop. ou fam. (*pog. Človek, ki se poskuša uveljavljati z brezsrčnostjo in strogotostjo*)

- ***nasilneži, nasilniki*** (*les agresseurs*)

S pomočjo Koroščevih poimenovanj in ugotovitev (Korošec 2002) bodo zgoraj naštet izrazi glede na indic namena zaničevanja in stopnjo zaznamovanosti jezikovnega sredstva razdeljeni v 7 skupin (prim. Korošec 2002: 16). Indic namena zaničevanja je najlažje razpoznaven v primerih pod A in B, kjer je indic nesporen, nato pa razpoznavnost upada vse do zastrtosti (primera pod točko G), kjer je indic namena zaničevanja posledično težko dokazljiv. Odsotnost posameznih primerov pri posamični skupini nakazujeta poševnici.

A indic je nesporen

1) po definiciji zaničljivi leksemi (vulgarizmi, zmerljivke in prostaški izrazi):

pobalini, lopovčki, nepridipravi (*des voyous*), ***tolpe črncev/črnuhov*** (*des bandes des Blacks*)

2) nizke besede (slabšalne z enim od pomenov): ***pobalini, lopovčki, nepridipravi*** (*des voyous*)

3) slabšalne besede: ***tolpe, bande mladih*** (*les bandes des jeunes*)

B indic je nesporen, obstaja pa tudi v izvenbesedilnih prvinah

1) ekspresivne besede, ki izražajo govorčev odklonilni odnos do izraženega samo v določenih okoliščinah: ***razbijači/razbijalci, lomilci in požigalci*** (*les casseurs*), ***stopniščni poglavarčki, banditi*** (*les caïds de cage d'escalier*)

C indic se lahko zastira z izrazi za enkratno rabo (hapaksi)

1) zaničljivi vzdevki (samostojni ali ob imenu), s katerimi se zaničljivo (zafrkljivo) namiguje na značajske ali telesne značilnosti osebe: ***trdosrčni, nepoboljšljivi, zakrknjeni zlikovci, huligani*** ipd. (*des voyous endurcis*)

2) besede hapaksi, ki ne označujejo obstoječega predmeta, so potencialno žaljive v določeni sporočanjski okoliščini: //

D indic je zastrt z napačnim razumevanjem stroke

1) preneseni pomeni medicinskih izrazov iz diagnostike duševnih in telesnih bolezni: //

E zastiranje z drugo vrednostjo manjšalnih leksemov

1) manjšalnice v sobesedilnem nanašanju na prvine dejanskosti: //

F indic se lahko zastira z izrazi za enkratno rabo (hapaksi)

1) ekspresivna opisna poimenovaja, zasnovana na primerljivosti pomenov (metafora): //

G velika zastrtost indica je sorazmerna z močjo njegovega zanikanja

1) besedne igre in predelave osebnih imen in priimkov, v katerih lahko prizadete osebe razpoznajo sebe ali s seboj povezano okoliščino: //

2) ostra ironičnost, sarkazem, prilike, poosebitve ipd., tj. obrati, pri katerih se stopnja razpoznavnosti določene osebe ne dokazuje z nanašansko močjo besed, ampak z drugimi miselnimi postopki (paralelizmi, primerjavami, izključevanji ipd.): //

9.2.2 Ugotovitve, ki se nanašajo na posamezne razdelke stopnje indica namena zaničevanja in stopnje zaznamovanosti jezikovnega sredstva

Pri dveh besedah oz. besednih zvezah je indic namena zaničevanja več kot očitno; gre namreč za izrazito žaljive besede z negativno konotacijo (gl. primere pod točko A). Najpogosteje se pojavljata besedi *voyou* (**pobalini**, **lopovčki**, **nepridipravi**) in *bande* (**bande**, **tolpe**). Največ žaljivih besed je prav v kategorijah A in B, kjer je indic najlaže prepoznaven in kjer gre za očitne razžalitve; nato pa število besed s približevanjem zastrtemu indicu počasi upada. Primeri se pojavljajo vse do skupine oz. točke D. Zanimivo je dejstvo, da so pri vseh besedah, ki jih navajam kot zglede, indici namena zaničevanja jasno razpoznavni; ni pa zgledov, kjer bi bil indic namena popolnoma zastrt, nerazpoznaven. Pri stopnjah indica namena zaničevanja v kategoričnih skupinah od D do G zato ni posameznih nazornih primerov.

Pri novinarskih besedilih o jesenskih nemirih sta bili glede poimenovanja mladih izgrednikov opazni dve težnji (ugotovitev velja za dnevni in tedenski tisk). Na eni strani so novinarski prispevki, v katerih novinarji niso poročali neposredno o izgredih, ampak so se osredotočili na splošno predstavitev življenja v predmestjih (kako je življenje v predmestjih težko, kakšne so možnosti za uspeh v šoli, na delovnem mestu, v življenju nasploh ipd.) in vse to "opremili" oz. podkrepili z izjavami samih prebivalcev predmestnih naselij. Tvrstna novinarska besedila ne vsebujejo žaljivih izrazov, ampak predvsem generične pojme (*mladi, običajni mladi (ljudje), mladi iz francoskih blokovskih naselij, mladi iz blokovskih naselij, mladostniki, mladi iz občutljivih predmestnih četrti, otroci priseljencev, črnski mladostniki, mladostniki, črno-beli-arabski mladostniki, skupine mladih mož, mladi potomci priseljencev*, ipd.), pa tudi pomanjševalnice (*mulčki, dečki* ipd.). Izrazi v dnevnikih in tednikih v tej kategoriji se ne razlikujejo bistveno.

V drugi kategoriji so novinarska besedila o nemirih, v katerih so novinarji analizirali nemire in pod drobnogled vzeli politične ukrepe, sprejete po izbruhih nasilja (uvedba policijske ure in izrednega stanja, Sarkozyjeve grožnje o izgonu priseljencev, podatki o sodelujočih v nemirih ipd.). Prispevki v tej kategoriji, so za razliko od prve vsebovali tudi žaljive zaničevalne izraze. Za lažjo ponazoritev navajam najpogostejše uporabljeno besedišče posameznih časnikov:

A) dnevniki:

Le Monde: banditi, izgredniki, tolpe črncev/črnuhov, bande mladih (ljudi)

Libération: izgredniške bande, ki posredujejo iz predmestij, izgredniki brez policijskega dosjeja, bande iz predmestij.

B) tedniki:

Le Point: piromani, razbijalci/razbijači ipd.

Marianne: banditi, resnične bande/tolpe, izgredniška mestna gverila, piromani, razbijači, razjarjena/razkačena mularija iz predmestij, ki razbija vse pred seboj;

L'Express: bande/tolpe, mladi razbijači, lomilci

Paris Match: bande/ tolpe

Le Nouvel Observateur: po izbiri besedišča, ki poimenuje mlade, sodi bolj kot v to, v prvo kategorijo.

Najpogosteje se pojavljajo besede *bande/tolpe*, *razbijalci* oz. *razbijači* in *banditi*. Njihovo stilno nevtralnost oz. zaznamovanost sem analizirala zgoraj. Na podlagi teh rezultatov in s pomočjo rezultatov indica namena zaničevanja, ki sem jih navedla pod točkami od A do G, lahko zaključim, da so poimenovanja, ki so jih za mlade izgretnike uporabljali novinarji v tiskanih medijih, vsebovala prvine žaljivosti. Tako lahko upravičeno govorim o »potencialno žaljivih izrazih« (Zatler 2002), ki se nanašajo na mlade izgretnike oz. povzročitelje predmestnih nemirov. S tem sem dokazala tudi (ne)etičnost francoskih novinarjev, ki se je odražala tudi na jezikovni ravni (raba stilno zaznamovanih jezikovnih elementov za poimenovanje realnosti, konkretno mladih izgretnikov).

9.3 SENZACIONALISTIČNE PRVINE V POROČANJU O PREDMESTNIH NEMIRIH LETA 2005

Na tem mestu je treba še enkrat poudariti, da francoski splošni novinarski etični kodeks ne vsebuje nobene smernice, ki bi novinarjem prepovedovala senzacionalistično pisanje. Tovrstno določilo vsebuje le *21 poklicnih pravil tedenskega regionalnega tiska* (*Les 21 règles professionnelles de la Presse Hebdomadaire Régionale*), ki se v 16. členu bežno dotikajo senzacionalizma (gl. več o tem v podpoglavju 4.2, kjer so bili predstavljeni interni novinarski etični kodeksi.).

Pri analiziranju novinarskih prispevkov o nemirih, ki so bili objavljeni v francoskem tisku v omenjenem časovnem obdobju (tj. od 28. 10. 2005 do 27. 11. 2005), se poraja vprašanje, ali so bile novice o nemirih hiperbolične in senzacionalistične. Nekateri vizualni elementi, kot so kratki, odsekani in velikokrat tudi neglagolski stavki, udarni, živobarvni in vpadljivi naslovi, zapisani v krepkem tisku, dvostranske fotografije z besedilom, ki deluje le kot legenda fotografije, spremno besedilo k fotografijam oz. t. i. »spremne ali kazalne vezalke« (Korošec 1998: 321), potrjujejo senzacionalističnost novic o nemirih. Dnevnik *Libération* je vsaj v dveh številkah objavil natančno statistiko o požganih avtomobilih, številu izgretnikov ipd. O čemer so veliki dnevniki (*Le Monde*, *Libération*) poročali samo s številkami, Plantujevimi (*Le Monde*) oz.

Dardonovimi karikaturami na naslovnicaх (*Libération*) in skopim slikovnim gradivom, so tedniki nazorno prikazali s številnimi fotografijami⁴⁴. Pri velikih dnevnikih je bilo besedila načeloma veliko več kot fotografij oz. slikovnega gradiva. Popolnoma drugače je bilo pri tednikih, kjer je fotografija prevladala nad besedilom (tj. celostranske fotografije in minimalni delež novinarjevega besedila). Še posebej je bilo to opazno pri tabloidnih dnevnikih *Paris Soir* in *Aujourd'hui en France* ter pri tedenskem tabloidu *Paris Match*. Omeniti je treba še novinarsko "tehniko štetja trupel" ("*body count*"), ki so jo med vojno v Vietnamu (1963–75) "ustvarili" Američani. Ameriški mediji so namreč vsak dan svoje občinstvo obveščali o natančnem številu mrtvih nasprotnikov. Tako so ameriško ljudstvo poskušali prepričati, da njihov denar ni bil lahkomiselno porabljen na oddaljenem bojišču (De Selys 1990: 65). O tovrstnem štetju je smiselno govoriti tudi v primeru francoskih mestnih izgrediv. Čeprav je primeru nemirov šlo predvsem za objavo števila izgredivnikov, požganih stavb ali avtomobilov in ocenitev nastale škode, manj pa za pravo "body count" tehniko štetja smrtnih žrtev, ki so jo uporabljali Američani med vietnamsko vojno.

Kot navajata Goodwin in Smith (1994: 251–54), uredniki objave šokantnih fotografij v svojih medijih upravičujejo z argumenti, da je treba bralcem pokazati resničnost življenja in ljudi opozoriti na nevarnosti (v primeru nemirov gre torej za opozarjanje pred delinkventi iz predmestij in njihovo nasilnostjo). Po Türcku (1995: 14) tisto, kar ne šokira, kar ni "paša za oči" in se ne vtisne v spomin, verjetno ne bo zaznano. To je bilo očitno tudi pri poročanju o nemirih: čim bolj so fotografije nemirov prikazovale ognjene zublje, goreče avtomobile, predmestja v plamenih ipd., tem bolj so pretresle svet in se uvrstile v sam vrh aktualnih dogodkov danega časovnega obdobja.

⁴⁴ Gre za fotografije gorečih avtomobilov, gasilcev, gašenja požarov, mladih izgredivnikov, ki tečejo proč od gorečih vozil, očividcev pri opazovanju razdejanja, policijskih enot v popolni bojni opravi (enote CRS s plastičnimi ščiti, čeladami) med nadzorovanjem ali varovanjem neposredne okolice nemirov in krotanjem oz. aretacijo mladih izgredivnikov. Na fotografijah pa je bilo mogoče videti tudi jeznega in mrkega tedanjega notranjega ministra, Nicolasa Sarkozyja in zaskrbljene obraze vidno pretresenih najvišjih predstavnikov francoske vlade: nekdanjega premierja Dominiquea de Villepina in tedanjega predsednika države Jacquesa Chiraca. Slednji je v nedeljo, 6. novembra, deset dni dni po izbruhu nemirov, prvič po začetku izgrediv, javno nagovoril Francoze. Med svojim 13-minutnim govorom je z namenom delovati resneje in zaskrbljeno svoje kontaktne leče, ki jih običajno nosi, celo zamenjal za očala (gl. podrobneje: Merchet 2005: 2–3).

9.3.1 Senzacionalistične prvine na jezikovni ravni poročanja o nemirih

»Stilistiko poročevalstva v zvezi s senzacionalizmom zanima, kakšna **jezikovna sredstva in stilne postopke** uporablja novinar za doseganje večjega učinka svojega sporočila. Ta učinek se gotovo najbolj pokaže pri **naslavljanju besedil** /.../« (Kalin-Golob in Poler-Kovačič 2005: 291) (poudarila P. S.).

Kalin-Golob in Poler-Kovačič (2005: prav tam) opozarjata, da o senzacionalizmu v stilistiki govorimo le kot »o posledici posebne rabe jezikovnih sredstev, kar pomeni, da je **hotena oblika naslavljanja, upovedovanja in strukturiranja**, s katero se želi doseči konkretni učinek, npr. boljša prodaja časopisa« (poudarila P. S.). Korošec (v Kalin-Golob in Poler-Kovačič 2005: 291) kot izrazito značilnost senzacionalističnega stila navaja izbor besed, »ki se lahko nanašajo na vznemirljive izseke iz resničnosti ali tako konotacijo omogočajo /.../«.

S primeri bom skušala prikazati, kako se je odražal senzacionalizem v stilu in jeziku v posameznih novinarskih prispevkih o predmestnih nemirih leta 2005. Med množico novinarskih prispevkov o nemirih, ki sem jih proučila, sem izbrala tri, kjer je senzacionalizem v jeziku zelo prisoten, objavljeni pa so bili v naslednjih tednikih: *Marianne*, *Le Point* in *Le Nouvel Observateur*. Analizirani prispevki so: *Les cités, les barbus et les caïds* (Frédéric Ploquin), *Voyage avec les CRS dans les cités de l'angoisse* (Jacques-Pierre Amette) in *Pourquoi l'incendie* (Claude Askolovitch). Prispevke sem med seboj primerjala in poskušala najti posamezne skupne točke oz. razlike:

- v vseh treh prispevkih že sami grafični elementi (velikost in barva naslovov) kažejo na elemente senzacionalizma, ki so bili predstavljeni že v 8. poglavju. Med omenjenimi vizualnimi elementi senzacionalizma najbolj izstopajo: veliki rdeče-črni naslovi v krepkem tisku z belimi nadnaslovi, mednaslovi rdeče barve, kratki povzetki besedila oz. iztržki, natisnjeni v krepkem belem tisku in v rdečih okvirčkih, podčrtovanje pomembnejših citatov z odebeljeno rdečo črto, citati predstavnikov policijskih enot CRS⁴⁵ in drugih pomembnejših funkcionarjev v

⁴⁵ CRS (*Les Compagnies républicaines de sécurité*) je policijska brigada, ki je sestavni del francoske državne (civilne) policije, zadolžena, da posreduje pri morebitnih izgredeh na različnih manifestacijah in demonstracijah. Skrbi za nadzor cest in plaž ter pomaga pri gorskih nesrečah.

krepekem rdeče-črnem tisku, črni okvirčki, v katerih je z vpadljivo oranžno barvo natisnjena avtorjeva sklepna misel ipd. Vsi trije prispevki so bili objavljeni v tedenskem tisku, po svoji tipografski podobi pa spominjajo na tipografijo *Slovenskih novic*. Vpadljive barve naslovov, mednaslovov in posameznih delov besedil pa niso bile edini vidni elementi senzacionalizma. Nanj so opozorjali tudi način in stil upovedovanja dogodkov, pa tudi pozivni naslovi⁴⁶ (naslovi, ki skušajo z besednimi igrami, različnimi aktualizmi, izbiro besedja in skladenjsko strukturo pritegniti bralca). Funkcije naslovov in njihova vloga v poročanju bodo na osnovi konkretnih primerov o nemirih iz francoskega tiska podrobneje predstavljeni v podpoglavju 9. 4.

- sovražni govor, usmerjen proti predmestjem in njihovim prebivalcem (najbolj opazen v Ploquinovem prispevku, gl. Ploquin v *Marianne* 448, 19.-25.11 2005, 30–31), dramatiziranje in pretiravanje: »Nemiri v departmaju 93⁴⁷ — pravcat **svet džungle. Svet s svojimi etničnimi tolpmi, islamisti, podzemnimi trafikanti in prekupčevalci, z resničnimi subkulturami, ki so navzven zaprte in ogrožajo Republiko Francijo**« (Ploquin 2005: 30) (poudarila P. S.).

V nadaljevanju se avtorjeva sovražnost do predmestij še dodatno stopnjuje. V prvem nenaslovljenem odstavku tako govori o »vojni kamnov⁴⁸ na način Île-de-France« (*intifada version Île-de-France*) (Ploquin 2005: prav tam). Nemire v Franciji Ploquin enači z borbo Palestincev proti izraelski policiji. Ko prvič omenja francoski departma 93, ga predstavlja z besedami, ki imajo negativno konotacijo: *svet džungle, etnične in organizirane bande, kriminalne združbe*. V nadaljevanju piše še o *mladih razjarjenih/razkačenih bradačih*, s čimer aludira na islamistične organizacije in jih tako neposredno povezuje s predmestnimi nemiri. Departma Seine-Saint-Denis in njegovi prebivalci so tako izpostavljeni medijskemu linču; s

Danes je specializirana predvsem za različne "varnostne misije" v t. i. "zahtevnih predmestjih in okrožjih". Pripadniki CRS so prepoznavni po svojih modrih "*titovkah*" in prsnih našitkih, rdečih grbih (Merlet, Berès et al. 2003: 285 in Demay, Casalis, Garnier et al. 1997: 1651).

⁴⁶ Gl. Podpoglavje 9.4. kjer je predstavljena Agnèsova tipologija naslovov (tj. informativni in pozivni naslovi).

⁴⁷ Departma 93: splošno rabljeno, eliptično ime za francoski departma Seine-Saint-Denis, ki je del Île-de-France. V nekaterih pripevkih o nemirih je bilo mogoče zaslediti samo številko 93. Gre torej za retorično figuro, izpust oz. elipso, samostalnik *departma* se namreč največkrat kar izpušča (Merlet, Berès, Legrain et al. 2002: 1691).

⁴⁸ *Intifada* oz. *intifadah* mot ar. «soulèvement» Beseda je arabskega izvora in pomeni *vstaja, upor*, pa tudi "*vojna kamnov*" oz. "*kamnita vojna*". V današnjem času se termin nanaša na bližnjevzhodno vprašanje in označuje predvsem boj mladih Palestincev, ki na območjih z izraelskim prebivalstvom mečejo kamne v Izraelce (Rey, Rey-Debove, Cottez et al. 1990: 1394).

pomočjo jezikovnih sredstev pa prikazani v izrazito negativni luči. Za ponazoritev kritičnosti in resnosti situacije, ki so jo sprožili nemiri, Ploquin uporablja celo politično-vojaško izrazje, kar mu omogoča metaforični prenos. In tako še dodatno prispeva k šokantnosti oz. vzpostavljanju dramatičnosti. *Gverila* — oz. kot zapiše Ploquin (2005: prav tam): »urbana gverila« — (*poseben, partizanski način vojskovanja proti sovražni okupatorski vojski*, povzeto po: Tavzes 2002: 418) kot tudi *intifada* (*upor, vstaja, "kamnita vojna"*) označujeta dva načina bojevanja. Gre torej za izrazito dramatiziranje, šokiranje oz. postopek dramatizacije, ki ga Babin (1991: 43) imenuje »pretirano povečevanje razsežnosti dogodka«. V nadaljevanju se Ploquinov ton pisanja še dodatno zaostrojuje. Njegovo negativno, celo ironično vrednotenje departmaja 93 gre celo tako daleč, da govori o »nakopičeni bedi oz. bedi, po kateri **slovi** departma« (Ploquin 2005 : 31) (poudarila P. S.).

- balzacovsko⁴⁹ spuščanje v podrobnosti in nazorno, podrobno reportažno opisovanje vsakodnevnih navad enot CRS. Tako npr. Amette (v *Le Point* 1730, 10.11. 2005, 38–41), ki se je skupaj s policijskimi patruljami podal na teren v t. i. "naselja groze" (*les cités de l'angoisse*) in v reportaži (p)opisal svoje doživljanje predmestij in nemirov. S pomočjo sproščenega kramljajočega diskurza s policijskimi enotami je bralcem ponudil natančen vpogled v delo in vsakdanjik policijskih patrulj, ki so po izbruhu nemirov nadzorovale kritična predmestja:

Marcel je eden starejših članov straže. Čokat in debelušast, rdečeličen, s sivimi lasmi in **krompirjastim nosom**, s "titovko" veselo potisnjeno na čelo, stoji s široko razkoračenimi nogami (Amette 2005: 38) (poudarila P. S.).

V notranjosti kombija nekateri policisti sklonjeni, drugi zbrani **okrog zložljive mizice za kampiranje *Formica*, v tišini jedo svoj obrok. V plastičnih banjicah zélena in koščki klobas, narezani z nožem *Laguiole*. V steklenicah je bodisi mineralna voda bodisi zelo črna kava** (Amette 2005: 39) (poudarila P. S.).

⁴⁹ Po francoskem pisatelju Honoréju de Balzacu, enemu največjih pripovednikov francoskega realizma. Vsa njegova dela so zaznamovali podrobni opisi okolja, prostorov, oseb ipd. Balzacovemu stilu se svojim nazornim in slikovitim poročanjem v svoji reportaži *Voyage avec les CRS dans les cités de l'angoisse* približa tudi novinar tednika *Le Point*, Jacques- Pierre Amette.

Ponavadi so mlajši pripadniki CRS-a redkobesedni, govorijo bore malo ali skoraj nič. **Gladek obraz, tilnik zglajen od brivskega aparata, težka bojna oprema s sijajem jekla. Brezhibne, poškrbljene "titovke". Ti možje so belci, mršavi, odrezavi in zavezani svojim predpisom. Njihov pogled je hladen, nezaupljiv.** Ko spregovorijo, govorijo kot nekakšni temnopolti legionarji (Amette 2005: 40) (poudarila P. S.).

- uporaba retoričnih figur (prevladujeta predvsem stopnjevanje oz. klimaks, pretiravanje oz. hiperbola). Stopnjevanje in dramatičnost lahko avtor doseže tudi z uporabo mnogo- oz. brezvezij. (npr. Askolovitch v *Le Nouvel Observateur* 2140, 10.-16. 11. 2005, 62–68):

Center za družbene dejavnosti, skladišče, šola, komisarijat, cerkvi. **In** avtobus. **In** pretepeni mimoidoči. **In** nasilno pretepena voznica avtobusa (Askolovitch 2005: 63) (poudarila P. S.).

- vzpostavljanje napetosti in dramatičnosti s kratkimi odsekanimi stavki. Ti so pogosti predvsem pri Amettu in Askolovitchu (prva dva primera sta iz Amettovega prispevka; zadnja dva pa iz Askolovitchevega besedila):

Ponedeljek. V noči, ki prihaja, se tišina kar kopiči. Vkopan betonski bunker. /.../ Le rdeča pika radia HF (utripa) na armaturni plošči (Amette 2005: 40).

In vendar je v zraku čutiti napetost. /.../. Od časa do časa, to silno tišino preseka le **peklenski trušč**⁵⁰ prašnega clia, ki prihrumi z odprtimi okni in z oglušujočo glasbo udarnega rapa, "navito do konca". Za trenutek oko zazna profil treh smehlajočih se črncev v trenirkah. Vozilo izgine z enako hitrostjo, kot se je prikazalo. **Čakanje. Dolgčas. Straža, ki premlewa dogodke** (Amette 2005: 39) (poudarila P. S.).

Bes v Clichy-sous-Bois. Prvi spopadi. In nato ... Spodrsrljaj, usodna napaka policije. /.../. 70 % tukajšnjega prebivalstva je muslimanskega. Večino časa

⁵⁰ V izvirniku *le raffut* Raffut (sam. m. sp.): **fam**. Besedica *raffut* ima kvalifikator **pogovorno**, pomeni pa *hrušč*, *trušč*, *peklenski hrušč*, *grozovit ropot* ipd. Najučinkovitejši prevod, najbližje pomenu v izvirniku, bi bil *peklenski hrušč* oz. *trušč* (Rey, Rey-Debove et al. 1990: 2155 in elektronska verzija slovarja SSKJ).

molčijo. Razbijajo. Francija zavzeto opazuje. Nemiri se bliskovito širijo: departma 93, 95, 91, obrobje (Askolovitch 2005: 63) (poudarila P. S.).

Število zažganih avtomobilov **je vse večje**. Seznam poškodovanih stavb **jemlje dih** (Askolovitch 2005: 63) (poudarila P. S.).

- raba stilno zaznamovanih besed, ki so po večini inherentno zaznamovane (gre predvsem za besede, ki imajo naslednje slovarske kvalifikatorje: pogovorno, žargonsko, vulgarno, ekspresivno ipd.). Precej jih je v Ploquinovem besedilu. (gl. Marianne 448, 19.-25.11.2005, 30-31): *pokavčki, smrkavci (les morpions⁵¹), kifeljci (les flics⁵²), policisti opravljajo svoj "šiht" (les policiers font leur boulot⁵³), Da bi /Sarkozy, op. P. S./ lahko (u)videl, da tukaj ni bedakov (Pour qu'il /Sarkozy, op. P. S./ voie qu'y a pas des cons⁵⁴ ici), /.../ dejstvo, da je treba pred kifeljci odnesti šila in kopita, jo ucvreti, popihati jo (le fait de se faire calter⁵⁵ par les flics), to so mulčki / otročaji, stari od 12 do 18 let (ce sont des*

⁵¹ Les morpions (sam. m. sp., mn., edninska oblika *le morpion*): Prvotni pomen te besede se nanaša na področje ženskih genitalij (tj. pubis) in v pogovornem jeziku označuje vrsto sramne uši (kvalifikator je **pog. (Fam.)**); v slabšalnem pomenu (kvalifikator **pej. tj. slabš. (Fam., péj.)**) pomeni tudi *otrok, deček, fantalin*. Beseda pa lahko označuje tudi vrsto igre (tj. nekakšna različica "križcev in krožcev" oz. "štiri v vrsto"). Ta pomen ni zaznamovan z nobenim kvalifikatorjem. Za diplomsko delo je pomemben le drugi pomen: v slovenščino lahko besedo prevedemo kot *pokavček/pokavec (ekspr.), mulček (pog), mulec (pog.), smrkolin (ekspr.), smrkavec (slabš.), smrkavček (ekspr.), smrkelj (slabš.)* ipd. (Prim. slovenski prevod besede *gosse*) (Rey, Rey-Debove, 1990: 1673 in Bajec, Ahlin et al. 2005: 586).

⁵² Prvotni pomen besede *flic* (sam. m. sp.) je *policaj, varuh javnega reda in miru*. V tem primeru je kvalifikator *pogovorno (fam.)*. S širšim pomenskim obsegom in v slabšalnem smislu (kvalifikatorja **par ext. in péj.**) lahko beseda označuje tudi nekoga, ki rad poveljuje, nadzira ipd. Za diplomsko delo je zanimiv le prvi pomen. Ustrezna slovenska sopomenka iz istega jezikovnega registra bi bila *kifeljci*, v SSKJ v pomenu *policaj* zaznamovana s kvalifikatorjem *slabšalno (slabš.)*. (Rey, Rey-Debove, 1990: 1086 in Bajec, Ahlin et al. 2005: 394).

⁵³ Le boulot (sam. m. sp., edn.): Gre za pogovorni sinonim za *delo* (fr. kvalifikator je **fam.**) V prevodu se lahko uporabi pogosto rabljeno besedico *šiht* (nižje *pog.*) ali angleško "poslovenjeno" besedico *džob* (Rey, Rey-Debove 1990: 289 in Bajec, Ahlin et al. 2005: 1351).

⁵⁴ Beseda *con* (sam. m. sp., ed.) se v svojem primarnem (trivialnem) pomenu nanaša na žensko telo oz. predele ženskega telesa okrog genitalij. S pomočjo metonimičnega prenosa pa je beseda začela označevati *neumno osebo* in postala celo zmerljivka oz. žaljivka. Beseda ima kvalifikator *pogovorno (fam.)*. Nekateri slovarji (npr. TLFi, Trésor de la langue française informatisé, spletni francosko-francoski slovar) ji dodajajo še kvalifikator *vulgarno* (tj. **vulg.**). Pri prevodu je moč uporabiti katerokoli od sopomenk za *neumno osebo*, ki jih navaja SSKJ in ki imajo naslednje kvalifikatorje: *ekspresivno (ekspr.)* ali *slabšalno (slabš.)*: *bedak (ekspr.), bizzec (ekspr.), tudi butelj (slabš.), butalec (ekspr.), budalo (ekspr.), bebec (brez (ekspr.), bizzec (ekspr.), tudi butelj (slabš.), butalec (ekspr.), budalo (ekspr.), bebec (brez kvalifikatorja) tepec* ipd. (Rey, Rey-Debove 1990: 498 in Bajec, Ahlin et al. 2005: 37, 48, 75, 78) (poudarila P. S.).

⁵⁵ Se faire calter, tudi CALETER verbe intran.: Francosko-francoski slovar Le Petit Robert v elektronski verziji navaja kvalifikator *pogovorno* (v fr. **pop.**), medtem ko omenjeni TLFi navaja, da je besedica *slengovskega* izvora. Beseda dobesedno pomeni *popihati jo (pog. eksp.) ucvreti jo, odnesti/pobratiti šila in kopita (ekspr.)*; ustrezni nevtralni knjižni sinonimi so *pobegniti, zbežati* ipd. (Rey, Rey-Debove 1990: 336 in Bajec, Ahlin et al. 2005: 920 in 1660) (poudarila P. S.).

gosses⁵⁶ entre 12 et 18 ans), *tisti, ki povzročajo zgago/kraval* ipd. (Ceux qui **foutent la merde**⁵⁷) (poudarila P. S.).

Nek drug **dolgin**⁵⁸ se z naveličanostjo človeka, ki se zaveda, da tega ne bo konec kar čez noč, prestopa /pozibava z noge na nogo (Amette 2005: 40) (poudarila P. S.).

Tri mlada **arabska dekleta/Arabke**⁵⁹ se, vesela/e kot šolarčki vračajo domov. (Amette 2005: 39) (poudarila P. S.).

Pred funkcijsko analizo naslovja, pomembnega elementa senzacionalizma, v strnjeni obliki navajam jezikovna sredstva, ki so prispevala k senzacionalističnemu stilu:

a) stavčne strukture v analiziranih prispevkih so zgrajene po principu stopnjevanja in vzpostavljanja dramatičnosti. Stavki so kratki, odsekani,

⁵⁶ Des gosses (sam. m. sp., mn., edninska oblika *un gosse*): Beseda je iz pogovornega registra, na kar kaže kvalifikator *pogovorno* (**fam.**), pomeni pa *otrok, deček, deklica*. Slovenske zaznamovane ustreznice bi tako lahko bile besede: *"otročaji(ekspr.)"*, *otročad (ekspr.)*, tudi *mularija (pog.)*, *fantalini (ekspr.)*, *frkolini" (ekspr.)*, pa tudi nižje pogovorno *"froc/frocovje"*, ki pa že meji na pejorativno rabo, idr. (Prim. tudi slovenske izraze za francosko besedo *morpion*) (Rey, Rey-Debove, 1990: 1086 in Bajec, Ahlin et al. 2005: 210, 225, 586 in 803) (poudarila P. S.).

⁵⁷ Foutre la merde: Prehoden glagol *foutre* je v francosko-francoskem slovarju v svojem prvotnem pomenu zaznamovan s kvalifikatorjema *starinsko in vulgarno oz. trivialno (vieilli et trivial)*. Njegov prvotni pomen je *spati z nekom, imeti spolne odnose*; služi tudi kot pogovorni sinonim glagola *delati* (kvalifikator *pogovorno oz. fam.*) Besedno zvezo *foutre la merde* (merde pomeni dobesedno *človeško blato, drek, govno*) bi v zelo sočnem jeziku lahko dobesedno prevedli v: *"srati ga naokrog"* (glagol *"srati"* v SSKJ nima kvalifikatorja, zato pa ga ima glagolnik *"sranje"* (nizko in vulg.) oz. *delati/imeti štalo, biti kot štala (nižje pog.)* In če grem še dlje: prevod je možen celo s srbokroatizmom *galamiti, delati galamo*. Sama sem uporabila "milejšo", nevtralnješo različico: *povzročati/delati zgago*. (Rey, Rey-Debove 1990: 1118 in Bajec, Ahlin et al. 2005: 1294 in 1363) (poudarila P. S.).

⁵⁸ V izvirniku l'asperge. *Asperge* (sam. m. sp.) v svojem primarnem, osnovnem pomenu pomeni *beluš, špargelj*, v prenesenem, figurativnem pomenu pa zelo *visoko in suhceno osebo*, ali še bolje, *osebo, ki je izrazito naglo zrasla, ki "se je hitro potegnila."* V pomenu *suhec* je beseda v izvirnem jeziku stilno zaznamovana s kvalifikatorjem *pogovorno (pop.)* Ustrezna slovenska sopomenka bi torej bila *dolgin/ka, suhec/ica* (oboje ima kvalifikator *ekspr.*) ipd. (Rey, Rey-Debove et al. 1990: 153 in elektronska verzija SSKJ) (poudarila P. S.).

⁵⁹ Ker v Sloveniji arabska kultura in Arabci še niso del vsakdana v tolikšni meri kot v Franciji, nimamo izraza, ki bi pomensko ustrezal francoski besedi **beur, beurette**. Beseda je imela in ima še vedno — čeprav vse manj — precej negativni, celo slabšalni prizvok. Njena raba zna biti precej delikatna. Slovenskemu bralcu tako ne morem ponuditi izraza, ki bi mu bil razumljiv s sociološkega vidika. Edini prevod, ki se pomensko in socio-kulturno najbolj približa izvirniku, bi lahko bila osovražena besedica z izrazito negativno konotacijo: *"čefur"*. Edina slovenska ustreznica, ki se mi je porodila, je bila beseda *"Arabitek"*. Po posvetu s profesorjem francoščine, dr. Gregorjem Perkom, ki meni, da je besedica "premila", da bi povzela pomen fran. besede *beur, beurette*, sem uporabila drugačno rešitev. Vzel za besedo *beur, beurette* v slov. jeziku sem zapolnila z nevtralnimi besedico *"Arabec, Arabka"*. Tako sem bila prisiljena spremeniti register besede (pogovorna, zaznamovana beseda v fr. jeziku postane knjižna, nezaznamovana beseda v slovenskem jeziku).

nepopolni (tj. brez povedka oz. osebne glagolske oblike), pogosti so samostalniški pastavki. Ta način pisanja je skupen vsem trem navedenim prispevkom;

- b) uporaba tropov, kot so pretiravanje, stopnjevanje, brezvezje oz. mnogovezje ipd.;
- c) dramatičnost ustvarjajo skrbno izbrano besedišče, ki ima lahko tudi negativno konotacijo (*tolpe*, *gverila*), vojaško izrazje (npr. *gverila*), metaforični prenosi (tako npr. *džungla*, ko gre za nemire oz. kaotično stanje v predmestjih (konkretno v departmaju 93), ipd.;
- d) podrobno, izredno nazorno, reportažno opisovanje vsakodnevnih navad enot CRS (jedilnik, telesne lastnosti in značilnosti ipd.).

9.4 ANALIZA NASLOVJA

S funkcijsko analizo naslovov oz. njihovo namembnostjo želim prikazati potencialno povezanost izbire tipa naslova in besedja v naslovu z nastalo napeto situacijo. Hkrati je namen analize dokazati morebitni senzacionalizem v jeziku in stilu, ki se odraža tudi v naslovju. Kot je bilo že omenjeno, je naslovje eden od vizualnih dejavnikov, ki pomembno vpliva na izbiro in branje novinarskega besedila. Veliki naslovi so bolj ali manj pritegovalni, to je odvisno tudi od funkcij, ki jih opravljajo. Lahko zgolj z nekaj ključnimi besedami podajajo vsebino prispevka in o njem le v grobem informirajo, lahko bralca zavajajo in o vsebini povedo malo ali celo nič, lahko z izbiro jezikovnih sredstev šokirajo in pozivajo k nadaljnjemu branju ipd. Med enotami naslovja (nadnaslovi, veliki naslovi, podnaslovi in podnaslovni sklopi) se bom osredotočila predvsem na analizo velikih, glavnih naslovov. Prav ti so namreč v prispevkih o nemirih s stilnega vidika najbolj izstopali. Pregled naslovov v nadaljevanju zajema naslove v dnevnem resnem tisku in v tedenskem oz. revialnem tisku.

9.4.1 Funkcije naslovov

Korošec (1998: 48–49) razlikuje med tremi funkcijami naslovov in pri tem poudarja, da »nobena izmed funkcij ni 'čista' funkcija, ampak da ena funkcija prehaja v drugo«:

- a) **poimenovalno-informativna funkcija** (naslovi s to funkcijo zgolj označujejo oz. poimenujejo temo ali vsebino besedila);
- b) **informativno-stališčna funkcija** (naslovi s to funkcijo sicer informirajo o vsebini besedila, vendar prednjači vrednotenje vsebine in vpletanje avtorjevega stališča, osebnega mnenja);
- c) **pozivno-pridobivalna funkcija** (naslovi s to funkcijo lahko sicer vsebujejo tudi prvine informativne funkcije, vendar jih prekriva stališčna, »v njej pa se kaže še avtorjeva zahteva, poziv uredništva /.../ naslovljena javnosti ali čisto določenemu naslovniku« (Korošec 1998: 49). Ta funkcija ponavadi nasprotuje informativni funkciji; o vsebini ne pove nič.

Agnès (2002) v svojem novinarskem priročniku našteva šest funkcij naslovov. Naslov tako:

- a) pritegne naslovnikovo pozornost;
- b) podaja osnovne informacije;
- c) ponudi naslovniku možnost izbire (tj. če naslov bralca pritegne, je velika verjetnost, da bo prebral prispevek pod danim naslovom. Lahko pa naslov bralca tudi odvrne od branja);
- d) vzbudi v naslovniku željo po branju novinarskega besedila;
- e) poskrbi za lažjo orientacijo na strani, strukturira stran;
- f) hierarhizira informacije (velikost naslova je premosorazmerna s pomembnostjo teme, tj. večji kot je naslov, pomembnejša je (ponavadi) tema prispevka).

V poglavju o naslovih (2002: 126–27) Agnès glede na zgoraj naštetе funkcije naslovja ločuje 2 osnovna tipa naslovov, t. i. **informativne in pozivne naslove** (gl. tabelo 9.4.1.1).

Tabela 9.4.1.1: Tipologija naslovov glede na funkcijskost

Informativni naslovi (<i>les titres informatifs</i>)	"Nagovarjajoči", pozivni naslovi (<i>les titres incitatifs</i>)
Odgovarjajo na temeljna K-vprašanja (W questions) Podajajo zgolj temo novinarskega prispevka Največkrat so sestavljeni po formuli: osebek – povedek – predmet (ni pogoj!) Neglagolske konstrukcije → z namenom pridobiti prostor lahko avtor namesto glagola uporabi dvopičje	Osnovni namen je šokirati, spodbuditi/prebuditi bralčevo domišljijo, vzbuditi radovednost → avtorji uporabljajo retorične figure (poosebitve, duhovite nesmisle, aliteracije, besedne igre, aktualizacije ipd.)

Vir: Agnès 2002: 126–27.

Pri posameznih primerih naslovja novinarskih prispevkov, ki so poročali o nemirih v predmestjih, bo uporabljena že omenjena Agnèsova tipologija delitve na informativne in pozivne naslove⁶⁰ (gl. tabelo 9.4.1.1 zgoraj). Tabela *Tipologija naslovja s posameznimi primeri* vsebuje primere naslovov, ki so se v času nemirov pojavljali v dnevnem in v tedenskem časopisu (gl. tabelo 9.4.1.2).

Tabela 9.4.1.2: Tipologija naslovja s posameznimi primeri

Tipi naslovov glede na vsebovane jezikovne prvine	Primeri informativnih naslovov	Primeri pozivnih naslovov
<i>Samostalniški naslovi</i> <i>brez osebnih</i>	Resnični požigalci (<i>Les vrais incendiaires</i>),	Blokovska naselja, bradači in vodje tolpe (<i>Les cités, les barbus</i>)

⁶⁰ Odločitev za francosko tipologijo naslovov po Agnèsu je bila pojasnjena in utemeljena v poglavju 1.2, kjer je bila natančneje predstavljena metodologija diplomskega dela.

glagolskih oblik	Odločilni konec tedna (<i>Week-end décisif</i>), Departma 93 – številka ena v nasilju (<i>93 – Le No.1 de la violence</i>), Življenje v mojem blokovskem naselju (<i>La vie dans ma cité</i>) Trideset let porazov (<i>Trente ans d'échecs</i>), Dva tedna urbanega nasilja (<i>Deux semaines de violences urbaines</i>), Nasilni spopadi v blokovskih naseljih departmaja Seine-Saint-Denis (<i>Violents affrontements dans des cités de Seine</i>),	<i>et les caïds</i>), Francija, dežela starih oslov (<i>France, pays de vieux cons</i>), Nek črno-bel-arabski Chirac (<i>Un Chirac black-blanc-beur</i>), Veliki strah "Galcev" (<i>La grande peur des "Gaulois"</i>), Vojna svetov (<i>La guerre des mondes</i>), Žaljivke in barbarstvo (<i>Les gros mots et la barbarie</i>), Utrujenost in upor (<i>La fatigue et la révolte</i>), Francozi v pasti lastnega nacionalnega jaza (<i>Les Français piégés par leur moi national</i>),
Samostalniški naslovi brez osebnih glagolskih oblik	Poligamija, resnični problem, a napačna razlaga (<i>Polygamie, vrai problème, mais fausse explication</i>), Poligamija in nemiri: absurdna razlaga (<i>Polygamie et émeutes: l'absurde explication</i>), Nemirna noč po smrti dveh mladoletnikov v Clichy-sous-Bois (<i>Nuit d'émeutes à Clichy-sous-Bois après la mort de deux adolescents</i>),	Villepin in Sarkozy kot na žerjavici (<i>Villepin et Sarkozy sur les charbons ardents</i>), Navkljub policijski uri bes še tli (<i>La colère couve encore sous les couvre-feux</i>), Srčna bol predmestij (<i>La crève-cœur des banlieues</i>), Manjšina malih bedakov (<i>Une minorité de petits</i>

	"Mladi" v Parizu pod nadzorom (<i>À Paris, les "jeunes" sous surveillance</i>) Predmestja v ognju (<i>Banlieues en feu!</i>)	<i>cons</i>), Drhal iz jaslic (<i>La racaille de crèches</i>), Predmestja naših duš (<i>Les banlieues de nos âmes</i>), Arabci pod pozlato republike (<i>Beurs sous les dorures de la République</i>), Borna raznolikost v ministrskih kabinetih (<i>Chiche diversité ministriels</i>), Zmedenost žrtev v predmestnih blokovskih naseljih (<i>Dans les cités, le désarroi des victimes</i>),
<i>Samostalniški naslovi brez osebnih glagolskih oblik</i>		Ovinek v politiki izobraževanja (<i>Un virage dans la politique éducative</i>), Jeza predmestij (<i>La colère des banlieues</i>)
<i>Samostalniški interpunkcijski naslovi</i>	Predmestja: zakaj požari (<i>Banlieues: pourquoi l'incendie</i>)	Villepin – Sarkozy: Velika farsa na državnem vrhu (<i>Villepin – Sarkozy: la grande farce au sommet de l'état</i>), Predmestja:

		Veliki pok v glavah (<i>Banlieues: big bang dans les têtes</i>), Chirac: fantom iz Elizeja (<i>Chirac: fantôme de l'Elysée</i>), Villepin: primer Pompidou (<i>Villepin: l'exemple Pompidou</i>)
Glagolski interpunkcijski naslovi	Zakaj Francija gori? (<i>Pourquoi la France brûle</i>), Kdo so avtorji urbanega nasilja (<i>Qui sont les auteurs des violences urbaines?</i>), Ali bo Pariz gorel? (<i>Paris, brûlera-t-il?</i>)	"Ničesar še niste videli ..." (<i>"Vous n'avez encore rien vu..."</i>), "Tudi mi smo del Francije! Razumete?" (<i>"Nous sommes la France! Vous comprenez"</i>)
Glagolski naslovi z neosebnimi glagolskimi oblikami (neosebna glagolska oblika v izvornem jeziku je podčrtana)	Te noči, ki so povzročile, da je Clichy začel trepetati (<i>Ces nuits qui ont fait <u>trembler</u> Clichy</i>)	Naša nesposobnost narediti Francijo (<i>Notre incapacité à <u>faire</u> France</i>)

<i>Glagolski naslovi z osebnimi glagolskimi oblikami</i>	Župani predmestij kritizirajo Sarkozyja (<i>Les maires des banlieues critiquent Nicolas Sarkozy</i>), Župani, ki se zavzemajo za dialog (<i>Des maires qui veulent encore dialoguer</i>), Sarkozy naj se opraviči ali odstopi (<i>Il faut que Sarkozy s'excuse ou démissionne</i>), Francija zanika etnično vprašanje (<i>La France nie la question ethnique</i>)	Sarkozy in besede, ki ubijajo (<i>Sarko et les mots qui tuent</i>), Sarkozyjeva podoba se ruši (<i>L' image de Sarkozy craque de partout</i>)
---	---	---

Na kratko povzemam ugotovitve, do katerih sem prišla med analiziranjem naslovov v francoskih novinarskih besedilih o jesenskih urbanih nemirih. Ugotovila sem, da je bilo v analiziranih dnevnikih in tednikih zelo malo naslovov, kjer so se pojavljale neosebne glagolske oblike (nedoločnik, deležje, ipd.; primeri z nedoločniki so povzeti prav iz tednikov). Po Agnèsovi tipologiji šestih nalog naslovja lahko predvsem z naslednjimi tremi ponazorim funkcijsko plat naslovja v novinarskih prispevkih o predmestnih nemirih: naslov podaja informacije, pritegne pozornost in bralca napelje k branju besedila, ki sledi. Med 43 analiziranimi naslovi so prevladovali neglagolski⁶¹ pozivni naslovi (tj. 19 naslovov); informativnih naslovov je bilo zgolj 12, skupaj torej 31. Glagolskih naslovov, ki so vsebovali osebno ali neosebno glagolsko obliko (pri tem sem upoštevala tudi glagolske interpunkcijske naslove) je bilo skoraj za tretjino manj in so bili v obeh kategorijah zastopani skoraj enakovredno (tj. 7 naslovov informativne narave in 5 naslovov v kategoriji pozivnih naslovov). Treba je poudariti, da so bili med naslovi v tedensko-revialnem tisku v ospredju samostalniški naslovi brez osebnih glagolskih oblik, medtem ko so v resnem

⁶¹ Tj. samostalniški naslovi brez osebnih glagolskih oblik, lahko tudi pastavki.

dnevnem tisku prevladovali glagolski naslovi, bodisi glagolski naslovi z osebnimi glagolskimi oblikami bodisi glagolski izpustni naslovi (gre za izpust glagolske vezi *biti*). Glede na dejstvo, da so bili v ospredju pozivni, nagovarjajoči naslovi in da je bilo število informativnih naslovov za polovico manjše, lahko sklepam, da so naslovi v času predmestnih nemirov z izbiro besedja in tipografijo ter svojo pritegovalno funkcijo delovali kot eden izmed elementov senzacionalizma. Ta se je pri naslovih kazala tudi na ravni jezika in izbora jezikovnih sredstev (pogostnost interpunkcijskih naslovov, tudi aktualizacija oz. aktualizmi⁶²).

Kot je razvidno iz zgornje tabele informativnih in pozivnih naslovov, se aktualizmi pogosteje uporabljajo v pozivnih naslovih, redkeje v čistih informativnih naslovih. So torej francoski novinarji z vsebinsko in slogovno pritegovalnimi naslovi še bolj kot ponavadi želeli pri bralcih vzbuditi zanimanje za tematiko nemirov in so zato načrtno izbirali "udarna" jezikovna sredstva, da bi celotno vzdušje prikazali v dramatični luči, z veliko pretiravanja in z veliko mero senzacionalizma? Kot je bilo že omenjeno, splošni novinarski kodeks francoskih novinarjev točke o izogibanju senzacionalizma ne vsebuje, vsebujejo ga poklicna pravila regionalnega tiska. In čeprav je v omenjenih pravilih zapisano, da mora novinar poročati brez senzacionalističnosti, kaže jezikovna analiza drugačno podobo: izbira točno določenih jezikovnih sredstev je vsekakor prispevala k senzacionalističnemu stilu pisanja.

10. UGOTOVITVE

Pri navajanju imen mladoletnikov (tj. dečka, ki ju je stresla elektrika v električnem transformatorju, kamor sta se zatekla na begu pred policijo, za storilce požigov ali priče nemirov) sem ugotovila, da so dnevniki in tedniki zavzeli različna stališča. V poročanju o nemirih je bilo tako mogoče zaslediti (vsaj) 5 načinov zapisovanja imen. Upravičeno lahko trdim, da francoski novinarji pravice do zasebnosti mladoletnikov niso upoštevali popolnoma.

⁶² Po Korošcu (1998: 17) je »a/ktualizacija /.../ sredstvo, s katerim tvorec išče pot k naslovniku, navezuje stik z njegovim izkustvenim svetom, da bi sprožil njegovo razumsko in čustveno delovanje« (Korošec 1998: prav tam). Med aktualizme v naslovih Korošec uvršča ločila v naslovih, obnovitve vzorcev in klišejev, stilne figure, jezikovno zaznamovane besede in frazeologeme.

Dramatični situaciji, ki je novembra leta 2005 vladala v predmestjih in v celotni Franciji, so podlegli tudi novinarji. Ta odziv se je namreč odražal tudi v izbiri besedišča, ki so ga za mlade izgretnike uporabili francoski novinarji. Besedišče sem smiselno razdelila v dve skupini: v prvi skupini so bila nevtralna poimenovanja brez elementov zaničljivosti, podcenjevanja ipd.; v drugi so bili izključno zaničljivi, slabšalni, stilno zaznamovani izrazi, ki izražajo negativno vrednotenje mladih izgretnikov in mladih iz predmestnih okolišev nasploh. Kot je bilo dokazano s pomočjo analize besedja s slovarskimi kvalifikatorji, so nekateri izrazi za mlade izgretnike že na meji žaljivega, indic namena zaničevanja je tako prisoten. Čeprav je mogoče govoriti o potencialno žaljivih izrazih, ne morem trditi, da so bili izrazi, uporabljeni za mlade sejance izgretnikov, izključno in le slabšalni, zaničevalni ipd. Upravičeno pa lahko trdim, da so novinarji prav s temi zadnjimi izrazi (tj. izrazi, kjer sem dokazala indic namena zaničevanja in ki so bili potencialno žaljivi) le še dodatno okrepili negativno javno mnenje o izgretnikih oz. priseljencih. Jezikovna analiza se tukaj prekriva z novinarsko etiko. Kje je torej spoštovanje človekovega dostojanstva pri rabi potencialno žaljivih, celo nizkotnih in poniževalnih izrazov za mladoletne izgretnike? Splošni francoski novinarski etični kodeks določila o spoštovanju človekovega dostojanstva ne vsebuje, vsebuje pa, kot sem že omenila, določilo, da novinar ne sme obrekovati. Določilo o spoštovanju človekovega dostojanstva se tako – žal – ponovno pojavlja le v etičnih pravilih, ki veljajo zgolj za regionalni tisk.

S pomočjo jezikovno-stilne analize sem poskušala analizirati morebitne senzacionalistične prvine v jeziku in stilu pisanja francoskih novinarjev o nemirih. Pri analizi naslovov sem ugotovila, da so prevladovali pozivni naslovi; gre za naslove, ki želijo pritegniti, šokirati, vzbuditi pozornost. Z gotovostjo lahko torej trdim, da se je burna reakcija novinarjev na nastalo dramatično situacijo odražala v izbiri besedišča tako v naslovju kot tudi v samih prispevkih. Čeprav naj bi se novinar, ki deluje v skladu z novinarskimi etičnimi načeli izogibal senzacionalizmu oz. senzacionalističnemu poročanju, francoski splošni novinarski kodeks te postavke ne vsebuje. Zapisana pa je v *21 Poklicnih pravilih tedenskega regionalnega tiska* (gl. podpoglavje 4.2, kjer so bili predstavljeni interni novinarski etični kodeksi). Charon (2006c) je prepričan, da novinarska besedila,

ki so obravnavala nemire, niso senzacionalistična in da posledično o senzacionalizmu v poročanju o nemirih v francoskem tisku in francoskih medijih nasploh ni mogoče govoriti. Vendar sem z jezikovno-stilno analizo pokazala (in dokazala), da novinarski prispevki o jesenskih predmestnih nemirih vendarle vsebujejo prvine senzacionalizma. Te so bodisi očitne in vidne že na prvi pogled (veliki, kričeči, vpadljivi naslovi, močna prisotnost rdeče barve, veliki naslovi, ki že na naslovnica opozarjajo na tematiko nemirov ipd., torej tipografija nasploh) bodisi zakrite, ki jih je mogoče najti šele pri natančnem branju (izbira besedišča, zgradba in dolžina stavkov (kratki, odsekani, neglagolski stavki), stopnjevanje, dramatiziranje, pretiravanje, metaforični prenosi poigravanje z brezvezji oz. mnogovezji ipd.).

Če strnem:

- 1) francoski novinarji so o mladih izgrednikih v času jesenskih urbanih nemirov leta 2005 sicer poročali kot o požigalcih, delinkventih in mladih, ki so polni sovraštva in se maščujejo krutemu svetu odraslih, vendar to ni bila splošna praksa novinarjev;
- 2) francoski novinarji pri navajanju imen mladostnikov in mladoletnikov v poročanju o urbanih nemirih niso bili dosledni in niso upoštevali pravice mladoletnikov do zasebnosti. Opaziti je bilo mogoče različne načine navajanja imen mladoletnikov; pojavljale pa so se tudi različne percepcije (ne) spoštovanja zasebnosti mladoletnih oseb;
- 3) novinarski prispevki o novembrskih predmestnih izgredih leta 2005, objavljeni v francoskem tisku, so vsebovali prvine senzacionalizma, ki se kažejo že na ravni izbire besedišča in tipografije v naslovih, nato pa se jezikovno-stilno stopnjujejo v samih prispevkih (kažejo se na ravni besedišča (besedišče iz vojaškega besednjaka, stilno zaznamovani izrazi ipd), skladnje (zgradba stavkov) ipd.). Opazna je bila tudi raba retoričnih figur, predvsem stopnjevanja in pretiravanja.

11. SKLEP

Diplomsko delo je skušalo karseda nazorno predstaviti poročanje francoskih tiskanih medijev o mestnih nemirih, pri tem pa upoštevati etični in stilni vidik francoskega poročevalstva. V enem od poglavij (tj. 6. poglavje) so bili predstavljeni francoski časniki, ki so služili za potrebe jezikovno-stilne in etične analize. Iz novinarskega dožemanja, poznavanja in razumevanja predmestij, sem spoznala, da časniki (ne glede na to, ali gre za dnevnike ali tednike), ko gre za predmestja, zavzemajo vsaj 4 različna stališča. Za nastalo situacijo v predmestjih mediji krivijo politike (npr. *Le Monde* in *Le Figaro*), predmestja predstavljajo v luči delinkvence (npr. *Libération*), od predmestij in njihove problematike se skušajo distancirati ali pa predmestja predstavljajo v izrazito pozitivni luči (npr. regionalni dnevnik). Ob jesenskih nemirih leta 2005 so časniki ponudili ogromno gradiva, analiz, pričevanj, komentarjev, poročil ipd. Vendar so nasploh gledano predmestja odrinjena na rob družbe in tudi mediji o njih premalo poročajo. Kot ugotavlja Pellegrini, avtor knjige *Banlieues en flammes* (2005), »si mediji in družba zatiskajo oči pred problemi, s katerimi se dnevno srečujejo predmestja, priseljenci so še vedno tabu ipd.« Osebno menim, da regionalni časniki ravna jo prav, ko skušajo predmestjem dvigniti ugled in o njih ne govorijo v zaničljivem, omalovažujočem tonu, hkrati pa jim skušajo pomagati, da bi si opomogla in da njihova podoba v nobenem pogledu ne bi bila več klavrna. Francoska predmestja predstavljajo globalni problem Francije, ki bi se ga bilo treba lotiti temeljiteje in poiskati učinkovite rešitve.

Sicer v delu ni bila opravljena primerjalna analiza s slovenskim tiskom, vendar lahko bralec, ki vsaj malce spremlja in deloma pozna slovenski medijski prostor, ugotovi, da so med slovenskim in francoskim novinarstvom precejšnje razlike. Te se kažejo že v osnovnem pojmovanju novinarskih žanrov. Slovensko novinarstvo pri delitvi na informativne in interpretativne žanre sledi anglosaksonski novinarski tradiciji; francosko novinarstvo ima popolnoma samosvoj sistem delitve žanrov. Razlike med francoskim in slovenskim novinarskim prostorom so očitne tudi v primeru medijskih institucij in v pojmovanju novinarske etike. Komparativne analize, kot rečeno, sicer ni, vendar pa lahko določene analizirane

elemente, predvsem znotraj etičnega dela, apliciram tudi na slovensko novinarstvo. Znotraj etičnega dela sem tako prišla do naslednjih zaključkov: prvo kritično točko francoskega novinarstva vsekakor predstavljata skoraj 80 let star novinarski etični kodeks in *Zakon o svobodi tiska* iz leta 1881. Zdi se, da je francoski novinarski sistem trdno zakoreninjen v etični listini iz leta 1918 in v posameznih medijskih zakonih, ki pa prav tako ostajajo nespremenjeni že vrsto let.

Pri iskanju podobnosti in razlik med slovenskim in francoskim novinarskim etičnim kodeksom, sem ugotovila, da splošni francoski novinarski etični kodeks ne vsebuje nekaterih pomembnih iztočnic, ki jih vsebuje slovenski kodeks. Naj izpostavim le nekatere: novinarjevo opozarjanje javnosti na nepreverjene informacije, ločevanje komentarjev od dejstev, spoštovanje zasebnosti in izogibanje senzacionalizmu. Francoski kodeks tudi ne vsebuje člena, ki bi opozarjal na posebno pozornost pri poročanju o »otročih, mladoletnikih, tistih, ki jih je doletela nesreča ali družinska tragedija, osebah z motnjami v telesnem in duševnem razvoju, huje prizadetih in bolnih,« (Kodeks slovenskih novinarjev iz leta 2002, splošne etične norme) (Društvo novinarjev Slovenije); niti ne vsebuje določila o izogibanju vsakovrstnim stereotipom. Prav tako ni nikakršnega določila, ki bi novinarju nalagalo, da mora predstaviti dogodke z vidika obeh vpletenih strani in ne zgolj enostransko ali celo pristransko. Tovrstna določila vsebujejo zgolj nekateri izmed številnih novinarskih etičnih kodeksov posameznih medijskih hiš, t. i. interni etični kodeksi. Nikjer ni natančno določeno, kako je treba zapisovati imena mladoletnih oseb. Zakon iz leta 1881 definira le neobjavljanje imen mladoletnih oseb, ki so bile žrtve kaznivega dejanja ali so storile samomor (gl. podrobneje člena 39a in 39c imenovanega zakona). Zasebnost mladoletnikov je v francoski literaturi skopo obravnavana; največkrat je zgolj omenjena znotraj definicije zasebnosti

Za razliko od slovenskega novinarstva francosko nima nikakršnega specifičnega telesa, ki bi delovalo kot slovensko novinarsko častno razsodišče. Pomanjkljivost, ki se prav tako kaže na ravni etike, je, da študentje novinarstva med svojim študijem velikokrat sploh ne dobijo splošnega, osnovnega znanja o novinarski etiki. Ali bolje: predmet novinarske etike na francoskih novinarskih šolah nima

enakega statusa kot novinarska etika na ljubljanski Fakulteti za družbene vede. Francoske fakultete in visoke šole, kjer se šolajo bodoči novinarji, tako ponujajo le občasne seminarje na temo etike in etičnosti v novinarstvu. Zastavlja se sicer vprašanje, ali bi bilo v primeru, da bi novinarsko etiko aktivno poučevali, posledično manj "kršitev" etičnega novinarskega kodeksa ali bi situacija ostala nespremenjena. Menim, da bi etika na fakultetah in visokih šolah novinarstva lahko prispevala h kvalitetnejšemu pisanju bodočih novinarjev.

Francosko novinarstvo ima sicer razdelano tipologijo 27 novinarskih žanrov z natančnimi definicijami, katere so značilnosti posameznega žanra, vendar so v praksi ločnice med informativnimi in interpretativnimi žanri vse bolj zabrisane in tako prihaja do mešanja oz. prepletanja novinarskih zvrsti. To medijem očita tudi Pellegrini (1998: 157). Francoski bralec ima sicer rad jasno ločevanje med informativnimi in interpretativnimi žanri, vendar se je ta stroga ločnica med žanri dokončno uveljavila razmeroma pozno, šele po letu 1995. Še vedno pa je mogoče v nekaterih novejših novinarskih prispevkih opaziti težnjo po prepletanju in mešanju žanrov, ki izvira iz literarno-politične tradicije francoskega novinarstva.

12. SEZNAM BIBLIOGRAFIJE IN DRUGIH VIROV

SAMOSTOJNE PUBLIKACIJE

- 1) Agnès, Yves (2002): *Manuel de journalisme, Écrire pour le journal*. Paris: Éditions La Découverte, Collection Repères.
- 2) Alix, François-Xavier (1997): *Une éthique pour l'information: De Gutenberg à Internet*. Paris: L'Harmattan.
- 3) Almeida, Fabrice D' in Christian Delporte (2003): *Histoire des médias en France de la Grande Guerre à nos jours*. Paris: Champs Universités, Flammarion Poche.
- 4) Apollinaire, Guillaume (1992): *Sonce, prerezan vrat*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- 5) Awad, Gloria (1995): *Du sensationnel: Place de l'événementiel dans le journalisme de masse*. Paris: Éditions L'Harmattan, collection Logiques sociales.
- 6) Babin, Pierre (1991/2002): *Langage et culture des médias*. Paris: Éditions Universitaires, collection Communication.
- 7) Balle, Francis, ur. et al. (1998): *Dictionnaire des médias*. Paris: Larousse-Bordas.
- 8) Balle, Francis (2003): *Médias et société (11e édition)*. Paris: Montchrestien, Librairie Générale de Droit.
- 9) Beaver, Pierce R., Jan Bergman et al. (1987): *Velika verstva sveta*. Koper: Ognjišče.
- 10) Bertrand, Claude-Jean (1995/1999): *L'Arsenal de la démocratie: Médias, déontologie et M*A*R*S*. Paris: Economica.
- 11) Bertrand, Claude-Jean (1999a): *La Déontologie des médias*. Paris: Presses Universitaire de France (PUF).
- 12) Bras, Hervé Le (2003): *Kri in gruda (Pregled teorij migracij v XX. stoletju)*. Ljubljana: Studia Humanitas.
- 13) Charon, Jean-Marie (1991): *La presse en France de 1945 à nos jours*. Paris: Éditions de Seuil, Point.

- 14) Charon, Jean-Marie (1993): *Les médias en France*. Paris: Éditions La Découverte, collection Repères.
- 15) Charon, Jean-Marie (1996/2005): *La presse quotidienne*. Paris: Éditions La Découverte, collection Repères.
- 16) Civard-Racinais, Alexandrine (2003): *La déontologie des journalistes, Principes et pratiques*. Paris: Ellipses, collections Infocom.
- 17) Day, Louis A. (1991/2000): *Ethics in media communications: cases and controversies*. Australia: Wadsworth.
- 18) Delecourt, Nicolas (1995): *Guide des journalistes: Dans quels médias travailler, Comment trouver ses informations, Les droits de la presse, Des certaines adresses*. Paris: Éditions du puits fleuri.
- 19) Emery, Michael in Edwin Emery (1988): *The Press and America: An Interpretive History of The Mass Media* (sixth edition). New Jersey: Englewood Cliffs, Prentice Hall.
- 20) Erjavec, Karmen (1998): *Koraki do kakovostnega novinarskega prispevka*. Ljubljana: Jutro.
- 21) Faultrier-Travers, Sandra de (1980): *Aspects juridiques de l'information: Propriété littéraire. Droit de la personne. Droit de la communication*. Paris: EME Éditions Sociales Françaises (ESF), Collection Systèmes d'information et nouvelles technologies.
- 22) Finžgar, Alojzij (1985): *Osebnostne pravice*. Ljubljana: SAZU.
- 23) Goodwin, Gene in Ron F. Smith (1994): *Groping for Ethics in journalism (third edition)*. Ames: Iowa State University Press.
- 24) Guillauma, Yves (1988): *La presse en France*. Paris: Éditions La Découverte, collections Repères.
- 25) Kapferer, Jean-Noël (1990): *Rumeurs: Le plus vieux média du monde*. Paris: Éditions du Seuil.
- 26) Kédadouche, Zaïr (2002): *La France et Les Beurs*. Paris: Gallimard, Éditions La Table Ronde.
- 27) Klein, William. R (2002): *Paris + Klein*. Paris: Éditions Marval.
- 28) Korošec, Tomo (1998): *Stilistika slovenskega poročevalstva*. Ljubljana: ČZD Kmečki glas.
- 29) Košir, Manca (1988): *Nastavki za teorijo novinarskih vrst (visokošolski učbenik)*. Ljubljana: DZS.

- 30) Križaj, Franc (1989): *Osebne svoboščine in zasebnost v "informacijski družbi"*. Ljubljana: ČGP Delo-TOZD Gospodarski vestnik.
- 31) Lacan, Jean-François, Michael Palmer in Denis Ruellan (1994): *Les journalistes: Stars, scribes et scribouillards*. Paris: Syros.
- 32) Lampe, Rok (2004): *Sistem pravice do zasebnosti*. Ljubljana: Založba Bonex, 1. natis.
- 33) Luthar, Breda (1998): *Poetika in politika tabloidne kulture*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- 34) Marmier, R. Guy (2000): *France: Past and present*. New York: Studies in Modern European History. Peter Lang Publishing Inc.
- 35) Mathien, Michel (1992): *Les journalistes et le système médiatique*. Paris: Hachette.
- 36) Merlin, Pierre (1999): *Les banlieues* (1ère édition). Paris: Presses Universitaire de France (PUF).
- 37) Moline, Manuel (1989): *Les journalistes: Statut professionnel, libertés et responsabilités*. Paris: Éditions Victoires.
- 38) Neveu, Eric (2004): *Sociologie du journalisme*. Paris: Éditions La Decouverte, collection Répères.
- 39) Noin, Daniel in Yvan Chauviré (2002): *La population de la France* (sixième édition, mise à jour début 2002). Paris: Armand Colin, collection U Géographie.
- 40) Pellegrini, Charles (2005): *Banlieues en flammes*. Paris: Éditions Anne Carrière.
- 41) Peralva, Angelina in Eric Macé (2002): *Médias et violences urbaines: Débats politiques et construction journalistique*. Paris: La Documentation Française.
- 42) Poler-Kovačič, Melita (1997): *Novinarska etika*. Ljubljana: Magnolija.
- 43) Požar, Dušan (1997): *Kazenski zakonik v praksi (Opisi kaznivih dejanj)*. Ljubljana: Časopisni zavod, Uradni listi RS.
- 44) Selys, Gérard, de, ur. (1990): *Médiamensonges*. Bruxelles: Éditions EPO, EPO Dossier.
- 45) Sidwell, Duncan, Martine Benitez in Bernard Kavanagh (1994/1999): *Voici la France*. London: Chancerel International Publishers Ltd.
- 46) Šelih, Alenka, ur., Vera, Klopčič, Anjuta Bubnov-Škoberne et al. (1992): *Pravni vidiki otrokovih pravic*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.

- 47) Tarr, Carrie (2005): Reframing difference: *Beur and banlieue filmmaking in France*. Manchester University Press.

SLOVARJI IN JEZIKOVNI PRIROČNIKI

- 1) Demay, François, Didier Casalis, Yves Garnier et al. (1996): *Grand usuel Larousse: Dictionnaire Encyclopédique (A-Cinoche)*. Paris: Larousse-Bordas, collection In Extenso.
- 2) Demay, François, Didier Casalis, Yves Garnier et al. (1997): *Grand usuel Larousse: Dictionnaire Encyclopédique (Cinq-Fonceuse)*. Paris: Larousse-Bordas, collection In Extenso.
- 3) Grad, Anton (1992): *Francosko-slovenski slovar*. Ljubljana: DZS.
- 4) Merlet, Philippe, Anémarié Berès, Michel Legrain et al. (2002): *Le Petit Larousse: Grand format 2003 en couleurs*. Paris: Larousse.
- 5) Mevel, Jean-Pierre, ur. et al. (2005): *Dictionnaire Hachette Édition 2006 Export (Noms propres inclus)*. Paris: Hachette Éducation, collection Dictionnaire de français.
- 6) Rey, Alain, Josette Rey-Debove, Henri Cottez et al. (1990): *Le Petit Robert par Paul Robert: Dictionnaire alphabétique et analogique de la langue française*. Paris: Dictionnaires Le Robert.
- 7) Rey-Debove, Josette, ur., Sophie Chantreau-Razumiev, Laurence Laporte et al. (1999): *Dictionnaire du français, Référence apprentissage*. Paris: CLE International, Dictionnaire Le Robert.
- 8) Rey, Alain in Sophie Chantreau (1989/97): *Le Robert: Dictionnaire des expressions et locutions*. Paris: Les usuels du Robert Poche, Dictionnaires Le Robert.
- 9) Riegel, Martin, Jean-Cristophe Pellat in Rene Rioul (1994/1998): *Grammaire méthodique du français*. Paris: Presses Universitaires de France (PUF).
- 10) *Slovar slovenskega knjižnega jezika* (2005): SAZU. Ljubljana: DZS. Elektronska verzija.
- 11) Tavzes, Miloš, ur. et al. (2002): *Veliki slovar tujk*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- 12) (1971–94): *Trésor de la langue française du XIXe et du XXe (1785–1960)*. Paris: Gallimard, Centre national de la recherche scientifique.

- 13) Trésor de la langue française informatisé (TLFi) (spletna oblika TLF) (glej vire z medmrežja v nadaljevanju).

ČLANKI V REVIJAH OZ. ZBORNIKIH

- 1) Bertrand, Claude-Jean (1999b): Posvet o samoregulaciji v Saarbrücknu. *Medijska preža* 06, poletje, 14–15.
- 2) Bertrand, Claude-Jean (2000): Samoregulacija — up ali pokora sodobnega novinarstva (novinarski večer v organizaciji Open Society Institute-Slovenia, 4. 9. 2000 v Ljubljani, Galerija Škuc) v Ksenija Horvat: *Medijska preža* 09, poletje/jesen, 1–6.
- 3) Chastagnol, Alain (1999): Kodeks je del novinarske pogodbe o delu (primer Francije). *Medijska preža* 06, poletje, 12.
- 4) Drouet, Maxime (2003): Une mauvaise image: la construction journalistique de la violence des jeunes. *Médiamorphoses* 8, septembre, 6–9.
- 5) Jehel, Sophie (2003): Les conflits d'intérêts autour de l'image des jeunes: Que peut faire la régulation? *Médiamorphoses* 8, septembre, 15–18.
- 6) Kalin-Golob, Monika in Melita Poler-Kovačič (2005): Med novinarskim stilom in etiko: senzacionalizem brez meja. *Družboslovne razprave* XXI (49/50), 289–303. Ljubljana: Slovensko sociološko društvo.
- 7) Korošec, Tomo (2002): Razčlemba razžalitev v tiskanih medijih (Jezikoslovna izhodišča). V N. Toš, ur.: *Razžalitve v tiskanih medijih*. 2–30. Ljubljana: Znanstvena knjižnica Fakultete za družbene vede.
- 8) Polajnar-Pavčnik, Ada (1994): Nekateri civilnopravni vidiki varstva pred posegi v človekovo zasebnost. V P. Juren, ur.: *Podjetje in delo* 29 (5/6), 605–610: *Dnevi slovenskih pravnikov 20.–22.10.1994*. Ljubljana: Gospodarski vestnik.
- 9) Poler-Kovačič, Melita (2002): Razžalitve in dostojanstvo osebe. V N. Toš, ur.: *Razžalitve v tiskanih medijih*, 89–107. Ljubljana: Znanstvena knjižnica Fakultete za družbene vede.
- 10) Türcke, Christoph (1995): Senzacionalistična družba. *Nova revija (priloga Ampak)* 14 (156/157), 13–18.

- 11) Vodinelić, Vladimir V. (2004): Uvodna beseda: Ob Lampetovi pravici do zasebnosti. V R. Lampe.: *Sistem pravice do zasebnosti*, 8–10. Ljubljana: Založba Bonex.
- 12) Zatler, Simona (2002): Sodno varstvo časti, dobrega imena in drugih pravic osebnosti pred posegi s sredstvi javnega obveščanja. V N. Toš, ur.: *Razžalitve v tiskanih medijih*, 46–87. Ljubljana: Znanstvena knjižnica Fakultete za družbene vede.

Časopisni novinarski prispevki (vključeni so tudi vsi tisti, ki so bili uporabljeni pri analizi naslovja)

A) DNEVNIKI

a) Le Figaro

- 1) Gabizon, Cécilie: Emeutes (2005): Les meneurs au profil de récidivistes. *Le Figaro*, 5. 11., 5.

b) Le Monde

- 1) Bacque, Raphaëlle (2005a): Les couvre-feux sont approuvés par la majorité, acceptés à gauche. *Le Monde*, 10.11., 1.
- 2) Bacque, Raphaëlle (2005b): Villepin rouvre le dossier de l'éducation. V: *Le Monde*, 28.11. 2005, 1.
- 3) Baudet, Marie-Beatrice (2005): Portrait des jeunes Français – La principale difficulté rencontrée par la "deuxième" génération est d'accéder à un emploi. *Économie*⁶³, 15.11., II.
- 4) Bordenave, Yves in Musta Dha Ressous (2005): Une nuit avec des "émeutiers" qui ont "la rage". *Le Monde*, 8.11., 12.
- 5) Bronner, Luc (2005): Les destins fracassés des jeunes gens jugés à Bobigny pour leur participation aux émeutes. *Le Monde*, 5.11., 7.
- 6) Bronner, Luc, Catherine Simon et al. (2005): La colère des banlieues: Clichy-sous-Bois cristallise les tensions politiques et sociales. *Le Monde*, 2.11., 5.

⁶³ Tedenska priloga dnevnika *Le Monde*.

- 7) Davet, Gérard in Fabrice Lhomme, (2005): La version policière des événements de Clichy-sous-Bois. *Le Monde*, 9.11., 3.
- 8) Davet, Stéphane, Bruno Lesprit in Véronique Mortaigne, (2005): Les cris du ghetto. *Le Monde*, 11.11., 26–27.
- 9) Guibert, Nathalie (2005): La majorité des mineurs présentés aux juges étaient "inconnus" des tribunaux. *Le Monde*, 26.11., 12.
- 10) Jérôme, Béatrice, Piotr Smolar, Raphaëlle Bacque et al. (2005): Deux semaines de violences urbaines. *Le Monde*, 14.11., 7–8, 14, 16.
- 11) Kessous, Mustapha (2005): Chiche diversité dans les cabinets ministériels: Les Beurs sous les dorures de la République. *Le Monde*, 24.11., 3.
- 12) Montvalon, Jean Baptiste, de in Sylvia Zappi (2005): Les maires des banlieues critiquent Nicolas Sarkozy. *Le Monde*, 3.11., 11.
- 13) Reverchon, Antoine (2005a): "Devenir fonctionnaire? Dans tes rêves". *Économie*, 15.11., II.
- 14) Reverchon Antoine (2005b): Un trou énorme dans la statistique nationale. *Économie*, 15.11., II.
- 15) Service société: Violents affrontements dans des cités de Seine-Saint-Denis: Nuit d' émeutes à Clichy-sous-Bois après la mort la mort de deux adolescents. *Le Monde*, 29.10., 8.
- 16) Touraine, Alain (2005): Les Français piégés par leur moi national. *Le Monde*, 8.11., 37.

c) Libération

- 1) A. A., OI. B in N. P (2005): Des maires qui veulent encore dialoguer. *Libération*, 9.11., 4.
- 2) Aeschmann, Eric in Antoine Guiral (2005): Villepin et Sarkozy sur les charbons ardents. *Libération*, 3.11., 8.
- 3) Bertrand, Oliver, Michael Hajdenberg in Gilbert Laval (2005): Dans les cités, le désarroi des victimes. *Libération*, 14.11., 6.
- 4) Blecher, Ludovic, Jacky Durand et al. (2005): "Il faut que Sarkozy s'excuse ou démissionne". *Libération*, 5.–6.11., 2.
- 5) Davidennkoff, Emmanuel (2005): Un virage dans la politique éducative. *Libération*, 9.11., 10.

- 6) Gros, Marie-Joëlle (2005): La rage des cités décline au féminin. *Libération*, 11.11., 4.
- 7) Guiral, Antoine (2005): L'image de Sarkozy craque de partout. *Libération*, 5.-6. 11., 4.
- 8) Laske, Karl (2005a): Les familles demandent justice. *Libération*, 3.11., 7.
- 9) Laske, Karl (2005b): Le rescapé confirme la course-poursuite. *Libération*, 11.11., 5.
- 10) Nathan, Herve in Guiral, Antoine (2005): La colère couve encore sous les couvre-feux. *Libération*, 9.11., 2.
- 11) Schneider, Vanessa (2005): Chirac pousse Villepin au front. *Libération* (2. izdaja), 7.11., 2.
- 12) Tassel, Fabrice (2005): Violences à Clichy-sous-Bois après la mort de deux adolescents. *Libération*, 29–30.10., 15.
- 13) Thoraval, Armelle (2005): "La France nie la question ethnique". *Libération*, 13.11., 4.
- 14) Tourancheau, Patricia (2005): À Paris, les jeunes sous surveillance. *Libération*, 12.–14.11., 2.

d) France Soir

- 1) Lamotte, Eric in Arnaud Levy (2005a): Polygamie et émeutes: l'absurde explication. *France soir*, 17.11., 1.
- 2) Lamotte, Eric in Arnaud Levy (2005b): Polygamie, vrai problème, mais fausse explication. *France soir*, 17.11., 2–3.

e) Aujourd'hui en France

- 1) Albouy, Stephane et al. (2005): Week-end décisif: Une mobilisation policière exceptionnelle. *Aujourd'hui en France*, 11.11., 2–6.

f) Métro

- 1) Saulnier, Gwen (2005): Devenir français, un accès pour l'emploi. *Métro*, 10.11., 2.

B) TEDNIKI

a) Le Nouvel Observateur

- 1) Algalarrondo, Herve (2005a): Villepin: l'exemple Pompidou. *Le Nouvel Observateur* (2140), 10.–16.11., 66.
- 2) Algalarrondo, Hervé (2005b): Sarkozy a eu tort de stigmatiser les jeunes: Villepin gagne ses galons de pompier. *Le Nouvel Observateur* (2141), 17.–23.11., 60.
- 3) Askolovitch, Claude (2005): L'événement: Banlieues: Pourquoi l'incendie. *Le Nouvel Observateur* (2140), 10.–16.11., 62–68.
- 4) Barjon, Carole (2005): Un Chirac black-blanc-beur. *Le Nouvel Observateur* (2141), 17.–23.11., 58.
- 5) Joffrin, Laurent (2005): La faute à qui? *Le Nouvel Observateur* (2140), 10.–16.11., 65.
- 6) Julliard, Jacques (2005): La chronique de Jacques Julliard: Les banlieues de nos âmes. *Le Nouvel Observateur* (2140), 10.–16.11., 59.
- 7) Malaurie, Guillaume (2005): Banlieues: Big bang dans les têtes. *Le Nouvel Observateur* (2141), 17.–23.11., 10.
- 8) Raffy, Serge (2005): Ils veulent une Marianne issue de l'immigration, "Nous sommes la France! Vous comprenez?" *Le Nouvel Observateur* (2141), 17.–23.11., 61–62.
- 9) Schneider, Robert (2005): Chirac: le fantôme de l'Elysée. *Le Nouvel Observateur* (2140), 10.–16.11., 64.
- 10) Toscer, Olivier (2005): La guerre des mondes. *Le Nouvel Observateur* (2140), 10.–16.11., 70–84.
- 11) Vigoureux, Elsa et al. (2005): La guerre des mondes. *Le Nouvel Observateur* (2140), 10.–16.11., 70–84.

b) Le Point

- 1) Amette, Jean-Pierre (2005): "Voyage avec les CRS dans les cités de l'angoisse". *Le Point* (1730), 10.11., 38–41.
- 2) Cordelier, Jérôme; Sgherri, Marie-Sandrine (2005): Profs "désamparés". *Le Point* (1730), 10.11., 46.

- 3) Décugis, Jean-Michel, Christophe Labbé in Olivia Recasens (2005): Les Blacks en première ligne. *Le Point* (1730), 10.11., 52–54.
- 4) Gernelle, Etienne (2005): Politique de la ville: Trente ans d'échecs. *Le Point* (1730), 10.11., 58–61.
- 5) Inchauspé, Irène (2005): Mères: La fatigue et la révolte. *Le Point* (1730), 10.11., 48–49.
- 6) Nexon, Paul (2005): La grande peur des "Gaulois". *Le Point* (1730), 10.11., 50–51.
- 7) Pégard, Catherine in Carl Meeus (2005): Le récit secret d'une crise. *Le Point* (1730), 10.11., 30–34.

c) Paris Match

- 1) Masurel, Laurence, Willy Golbérine, Sylvie Santini in François de Labarre, (2005a): Banlieues au feu! *Paris Match* (2946), 3.–9. 11., 49–57.
- 2) Masurel, Laurence, Willy Golbérine et al. (2005b): En première ligne se trouvent les maires. Match en a interrogé cinq sur la crise et sur les remèdes qu'il suggèrent. *Paris Match* (2946), 3.–8. 11., 57.

d) Marianne

- 1) Alter, Anna, Daniel Bernard, Benedicte Charles, Perinne Chercheve et al.(2005): Posons les questions, Osons les reponses. *Marianne* (448), 19.–25.11., 18–29.
- 2) Chevènement, Jean-Pierre (2005): Notre incapacité à faire France. *Marianne* (447), 12.–18.11., 26–27.
- 3) Domenach, Nicolas (2005): Villepin— Sarkozy: Grande farce au sommet de l'état. *Marianne* (446), 5.–11.11., 14.
- 4) Kahn, Jean-François (2005a): Nicolas et les mots qui tuent. *Marianne* (446), 5.–11. 11., 3.
- 5) Kahn, Jean-François (2005b): Les vrais incendiaires. *Marianne* (448), 19.–25.11., 17–29.
- 6) Kintzler, Catherine (2005): "Les gros mots et la barbarie". *Marianne* (448), 19.–25. 11., 30–31.

- 7) Ploquin, Frédéric (2005): Les cités, les barbus et les caïds. *Marianne* (446), 5.–11. 11., 20–23.
- 8) Sitbon, Guy, Perrine Cherchève et al. (2005): Témoignages: "Vous n'avez encore rien vu". *Marianne* (447), 12.–18.11., 16–25.
- 9) Topoloff, Anna (2005): Une minorité de petits cons. *Marianne* (446), 5.–11. 11., 23.

e) L'Express

- 1) Barbier, Christophe (2005): Pourquoi la France brûle?. *L'Express* (2835), 2.–9. 11., 2.
- 2) Chabrun, Laurent in Romain Rosso (2005): 93 — Le No.1 de la violence. *L'Express* (2836), 10.–16.11., 56–64.
- 3) Mandonnet, Eric, Eric Pelletier, Jean-Marie Pontaut in Romain Rosso (2005): Les deux semaines qui ont ébranlé le pays. *L'Express* (2836), 10.–16. 11., 48–54.
- 4) Rosso, Romain (2005): Ces nuits qui ont fait trembler Clichy-sous-Bois. *L'Express* (2835), 2.–9. 11., 45.

Intervjuji

- a) Boualime, Abdelrani (2006): Maročan, živeč v Parizu, študent prava na pariški fakulteti Panthéon-Assas.
- b) Charon, Jean-Marie (2006a in 2006c): sociolog, specialist za medije, raziskovalec novinarstva in novinarske deontologije, avtor julijskega poročila o deontologiji informacije na francoskem Ministrstvu za kulturo in komunikacije leta 1999 ("*Réflexions et propositions sur la déontologie de l'information*", juillet 1999,), s katerim sem 27. 4. 2006 posnela intervju na EHESS (*École des hautes études en sciences sociales, Visoka šola za sociološke študije*) na 59, Boulevard Raspail v Parizu,.
- c) Morisse, Jean-François (2006): glavni in odgovorni urednik (*rédacteur-en-chef*) tednika *Zurban*, s katerim sem intervju posnela 29. 3. 2006 v prostorih redakcije *Zurban*, na 133, Rue de la Turenne v Parizu.

Ostali viri

- a) Charon, Jean-Marie (2006b): razlaga pojmov (*journal de référence, Conseil supérieur du Culte Musulman, news magazines, people magazine*), poslano po elektronski pošti.
- b) Kozlevčar, Rastko (2006): slovenjenje členov v *La Loi sur la Liberté de la Presse* iz leta 1881, poslano po elektronski pošti.
- c) Perko, Gregor (2006): (pomoč pri slovenjenju pojma "*le beur, la beurette*", pojasnila glede prevajanja francoskih slovarskih kvalifikatorskih oznak v slovensčino) oboje poslano po elektronski pošti.

Viri z medmrežja

- 1) Action Critique Médias: ACRIMED. Dostopno na:
<http://fr.wikipedia.org/wiki/ACRIMED> in <http://www.acrimed.org> (oboje 3. 5. 2006).
- 2) Archives - Ministère délégué la Promotion de l' Égalité des Chances). Dostopno na: <http://www.egalitedeschances.gouv.fr/> (8. 12. 2007).
- 3) Boissarie, François (2005): Syndicat national des journalistes, Premier syndicat français des journalistes, L'Histoire du SNJ. Dostopno na: http://www.snj.fr/rubrique.php?id_rubrique=11 (8. 5. 2006).
- 4) Charon, Jean-Marie (2005): Les Entretiens de l'information — Historique. Dostopno na: <http://entretiens.info/historique.html> (3. 5. 2006).
- 5) CODE PENAL– Partie Législative. Dostopno na:
<http://www.droit.org/code/index-CPENALLL.html> (10.12. 2006)
- 6) Département français — Wikipédia (2005). Dostopno na:
http://fr.wikipedia.org/wiki/D%C3%A9partement_fran%C3%A7ais (10. 5. 2006).

- 7) Goff, Delphine, Le (2007): Medias Zurban cherche son salut sur le Net. Dostopno na: http://www.strategies.fr/archives/1418/page_35452/zurban-cherche-son-salut-sur-le-net.html (23.11.2007).
- 8) Karcher — Wikipédia . Dostopno na: <http://fr.wikipedia.org/wiki/Karcher> in Karcher- Matériel nettoyage professionnel et grand public (nettoyeur haute pression, aspirateur, ...) in <http://www.karcher.fr/> (oboje 26. 10. 2006).
- 9) Kodeks slovenskih novinarjev, sprejet 10. oktobra 2002 v Izoli (2002). Dostopno na: <http://www.novinar.com/dokumenti/kodeks.php> (12. 9. 2006).
- 10) Konvencija o otrokovih pravicah, sprejeta na Generalni skupščini Združenih narodov z resolucijo št. 44/25, 20. novembra 1989. Dostopna na: Konvencija o otrokovih pravicah (OZN): www.varuh-rs.si/index.php?id=105&L=0 (12. 7. 2006).
- 11) La Gazetta dello sport — Descrizione. Dostopno na: Mezzi: http://www.rcspubblicita.it/mezziit/index.jsp;jsessionid=E932778D2A574F6B7BCF30CF2BDC1F37?page=/mezziit/master/descrizione.jsp?id=21*doc=t (20.10.2006).
- 12) L'état des médias en 2005: L' année la plus noire... (SNJ-CGT) (2005). Dostopno na <http://www.acrimed.org/article2242.html> (27. 5. 2006).
- 13) L'Equipe — L'Observatoire des médias. Dostopno na: http://www.observatoire-medias.info/article.php3?id_article=539 (20.10.2006).
- 14) Le Trésor de la langue française informatisé. Dostopno na: <http://atilf.atilf.fr/tlf.html> (15. 7. 2006).
- 15) Liste des journaux et magazines —Wikipédia :
- a) Liste des journaux et magazines; France: quotidiens d'information nationaux. Dostopno na:

http://fr.wikipedia.org/wiki/Liste_de_journaux_et_magazines#France.2C_quotidiens_d.27information_nationaux (27. 5. 2006).

b) Liste des journaux et magazines; France: quotidiens d'information régionaux.

Dostopno na:

http://fr.wikipedia.org/wiki/Presse_%C3%A9crite_r%C3%A9gionale_en_France (27. 5. 2006).

16) Liste des journaux et magazines —Wikipédia, France: Hebdomadaires d'information nationaux . Dostopno na:

http://fr.wikipedia.org/wiki/Liste_de_journaux_et_magazines#France.2C_quotidiens_d.27information_nationaux (27. 5. 2006).

17) LOI DU 29. JUILLET 1881 SUR LA LIBERTE DE LA PRESSE. Dostopno na: http://lexinter.net/lois/loi_du_29_juillet_1881_sur_la_liberte_de_la_presse.htm (26. 12. 2006).

18) Présentation — Observatoire français des médias: Dostopno na:

http://www.observatoire-medias.info/rubrique.php?id_rubrique=7
<http://www.observatoire-medias.info/> in na: http://www.observatoire-medias.info/article.php?id_article=6 (28. 9. 2006).

19) Slovar slovenskega knjižnega jezika, ISJ ZRC SAZU: Slovar slovenskega knjižnega jezika. Dostopno na: <http://bos.zrc-sazu.si/sskj.html> (17.7. 2006).

20) TV5 –Dictionnaire MEDIADICO. Dostopno na: <http://dictionnaire.tv5.org/dictionnaires.asp?> (17. 7. 2006)